

TĒVJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

JŪNIJS
NR.6
2017
€ 0,85

BRUŅOTIE SPĒKI AICINA JAUNIEŠUS AR LĪDERA DOTĪBĀM APGŪT VIRSNIKA PROFESIJU

Nacionālie bruņotie spēki aicina jauniešus ar vidējo un augstāko izglītību izvēlēties militāro karjeru un bez maksas studēt Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, lai apgūtu virsnieka profesiju, kas garantēs darbu vismaz turpmākos 20 gadus. Kandidātu dokumentu pieņemšana Rekrutēšanas un atlases centrā studijām akadēmijā jau ir sākusies, un tā notiks līdz pat 31. jūlijam.

Šogad bruņotie spēki profesionālajā dienestā plāno pieņemt 828 karavīrus, no kuriem 120 karavīrus — studijām aizsardzības akadēmijā, lai viņi kļūtu par savas valsts armijas virsniekiem, kas nodrošina militāro vienību un apakšvienību vadību. Atkarībā no militārās profesijas (dienesta pakāpes) atbildības un kompetences līmeņa virsnieki plāno, nodrošina, kontrolē un vada militāro uzdevumu izpildi un atbild par padotajiem visu līmeņu vienībās.

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir vienīgā augstākās izglītības iestāde Latvijā, kas īsteno akreditēto studiju virzienu «Militārā

aizsardzība», lai sagatavotu profesionāli izglītotu komandējošo un militāro speciālistu sastāvu valsts aizsardzības nozarei.

Vidusskolu absolventiem tā piedāvā apgūt trīs akreditētas profesionālā bakalaura studiju programmas. «Sauszemes spēku militārās vadības» studiju programmu realizē sadarbībā ar Rīgas Tehniskās universitātes Transporta un mašīnzinību fakultātes Autotransporta institūtu, lai sagatavotu nākamos virsniekus — tehniķus mehāniķus — dienestam Sauszemes spēkos. Savukārt «Jūras spēku militārās vadības» studiju programmu īsteno sadarbībā ar Latvijas Jūras akadēmiju, lai sagatavotu nākamos virsniekus — kuģu vadītājus un mehāniķus — dienestam Jūras spēku flotilē. «Gaisa spēku militārās vadības» studiju programma tiek realizēta sadarbībā ar Rīgas Tehniskās universitātes Aeronautikas institūtu, lai sagatavotu nākamos virsniekus — tehniķus avioniķus — dienestam Gaisa spēku aviācijas bāzē.

Profesionālā augstākās izglītības programma «Komandējošā sastāva virsnieks» piedāvā jauniešiem jau ar akadēmisko vai otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību studēt aizsardzības akadēmijā, lai iegūtu otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību.

Papildus profesionālajām studiju programmām aizsardzības akadēmija nodrošina Virsnieka speciālista pamatkursu. Tajā uzņem valsts augstāko mācību iestāžu absolventus: ārstus, juristus, teologus, diriģentus, psihologus un IT speciālistus.

Pirms studijām aizsardzības akadēmijā visiem atlasītajiem kandidātiem jāapgūst kadeta kandidāta kursa programma — 13 nedēļas Kājnieku skolā un astoņas nedēļas Instruktoru skolā. Studiju programmā «Komandējošā sastāva virsnieks» papildus vēl ir paredzēts astoņu nedēļu apmācības posms.

Iestājoties aizsardzības akadēmijā, kadetus sagaida ne vien dinamisks mācību process, bet arī vairākas priekšrocības, kādas nav citās mācību iestādēs: studijas ir bez maksas — tās tiek finansētas no valsts budžeta līdzekļiem; studiju laikā kadeti ir pilnā valsts apgādē un kadeti tiek nodrošinātas karavīra sociālās garantijas.

Kadeti maksā karavīra algu, sākot ar 780 eiro pēc nodokļu nomaksas. Kadetus nodrošina ar bezmaksas izmitināšanu dienesta viesnīcā un iespēju bez maksas izmantot Sporta kluba kompleksu. Akadēmijā ir pieejama bibliotēka ar plašu militārās un vispārizglītojošās literatūras un periodikas klāstu dažādās valodās, datu bāzes un bezmaksas interneta pieslēgums.

Pēc akadēmijas absolvēšanas visiem virsniekiem ir nodrošināta dienesta vieta Nacionālo bruņoto spēku vienībās. Dienot bruņotajos spēkos, virsnieks iegūst stabilitāti, turpmāku bezmaksas apmācību specialitātē, svešvalodās un citās dienestam nepieciešamās jomās, darbu komandā mācībās Latvijā un ārvalstīs, kā arī starptautisko operāciju rajonos, karjeras izaugsmi, konkurētspējīgu atalgojumu un plašas sociālās garantijas.

Ar piedāvātajām studiju un apmācības programmām un kandidātiem izvirzītajām prasībām var iepazīties akadēmijas interneta vietnē www.naa.mil.lv, bet ar pieteikšanās kārtību un atlases procesu militārajam dienestam — bruņoto spēku interneta vietnes www.mil.lv sadaļā «Rekrutēšana», neskaidrību gadījumā rakstot uz Rekrutēšanas un atlases centra elektroniskā pasta adresi rekrutesana@mil.lv vai zvanot pa tālruni 67137137.

Informāciju sagatavojusi AM Militāri publisko attiecību departamenta Preses nodaļa.

MILITĀRĀ KARJERA

**STABILITĀTE, IZAUGSME, ATALGOJUMS
UN SOCIĀLĀS GARANTIJAS.**

PAMATPRASĪBAS PROFESIONĀLAJAM DIENESTAM:

LV PILSONĪBA
VECUMS: 18-39 GADI
VISMĀZ PAMATIZGLĪTĪBA
FIZISKI UN GARIĢI VESELS
NAV KRIMINĀLAS SODĀMĪBAS

PAMATPRASĪBAS MĀCĪBĀM LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJĀ:

LV PILSONĪBA
VECUMS: LĪDZ 26 GADI AR VIDUSSKOLAS IZGLĪTĪBU
VECUMS: LĪDZ 29 GADI AR 2.LĪMENA AUGSTĀKO VAI BAKALURA IZGLĪTĪBU
FIZISKI UN GARIĢI VESELS
NAV KRIMINĀLAS SODĀMĪBAS

LATVIJAS ZIŅAS **2**

NATO KAUKAS GRUPA ĀDAŽOS — SKAIDRS SIGNĀLS PAR VIENOTĪBU **4**

«SABER STRIKE 2017» **5**
PĀRSNIEDZ ĀDAŽU POLIGONA ROBEŽAS

NATO «GAISA DŪRES» **8**
PILNVĒRTĪGA SASTĀVDAĻA

HAUBICES RĪGAI **10**

KARAVĪRA DARBS IR SVĒTS DARBS **12**

LAI UZLABOTU **14**
SADARBĪBU
APDRAUDĒJUMU
NOVĒRŠANĀ

«GUARDIAN **16**
RESPONSE» — CIVILĀS UN
MILITĀRĀS SADARBĪBAS
PARAUGDEMONSTRĒJUMS

PILNVEIDO IEMAŅAS **18**
KAUKAS ŠAUŠANĀ GAISA
MĒRĶOS

NATO KARAVĪRI **19**
LATVIJĀ — VALSTIS,
KURAS PĀRSTĀVĒTAS
DAUDZNACIONĀLAJĀ
BATALJONĀ

BEZPILOTA SAUSZEMES **22**
TRANSPORTLĪDZEKĻU ATTĪSTĪBAS
TENDENCES NĀKOTNES
KARADARBĪBAS KONTEKSTĀ

MILITĀRAIS ŽURNĀLS **24**
SKAITĻOS UN FAKTOS

JUBILĀRA GODĀ **25**
«TĒVIJAS SARGS»

VIDZEMES **26**
JAUNSARGI IZCĪNA KAUSU
JAUNSARDZES SPORTA
SPĒLĒS

MUMS VISIEM **28**
JĀAIZSTĀV SAVA ZEME

«NACIONĀLĀ **31**
SARDZE» STŪRA MĀJĀ

SAGATAVOTIES **33**
CIVILAJAI DŽĪVEI LAIKUS

ĀRZEMJU ZIŅAS **34**

GLOBĀLAIS MIERA **36**
INDEKSS — 11. PĒTĪJUMS

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Jaunsardzes un informāci-
jas centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālrunis 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335393
Literārā redaktore
Rasma Priekule — **67335391**
Žurnālists **Taivo Trams** — **67335391**
Žurnāliste **Džoanna Eglite** — **67335391**

Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399
Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Fotogrāfs **Gatis Indrēvics** — **67335391**
Fotogrāfs **Ēriks Kukutis** — **67335391**
Makets **Kristīne Simane** — **67335391**

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics**.
5438 Wild Rose Circle, Greendale,
WI 53129.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt
ar autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūnīd.

No 26. līdz 28. maijam Dānijā, Brikbijā, Zemessardzes Studentu bataljona zemessargi piedalījās Dānijas Zemessardzes (*Danish Home Guard*) mācībās, apgūstot kaujas iemaņas apbūvētās vietās.

Mācībās tika apgūta pilsētas sadalīšana sektoros, iekļūšana telpā un tās tīrīšana. Mācību laikā norisinājās arī instruktoru apmācība par pilsētas sadalīšanu, perimetra veidošanu un ēkas ieņemšanu. Mācību dalībnieki apguva, kā plānot un organizēt mācības apbūvētās vietās — gan aizsardzību, gan uzbrukumu.

Uz Dāniju devās vieni no pieredzējušākiem bataljona zemessargiem, galvenokārt instruktori no visām piecām bataljona rotām, lai pēc atgriešanās Latvijā apgūtu izmantotu, apmācot savus dienesta biedrus — citus zemessargus.

No 29. maija līdz 4. jūnijam Latvijas karavīri piedalījās mācībās «*Flaming Thunder*», kas norisinājās Pabradē, Lietuvā.

Mācību «*Flaming Thunder*» mērķis — pilnveidot netiešā uguns atbalsta vienību iemaņas dažādu specifisku uzdevumu izpildei un veikt šo vienību savstarpējās sadarbības treniņus, integrējot apvienoto uguns atbalstu militāro uzdevumu izpildē manevra vienību atbalstam.

Mācības «*Flaming Thunder*» ir ikgadējas mācības, un šogad tajās piedalījās vairāk nekā 700 karavīru no Lietuvas, Latvijas, Vācijas, Polijas un Nīderlandes. Latviju mācībās pārstāvēja Sauszemes spēku kājnieku brigādes Kaujas atbalsta bataljona karavīri — netiešā uguns atbalsta priekšējie novērotāji.

Latvijas karavīri mācībās piedalās kopš 2016. gada, un dalība mācībās sniedz iespēju Sauszemes spēku kājnieku brigādes Kaujas atbalsta bataljona karavīriem gūt neatsveramu pieredzi, darbojoties starptautiskā vidē kopā ar sabiedrotajiem.

No 31. maija līdz 2. jūnijam Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Garisons darba vizītē apmeklēja ASV, kur tikās ar aizsardzības nozares pārstāvjiem, lai pārrunātu aktuālos divpusējās sadarbības jautājumus aizsardzības jomā.

Jānis Garisons tikās ar ASV Armijas koledžas pārstāvjiem, nevalstiskajām organizācijām, kā arī ASV amatpersonām Baltijas valstu, Ziemeļeiropas valstu un ASV sadarbības formātā.

Vizītes laikā amatpersonas pārrunāja reģionālās drošības aktualitātes un izaicinājumus, valstu turpmākās divpusējās sadarbības iespējas. J. Garisons piedalījās arī ASV aizsardzības ministra vietnieka Roberta Vorka atvažu pasākumā.

Sadarbība ar ASV ir viena no Latvijas aizsardzības politikas divpusējo attiecību prioritātēm. No 2014. gada ASV bruņotie spēki rotācijas kārtībā uzturas Baltijas valstīs, tādējādi apliecinot ASV nepārtraukto ieguldījumu NATO dalībvalstu kolektīvajā drošībā un veicinot mieru un stabilitāti Baltijas valstīs un Polijā.

1. un 2. jūnijā Daugavpilī tikās Baltijas valstu aizsardzības ministri, lai diskutētu par reģiona aktuālajiem aizsardzības un drošības jautājumiem.

Latvijas aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Lietuvas aizsardzības ministrs Raimunds Karoblis un Igaunijas aizsardzības ministrs Marguss Tsahkna apsprieda trīspusējo sadarbību aizsardzības jomā, Varšavas samītā pieņemto lēmumu īstenošanu un NATO paplašināto klātbūtni Baltijas valstīs, ES globālās ārpolitikas un drošības politikas stratēģijas ieviešanu, kā arī gaidāmo Igaunijas prezidentūru ES Padomē.

Baltijas valstu aizsardzības ministri parakstīja arī Ministru komitejas sanāksmes kopīgo komunikē. Vizītes laikā ministri apmeklēja Zemessardzes 34. artilērijas bataljonu, kurā zemessargi apgūst lielgabalu un minmetēju apkalpes sadarbības principus, šaušanas datu skaitļošanu, artilērijas un minmetēju uguns novērošanu un koriģēšanu, uguns pozīciju piesaistīšanu apvidū un citas artilēriem un minmetējiem nepieciešamās iemaņas.

1. jūnijā Apvienotajā štābā aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis un NBS komandieris ģenerālmajors Leonīds Kalniņš svinīgā ceremonijā tikās ar karavīriem, kuri tuvākajā laikā dosies uz NATO apmācības operāciju «*Resolute Support*» Afganistānā un ES Jūras spēku Vidusjūras reģiona «*EUNAVFOR Med*» militāro operāciju «*Sophia*».

Jau tradicionāli svinīgajā pavadīšanas ceremonijā karavīri no aizsardzības nozares vadības saņēma ceļamaizi — Latvijas karogu un rudzu maizei klaipu.

NATO apmācības operācija «*Resolute Support*», kurā piedalās arī Latvija, darbību sāka 2015. gada 1. janvārī. Jau 2013. gada vidū NATO vadītie Starptautiskie drošības atbalsta spēki (ISAF) atbildību par drošību visā valstī nodeva Afganistānas Nacionālajiem drošības spēkiem.

Latvijas karavīri «*Resolute Support*» operācijā izvietoti Marmalas bāzē Mazārešarīfā, Kabulā un Bagramā, kur ieņem padomdevēju un dažāda līmeņa štābu virsnieku un instruktoru amatus, apmācot un sniedzot atbalstu Afganistānas armijai.

ES militārās jūras operācijas «*EUNAVFOR Med/Sophia*» plānošana tika uzsākta ar Eiropas Savienības Padomes 2015. gada 18. maija lēmumu, lai sagrautu cilvēku kontrabandas un tirdzniecības tiklu peļņas gūšanas modeli Vidusjūras reģionā. Operācijas darbība tika sākta 2015. gada 22. jūnijā. Latvija, nosūtot bruņoto spēku virsnieku dienestam operācijas štābā, viena no pirmajām ES dalībvalstīm iesaistījās šajā ES operācijā. «*EUNAVFOR Med/Sophia*» operācijas štābs atrodas Romā, Itālijā.

Sobrid Latvija dažādos apmēros piedalās arī ES pretpirātisma operācijā «*Atalanta*», ES Apmācības misijā Mali, pretterorisma operācijā «*Inherent Resolve*» Irākā un ANO vadītajā stabilizācijas operācijā MINUSMA Mali.

No 1. līdz 16. jūnijam Jūras spēku flotiles vadītā Baltijas valstu minukuģu eskadra (**BALTRON**) un Jūras spēku flotiles taktiskā limeņa štābs piedalījās ikgadējās jūras mācībās **BALTOPS**, kas ASV vadībā Baltijas jūrā notiek kopš 1972. gada.

Starptautiskajās mācībās **BALTOPS**, kas šogad norisinās 45. reizi, Latvijas bruņotos spēkus pārstāvēja Jūras spēku flotiles kuģis A90 «Varonis», kurš vienlaikus tiek izmantots kā **BALTRON** štāba platforma, un Minukuģu eskadras kuģis M08 «Rūsīņš» kā štāba platforma Jūras spēku flotiles taktiskā limeņa štābam. Mācību laikā **BALTRON** eskadras štābu, kurā savus pienākumus pilda Latvijas un Lietuvas virsnieki, pastiprināja ar pretmīnu speciālistiem no Polijas un Zviedrijas.

«Šīs mācības ir nozīmīga iespēja mūsu spēkiem uzlabot sadarbību kā sabiedrotajiem, tā arī partneriem un stiprināt iemaņas, kas nepieciešamas reģionālās drošības veicināšanā,» norādīja **BALTRON** komandieris komandleitinants Kaspars Miežītis.

BALTOPS sniedz iespēju **NATO** un reģionālajiem partneriem stiprināt savstarpējo spēku savietojamību, trenējoties veikt kombinētus taktiskos manevrus dažādos mācību scenārijos. Šogad mācībās piedalījās sabiedroto un partnervalstu gaisa, jūras un sauszemes spēki no 14 valstīm — no ASV, Beļģijas, Dānijas, Igaunijas, Francijas, Latvijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Vācijas, kā arī no **NATO** partnervalstīm Somijas un Zviedrijas. Latvija mācībās **BALTOPS** piedalās kopš 1996. gada.

Mācībās piedalījās 4000 karavīru, 50 kuģu un zemūdeņu un vairāk nekā 50 gaisakuģu. Mācību mērķis ir veicināt sadarbību un savietojamību, stiprināt spējas strauji reaģēt, izmantojot visu spēku veidu spējas, kā arī demonstrēt sabiedroto un partnervalstu apņemību nodrošināt stabilitāti un, ja tas būtu nepieciešams, aizstāvēt Baltijas jūras reģionu.

Mācības **BALTOPS** sākas Ščecinā, Polijā, un jau tradicionāli noslēdzās Kīlē, Vācijā.

5. jūnijā Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālmajors Leonīds Kalniņš apmeklēja Tallinu Igaunijā, lai pārrunātu aktuālos divpusējās sadarbības un reģionālās drošības jautājumus.

NBS komandieris tikās ar Igaunijas Aizsardzības spēku komandieri ģenerāli Riho Terrasu, Igaunijas 1. kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Veiko Vello Palmu un Igaunijas Aizsardzības ministrijas un Igaunijas parlamenta amatpersonām, lai pārrunātu Igaunijas un Latvijas divpusējās sadarbības un trīs Baltijas valstu aktualitātes aizsardzības jomā.

Vizītes laikā ģenerālmajors L. Kalniņš apmeklēja Igaunijas 1. kājnieku brigādi, kā arī piedalījās svinīgajā vainagu nolikšanas ceremonijā pie Neatkarības kara uzvaras kolonnas Tallinā.

Latvijas un Igaunijas sadarbība aizsardzības jomā vienmēr ir bijusi cieša, tostarp Sauszemes spēku vienības regulāri piedalās kopīgās mācībās, kas sekmē savstarpējās savietojamības uzturēšanu augstā līmenī.

Baltijas valstu sadarbība sekmīgi norit arī Baltijas aizsardzības kolektīvas ietvaros, kas atrodas Tartu, Igaunijā.

12. jūnijā oficiālā vizītē Latvijā ieradās Slovākijas aizsardzības ministrs Peters Gajdošs. Viņš tikās ar aizsardzības ministru Raimonu Bergmani, lai pārrunātu turpmākās divpusējās sadarbības virzienus.

Aizsardzības ministri diskutēja par reģionālo drošību, **NATO** Varšavas samita lēmumu īstenošanu, kā arī Višegradas valstu militārās klātbūtnes nodrošināšanu Baltijas valstīs.

P. Gajdošs vēroja starptautisko militāro mācību «**Saber Strike 2017**» norisi un tikās ar Slovākijas karavīriem, kas šobrīd rotācijas kārtā uzturas Latvijā un piedalās militārajās mācībās.

Jau ziņots, ka 7. aprīlī Latvijā ieradās Slovākijas bruņoto spēku mehanizētā kājnieku rota, kuras sastāvā Latvijā trīs mēnešus uzturas aptuveni 150 Slovākijas bruņoto spēku karavīru un vairāku veidu tehnikas vienības. Slovākijas bruņoto spēku mehanizētā kājnieku rota Latvijā izvietota, īstenojot **NATO** samitā Varšavā pieņemto lēmumu par Višegradas valstu bruņoto spēku iesaisti Baltijas reģiona drošības stiprināšanā. 1991. gadā izveidotajā Višegradas grupā ietilpst Čehija, Polija, Slovākija un Ungārija.

12. jūnijā aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis un NBS komandieris ģenerālmajors Leonīds Kalniņš tikās ar Mičiganas Nacionālās gvardes priekšnieku ģenerāli Džozefu Lengjēlu un Mičiganas Nacionālās gvardes komandieri ģenerālmajoru Gregoriju Vadnaju, lai pārrunātu līdzšinējo sadarbību, kā arī iepazīstinātu ar Latvijas prioritātēm aizsardzības jomā.

Aizsardzības ministrs un NBS komandieris ar ASV Nacionālās gvardes vadību pārrunāja līdzšinējo sadarbību ar ASV Nacionālo gvardi, jo īpaši ciešo sadarbību ar Mičiganas Nacionālo gvardi pēdējo 24 gadu laikā.

Aizsardzības nozares vadība informēja ģenerāli Dž. Lengjēlu un ģenerālmajoru G. Vadnaju par Latvijas ieguldījumu aizsardzības spēju stiprināšanā, pateicās par ASV Nacionālās gvardes atbalstu, kā arī pārrunāja sadarbību militāro mācību jomā. Šogad starptautiskajās militārajās mācībās «**Saber Strike 2017**» piedalījās vienības no Mičiganas, Vašingtonas, Minesotas un Aīdaho Nacionālās gvardes.

Ģenerālis Dž. Lengjēls un ģenerālmajors G. Vadnajs apmeklēja Ādažu bāzi, kur tikās ar Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Ilmāru Ati Lejiņu un ASV karavīriem.

Kopš 1993. gada cieša sadarbība izveidojusies arī starp Mičiganas Nacionālo gvardi un Zemessardzi. Galvenās sadarbības jomas ar Zemessardzi ir kaujas inženieru un artilēristu apmācība, kā arī apmācība apgādes un nodrošinājuma jautājumos un kiberaizsardzības jomā.

Sadarbība starp Mičiganas Nacionālo gvardi un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem aizsākās 1992. gadā, kad tika noslēgta valstu partnerības programma.

NATO kaujas grupa Ādažos – skaidrs signāls par vienotību

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Pirms nepilna gada NATO Varšavas samītā panāktās vienošanās par alianses stiprināšanu, reaģējot uz Krievijas draudiem, ir īstenojušās dzīvē — 19. jūnijā ar svinīgo ceremoniju Nacionālo bruņoto spēku Ādažu bāzē Latvijā sākās NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas dežūra.

Kaujas grupas sagaidīšanas ceremonijā piedalījās augsta līmeņa Latvijas un citu valstu amatpersonas — Valsts prezidents Raimonds Vējonis, NATO ģenerālsēkretārs Jenss Stoltenbergs, Latvijas aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Kanādas aizsardzības ministrs Harolds Šadžans, Kanādas bruņoto spēku komandieris ģenerālis Džonatans Vānss, kā arī citu kaujas grupas dalībvalstu bruņoto spēku augstākā vadība. Kā ziņots, NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu vada Kanāda, tajā līdzdarbojas arī Itālijas, Spānijas, Albānijas, Polijas un Slovēnijas bruņoto spēku pārstāvji. Kaujas grupas skaitliskais sastāvs pārsniedz 1100 cilvēkus, grupas rīcībā ir arī bruņu un specializētā militārā tehnika. Līdzīgas kaujas grupas tiek izvietotas arī kaimiņvalstīs, kas robežojas ar Krieviju, — Igaunijā, Lietuvā un Polijā.

Sveicot sagaidīšanas ceremonijas dalībniekus, Valsts prezidents R. Vējonis atzina, ka NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas izvietošana Latvijā ir vēsturisks notikums, kas ļoti precīzi apliecina alianses dalībvalstu solidaritāti un apņemšanos aizstāvēt ikvienu organizācijas dalībvalsti. Šis notikums apliecina arī NATO dalībvalstu kopējo sapratni par to, ka apdraudējums vienam sabiedrotajam ir apdraudējums visai aliansei, tās principiem un vērtībām, pēc kurām mēs dzīvojam. Valsts prezidents sacīja, ka NATO paplašinātā klātbūtne reģionā ir ne tikai apmācības misija, bet arī aktīvs atturēšanas pasākums. Viņš vēlreiz apliecināja, ka Latvija turpinās attīstīt savas militārās spējas NATO ietvaros, palielinās militāro budžetu līdz nepieciešamajiem 2% no IKP, kā arī turpinās savu dalību starptautiskajās operācijās un misijās Afganistānā, Irākā, Mali, Vidusjūrā un Somālijas piekrastē.

Pēc kaujas grupas kontingenta parādes preses konferencē R. Vējonis uzsvēra, ka ļoti augstu vērtē NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas dalībvalstu ieguldījumu

miera un drošības nostiprināšanā reģionā. Viņš arī norādīja, ka kaujas grupa salīdzinoši ir neliela un tās mērķis ir aizsardzības stiprināšana, tādēļ to nevar uzskatīt par draudu Krievijai. Prezidents vēlreiz puda Latvijas gatavību darīt visu, lai iespējami kvalitatīvi pildītu uzņemto valsts funkciju.

Arī NATO ģenerālsēkretārs J. Stoltenbergs apliecināja, ka organizācijas paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas izvietošana reģionā ir skaidrs signāls par NATO vienotību, tajā pašā laikā tā ir tikai neliela daļa no kopainas. NATO Baltijā un Polijā izvietojusi vairāk nekā 4000 labi ekipētu un apmācītu karavīru, kuru uzdevums ir aizsargāt šīs valstis un īstenot atturēšanas politiku — tā ir alianses atbilde uz strauji mainīgo starptautisko situāciju, norādīja NATO ģenerālsēkretārs. Viņš arī uzsvēra, ka ir lepns par Latvijā redzēto.

Tāpat J. Stoltenbergs atzina, ka ir nepieciešams meklēt dialoga iespējas ar Krieviju, īpaši svarīgi tas ir pieaugošas spriedzes apstākļos. Vaicāts par potenciāliem draudiem saistībā ar rudenī plānotajām vērienīgajām Krievijas armijas mācībām «Zapad 2017» Baltijas valstu robežu tuvumā, J. Stoltenbergs uzsvēra, ka tiešus draudus NATO nesaskata, taču līdzšinējā pieredze rāda, ka Krievija mēdz savus politiskos mērķus mēģināt sasniegt arī ar spēka lietošanu. «Mēs redzam, ka Krievijas militārais potenciāls pierobežā aug, tādēļ atturēšanas politikai ir tik ļoti liela nozīme. Mēs esam aicinājuši Krieviju būt atklātai saistībā ar mācību norisi, jo ir ļoti būtiski izvairīties no pārpratumiem.»

Aizsardzības ministrs R. Bergmanis atzina, ka NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas uzņemšana skaidri apliecina —

Latvijai nebūs jātājas vienai pret jaunajiem izaicinājumiem. «Vienlaikus tas ir arī apliecinājums, ka NATO ir vienota organizācija un 5. pantā paustie principi ir kā akmeņi kalti,» teica aizsardzības ministrs. NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupa Latvijā ir labās rokās, un kopā mēs pasargāsim gan sabiedrību, gan vērtības, pēc kurām esam izvēlējušies dzīvot, uzsvēra ministrs.

Kanādas aizsardzības ministrs H. Šadžans preses konferencē pateicās par lielo viesmīlību, kas izrādīta Kanādas karavīriem, kā arī par ieguldīto darbu, lai varētu uzņemt Kanādas vadīto kaujas grupu. «Tas tiešām ir liels gods — vadīt šo kaujas grupu Latvijā,» atzina H. Šadžans. Jāatgādina, ka šis ir pirmais gadījums kopš aukstā kara beigām, kad Kanādas bruņotie spēki tiek pastāvīgi izvietoti Eiropā. ¹⁸

«Saber Strike 2017»

pārsniedz Ādažu poligona robežas

Taivo Trams

Foto — srž. Ēriks Kukutis, Armins Janiks,
vsrž. Gatis Indrēvics un Normunds Mežiņš.

Sekmīgi aizvadītas starptautiskās mācības «Saber Strike 2017», kas šogad pulcēja vairāk nekā 2200 karavīru no astoņām valstīm. Tās no iepriekšējos gados notikušajām mācībām atšķīrās ar to, ka sniedzās pāri Ādažu poligona robežām, mācību aktivitātēm notiekot arī vairākos citos Latvijas pagastos.

Mācības visā Latvijā

Šis bija jau septītās ikgadējās mācības «Saber Strike»; pirmās notika 2010. gadā, un, pieaugot starptautiskajam saspīlējumam un iespējamās agresijas draudiem no Krievijas puses, mācības gadu no gada kļuvušas arvien vērienīgākas, piesaistot vairāk dalībvalstu un dažādojot izpildāmos vingrinājumus un izmantojamo ieroču veidus. Šogad mācības notika no 3. līdz 15. jūnijam visā Latvijas teritorijā. Tajās piedalījās vairāk nekā 2200 karavīru no Latvijas, Lietuvas,

Itālijas, Norvēģijas, Lielbritānijas, Polijas, Slovākijas un ASV. Mācību svarīgākie uzdevumi bija to dalībvalstu sadarbības prasmju un kaujas spēju uzlabošana, kā arī sabiedroto operatīvās reaģēšanas un spēku pārvietošanas spēju demonstrēšana visā valsts teritorijā. Kā katru gadu «Saber Strike» uzdevums ir koordinēt un sinhronizēt sauszemes un gaisa spēku kopīgo manevru, šogad tam izmantojot artilēriju, mīnmetējus, inženierus, tankus, divu veidu mehanizētās vienības un kājniekus.

Lielākā daļa mācību vingrinājumu un norišu notika Ādažu poligonā, taču šogad no 9. līdz 14. jūnijam mācību norises bija vērojamas arī citās vietās Latvijā — Amatas, Mālpils, Ogres, Ropažu, Salaspils un Stopiņu novadā, kur bataljona līmeņa vienības ar bruņutehnikas palīdzību veica mācību uzdevumus teritorijās, par kuru izmantošanu bruņotie spēki iepriekš bija vienojušies ar šo zemju īpašniekiem. Kopumā pirms mācību norises ir uzrunāti ap 100 zemju īpašnieki, ar kuriem noslēgti līgumi un saņemtas atļaujas par viņu zemju un ceļu izmantošanu mācību vajadzībām.

Demonstrē vienotību un apņemšanos cīnīties pret agresiju

Atklājot mācības, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālmajors Leonīds Kalniņš uzsvēra — mācības «Saber Strike»

► Turpinājums 6. un 7. lpp.

► *Sākums 5. lpp.*

notiek īstajā laikā, kad NATO dalībvalstis ir nolēmušas demonstrēt stingru apņemšanos būt gatavas cīnīties pret jebkādiem draudiem pasaulē. Runājot par mācību uzdevumiem un mērķiem, L. Kalniņš atzina, ka šāda līmeņa mācības sniedz lielisku iespēju dažādu valstu karavīriem mācīties efektīvi sadarboties, dalīties pieredzē un sekmēt jaunu domāšanas veidu, kas atbilst mūsdienu pasaules draudiem un izaicinājumiem.

Šogad notikušajās mācībās svarīgākie uzdevumi bija uzlabot Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku vienību integrācijas kaujas spējas, kā arī aktīvi iesaistīt un apmācīt NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu, teica NBS komandieris. Viņš ļoti atzinīgi vērtē šāda mēroga daudz nacionālu mācību nozīmi, norādot, ka tās attīsta mūsu un mūsu sabiedroto un partnervalstu karavīru profesionālās attiecības un spējas sadarboties un uzlabo vispārējo koordināciju krīzes situācijās.

Lai neatkārtotos baigie gadi

Kā jau minēts, šogad mācības «Saber Strike» sniedzās pāri Ādažu poligona robežām un norisinājās arī vairākos citos Latvijas pagastos, iepriekš saskaņojot to ar mācībām izmantojamo zemju īpašniekiem. Kazimirs Mežajevs ir viens no viņiem. Viņš atzīst, ka ilgi nav domājis un piekritis lūgumam izmantot savu zemi, jo nav vēlējies, lai citiem cilvēkiem būtu jāpiedzīvo tāds liktenis, kādu savulaik nācies piedzīvot viņam. K. Mežajevs kopā ar visu ģimeni ticis izsūtīts uz Sibīriju 1949. gada 25. martā un bijis spiests tur aizvadīt septiņus savas dzīves gadus. «Šīs mācības man dod nelielu gandarījumu. Mēs nevaram pārcelties citur, un tāds kaimiņš austrumos ir un būs mūžīgi.

Lai mēs varētu dzīvot droši, es kaut arī nelielu, tomēr došu savu artavu aizsardzībā — uz manas zemes varēs trenēties mūsu karavīri kara mākslā, un tas būs mans devums Dzimtenes drošībai. Man nebija nekādu šaubu par savu lēmumu tieši 1949. gada notikumu dēļ — lai tas neatkārtotos, ir jāaizstāv sava valsts, jāstiprina kara spējas,» uzsver K. Mežajevs.

Lielākā daļa iedzīvotāju ir apmierināti ar mācību norisi un labprāt vēro bruņoto spēku aktivitātes un iepazīstas ar izmantoto tehniku un ieročiem. Zigmārs Zeimuls, Salaspils novada domes priekšsēdētāja vietnieks un arī zemessargs, saka: «Personīgi es un arī lielākā daļa Salaspils iedzīvotāju atbalsta sabiedroto bruņoto spēku kaujas vienību pārvietošanos mūsu novada teritorijā. Mums jau ilgu laiku ir sadarbība ar bruņotajiem spēkiem. Es domāju, ka šāda sadarbība tikai uzlabo vienību kaujas spējas.» Viņš atzinīgi vērtē pirms mācībām notikušo komunikāciju ar aizsardzības jomas pārstāvjiem — bijušas gan oficiālas vēstules, gan telefona zvani, faktiski saziņa par visām

Arī mācību vadītājs no Latvijas puses pulkvedis Gunārs Kauliņš atzīst, ka viena no atziņām, kas gūta šogad, ir tāda, ka zemju īpašnieki uzrunāti pārāk vēl. «Zemnieki savus laukus jau ir apsējuši. Mums bija sarunas ar zemju īpašniekiem, kuri teica — būtu mani informējuši pirms gada, es savu zemi būtu apsaimniekojis citādāk un noteikti ļautu izmantot, bet pašlaik jau aug labība.»

Divkārsš izaicinājums

Runājot par pašu mācību norisi, pulkvedis G. Kauliņš atzīst, ka to rīkošanā un norises laikā ir uzkrāta ievērojama pieredze. Kā zināms, ASV vadītās starpnacionālās mācības «Saber Strike» notiek jau no 2010. gada, un ik pa trīs gadiem katra no Baltijas valstīm tās uzņem un nodrošina visu mācību sekmīgai norisei nepieciešamo, kā arī koordinē mācību mērķu izpildi. Šogad mācības uzņem Latvija.

«Latvijai šogad ir lieli izaicinājumi, jo tik liela mēroga mācības noris paralēli ar Kanādas vadītās NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas ienākšanu. Mēs abos gadījumos galvenokārt nodrošinām uzņemošās valsts atbalstu. Mūsu uzdevums ir palīdzēt un nodrošināt visu nepieciešamo, kā arī piedalīties ar savām vienībām, lai šo

mācību norisēm notikusi visu laiku. Viņš gan atzīst, ka militārās tehnikas pārvietošanās pa koplietošanas ceļiem Salaspils iedzīvotājiem bijis zināms apgrūtinājums, taču lielākā daļa iedzīvotāju to saprot un pilnībā atbalsta.

Savukārt z/s «Brieži» īpašnieks Andris Ronis domā, ka turpmāk ārpus Ādažu poligona notiekošo mācību norišu plānošana varētu būt vēl savlaicīgāka. «Vajadzētu arī plānot ne tikai uz papīra, bet apzināt visu ainu dabā — vai konkrētais lauks ir apstrādāts vai ne. Ja tā zeme tobrīd ir ar krūmiem aizaugusi, tad nevienam nekādu pretenziju nebūs. Arī ziemas laikā šie lauki noteikti būtu pieejami mācībām. Normāli būtu plānot kādu gadu iepriekš — nav jau kara laiks,» viņš uzsver.

mācību mērķi tiktu sasniegti. Viens no galvenajiem izaicinājumiem ir saistīts ar Ādažu bāzi — lielāka tā nekļūst, taču skaitliski pašlaik tajā esošais personāls ir uz pusi lielāks nekā ikdienā. Taču arī tas ir risināms jautājums,» atzīst pulkvedis G. Kauliņš.

Jauni ieroči ļauj «pasveicināt» pretinieku lielākā attālumā

«*Saber Strike 2017*» iezīmējas arī ar jaunu ieroču veidu izmantošanu. Šogad tas ir augstas mobilitātes «zeme—zeme» raķešu komplekss *HIMARS*, kas mācībās tiek izmantots pirmo reizi. «Mācību laikā notika tā integrēšana taktiskajā vingrinājumā, kur sauszemes spēku brigādes vienības un mehanizētās vienības no sadarbības valstīm ar atbalstu no gaisa un dažāda veida artilērijas un mīnmetēju lietojumu veic uzdots manevru.» Minētais raķešu komplekss ļauj vienībai ietekmēt savu pretinieku krietni tālākā distancē nekā līdz šim šajās mācībās izspēlētajos scenārijos. «Tas mūsu komandieriem un plānotājiem bija skaidrs jau plānošanas procesā, ka mums

pretinieks ir jāsāk ietekmēt jau stipri tālākā distancē. Tas ir drošības, operācijas plānošanas, informācijas apmaiņas un vienību darbību sinhronizācijas jautājums, ka vispirms ir tālā uguns, kas secīgi tiek turpināta līdz pat brīdim, kad kājnieku vienība jau nonāk kontaktā ar pretinieku,» paskaidro G. Kauliņš.

Raķešu sistēma *HIMARS* ir reaktīvās artilērijas transportlīdzeklis ar piecu tonnu šasiju, kas pielāgots, lai spētu ar *GPS* palīdzību noteikt mērķu atrašanās vietu tālās darbības vadāmajām raķetēm. «Kartē iegūtās attiecīgā mērķa koordinātas tiek nodotas mūsu artilērijas sistēmai, un rezultātā ir iespējams dot precīzu gaisa triecienu ikvienam mērķim, kas atrodas no 8 līdz 300 kilometru attālumā,» stāsta štāba seržants Braiens Merols.

Mācību vadītājs no ASV puses ģenerālmajors Nils Loidolts uzsver, ka «*Saber Strike*» šogad ir devušas iespēju pārbaudīt jaunas kaujas spējas. Piemēram, mācību norisē ir integrēts ASV Jūras kājnieku korpusa un ASV armijas Nacionālās gvardes personāls.

Arī viņu tranzīts līdz mācību norises vietai, šķērsojot Baltijas valstis, ir kas jauns. «Šādas mācības sniedz labas iespējas pilnveidot mūsu valstu bruņoto spēku savietojamību un mūsu kopīgās kaujas spējas dažādās jomās. Šeit mēs redzam, ka, piemēram, Polijas tanku rota ar ASV Jūras kājnieku rotu piedalās kopīgās mācībās, izmantojot kaujas munīciju, un viņiem atbalstu nodrošina ASV Kolorādo pavalsts armijas Nacionālās gvardes *HIMARS* artilērijas raķešu sistēmas bataljons un ASV Jūras kājnieku korpusa lauka artilērijas bataljons,» stāsta ģenerālmajors N. Loidolts.

Noguruši, bet apmierināti

Pēc divām smagām mācību nedēļām to dalībnieki ir noguruši un gandarīti — plānotie uzdevumi ir izpildīti, turklāt mācības, neskatoties uz to apjomu un sarežģītību, ir noritējušas droši un bez starpgadījumiem. Mācību noslēguma pasākumā NBS komandieris ģenerālmajors L. Kalniņš izteica pārliecību, ka mācību dalībnieki paņems līdzi uz mājām pilnveidotās militārās prasmes un dalīsies ar tām ar dienesta biedriem savās vienībās. Viņš izteica pateicību karavīriem par viņu dienestu un aicināja viņus atgriezties uz mācībām arī nākamajā gadā, jo mūs visus vieno līdzīga vērtības un izpratne par kopīgajiem mērķiem *NATO*.

Ģenerālmajors N. Loidolts izteica lielu pateicību Latvijas pusei par infrastruktūru, lieliskajiem mācību poligoniem, kā arī sniegto atbalstu mācību norisei. Uzmanot karavīrus, viņš teica: «Jūs esat parādījuši savas individuālās un arī kolektīvās prasmes. Un jūs esat pierādījuši, ka mēs patiesi varam sadarboties šādā kopīgā daudz nacionālā un dažādu ieroču šķiru savietojamā vidē.» ■

NATO «GAISA DŪRES» pilnvērtīga sastāvdaļa

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

Pirms gadsimta ceturkšņa, 1992. gada 17. jūnijā, tika atjaunoti neatkarīgās Latvijas Gaisa spēki. Šo 25 gadu laikā Gaisa spēki spēruši milzu soli attīstībā, no nelielas entuziastu grupas, kuras rīcībā bija tikai dažas novecojušas padomju aviācijas tehnikas vienības un padomju armijas atstāta aviācijas bāze Lielvārdē, kļūstot par labi apmācītiem profesionāļiem, kurus ciena un novērtē ne tikai Latvijā un kuru rīcībā ir NATO prasībām atbilstoša bāze un izvirzīto mērķu sasniegšanai vajadzīgā tehnika un lidaparāti. Par to, kādi pašlaik ir mūsu Gaisa spēki, uz kuriem tie virzās un kas nepieciešams šīs virzības sekmēšanai, «Tēvijas Sargam» stāsta Gaisa spēku aviācijas bāzes komandieris pulkvedis Armands Saltups.

— 25 gadi — Gaisa spēkiem tas ir īss mirklis vai nopietns attīstības posms?

— Cilvēka mūžam gadsimta ceturksnis arī ir nopietns posms, bet Gaisa spēkiem,

kas pēc neatkarības atgūšanas būtībā sāka veidoties no nulles, tas ir vēl jo nozīmīgāks atskaites punkts. Jāņem taču vērā, ka šajā laikā mēs esam bijuši ļoti aktīvi, esam strauji attīstījušies un kļuvuši mūsdienīgi. Liels ceļa posms ir noiets. Ja kāds to vēl atceras, laikā, kad Gaisa spēki sāka atjaunoties, bija tikai Aviācijas vienība, kas bāzējās Spilves plavās, un tās rīcībā bija no civilās aviācijas pārņemtie četri mazie helikopteri *Mi-2* un sešas lidmašīnas *An-2*, citu gaisakuģu nebija. Personālu veidoja cilvēki, kurus interesēja militārā aviācija un kuriem bija kaut cik noderīga līdzšinējā darba pieredze, piemēram, *DOSAAF*. Aizsardzības spēku štābā veidojās Gaisa un pretgaisa aizsardzības pārvalde, bet lidostā «Rīga» bija Gaisa telpas novērošanas grupa. Tas laiks bija dažādu izaicinājumu pilns.

Kā jau teicu, šajos 25 gados ir ļoti daudz kas izdarīts un paveikts. Kas tad galu galā ir mūsu svarīgākais uzdevums? Mums jāsniedz valstij un NATO to pieprasītās Gaisa spēku aizsardzības spējas. Jābūt vienmēr gataviem uzdevuma izpildei esošo spēju ietvaros. Manā izpratnē — mēs esam kā sastāvdaļa no vienas NATO «gaisa dūres». Vienmēr jāatceras, ka Gaisa spēki ir visdārgākie un modernākie spēku veidi, kam jāpilnveidojas ne pa stundām, bet minūtēm. To mēs arī darām.

— Kas pašlaik ir Gaisa spēku svarīgākie uzdevumi?

— Mūsu galvenās prioritātes pašlaik ir Gaisa spēku aviācijas bāzes vienību attīstība atbilstoši Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku pieņemtajiem lēmumiem, kā arī šo vienību sekmīga iesaistīšana militārajās mācībās. Protams, mēs atšķiramies no lielo valstu līdzīgiem spēkiem, jo nenodrošinām pilnu to darbības spektru. Piemēram, uzbrukuma spēju mums nav un noteikti arī nebūs. Taču savu atbildības daļu mēs nodrošinām labi. Piemēram, pašlaik notiekošajās starptautiskajās militārajās mācībās «*Saber Strike 2017*» mēs visu vajadzīgo gaisa atbalstu spējam nodrošināt no Lielvārdes bāzes, no kurienes tiek veikti un vadīti visi mācību ietvaros notiekošie lidojumi.

Nu beidzot var teikt, ka mēs esam apguvuši paši savas mājas — Lielvārdes lidlauku. Līdz 2018. gadam mums jānoslēdz pilns lidlauka un bāzes modernizācijas posms, lai lidlauks varētu operēt visu diennakti visas dienas garā un veikt visus tos uzdevumus, kas lidlaukam noteikti. Pēc mūsu plāniem un aplēsēm, viss tiks izdarīts laikā. Turpinās arī tehnikas modernizēšana. Jau esam saņēmuši divas jaunas ugunsdzēsības mašīnas, tuvākajā laikā saņemsim vēl divas. Līdz 2018. gada beigām viss būs atbilstošs NATO prasībām. Lai to paveiktu, mums jāpabeidz lidlauka sertificēšana, visu uzstādīto aparatūru sertificēšana, jāapmāca un jāsertificē arī cilvēki.

Pagaidām lidlauks vēl ikdienas režīmā strādā piecas dienas nedēļā — astoņas stundas dienā, bet nepieciešamības gadījumā īslaicīgi varam pieņemt lidojumus jebkurā diennakts laikā. Diennakts darba režīmā strādājam arī mācību laikā.

— Viss minētais prasa ļoti specifiskas, tehniskas zināšanas no cilvēkiem, bet inženieru trūkst visur. Kā ir Gaisa spēku aviācijas bāzē?

— Izaicinājumi ir ļoti lieli, jo, kā jau minēju, Gaisa spēki ir vieni no tehniskākajiem un modernākajiem spēku veidiem, tādēļ tajos strādājošajiem speciālistiem ir izvirzītas ļoti augstas prasības. Pirms darba uzsākšanas viņiem ir jāpabeidz ļoti nopietni apmācības kursi. Loģiski, tik labi apmācīti speciālisti ir pieprasīti visur. Vai tas būtu lidlauka speciālists vai lidotājs, vienmēr ir līdinajumi iet strādāt kaut kur citur.

Tomēr es nevaru teikt, ka mums ir vērojama izteikta cilvēku aiziešana — mums izdodas viņus motivēt un noturēt. Bet tā nav unikāla, tikai mums raksturīga situācija — lidotāju pietrūkst visu valstu gaisa spēkos, jo komercjoma viņus pārvilina. To pašu izjūt arī citi tehnisko spēju veidi, piemēram, Jūras spēki. Bet tas ir normāls process, kas neļauj stāvēt uz vietas. Jebkurā gadījumā mēs cenšamies šos cilvēkus saglabāt mūsu aprītē. Piemēram, speciālists ģimenes apstākļu dēļ nevar strādāt Lielvārdē — mēs viņam atrodam vietu Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljonā Rīgā.

— Kādēļ jaunam, tehniski domājošam cilvēkam izvēlēties tieši Gaisa spēkus?

— Ar ko mēs varam pievilināt jaunus speciālistus? Noteikti — ar jaunu tehniku un lieliem izaicinājumiem. Piemēram, lielākā daļa apmācību notiek ārzemēs, tā ir ļoti intensīva un arī interesanta, dod unikālas zināšanas, kas nodrošinās konkurētspēju darba tirgū visu dzīvi. Drīzumā sāksies arī gaisakuģu nomaiņa — mums būs jauni helikopteri. Pašlaik notiek konkurss, ir vairāki piedāvājumi. Par konkrētiem modeļiem vēl runāt nevaram, jo konkurss turpinās. Mūsu uzdevums bija definēt savas tehniskās prasības, tālāk jau Aizsardzības ministrija veiks analīzi un izvēlēsies labāko piedāvājumu. Droši var apgalvot, ka tie būs pilnībā NATO standartiem atbilstoši un moderni gaisakuģi, kas krietni atvieglos arī to apkopi un remontdarbus. Arī helikopteru pamatfunkcijas nemainīsies — mūsu galvenais uzdevums, tāpat kā līdz šim, būs atbalstīt bruņoto spēku vienības, kā arī veikt glābšanas un meklēšanas darbus — galu galā mēs esam vienīgie, kas no gaisa varam īstenot glābšanas operācijas uz jūras. Šogad plānojam atjaunot mūsu spārnoto flotili un pirmais gaisakuģis jau atrodas remonta rūpnīcā Polijā.

Arī Gaisa telpas novērošanas grupai tiks iegādāti jauni radari, jauna komandkontroles sistēma, un tur būs vajadzīgi īpaši apmācīti cilvēki. Tāpat lidlauka uzturēšanai ir nepieciešami tehniki ar speciālām zināšanām. Mums ir jaunas navigācijas sistēmas, lidojumu vadības tornis aprīkots ar mūsdienīgu tehniku — tur nepieciešami dispečeri. Tā kā vakances mums ir un būs, tikai jāreķinās ar stundām un stundām ilgu apmācību pirms tam.

— Kāds būtu ideālais topošais Gaisa spēku speciālists?

— Gaidām motivētus cilvēkus ar tehniskām zināšanām un labu angļu valodas prasmi.

Protams, viņiem ir jābūt gataviem arī jauniem izaicinājumiem, ko dod Gaisa spēki, jo visa modernākā tehnika ir pie mums. Papildus visam iepriekš minētajam — pie mums Lielvārdes bāzē ir iespēja iepazīties un strādāt arī ar partnervalstu tehniku — šodien tajā ir izvietots Vācijas Gaisa spēku Gaisa kontroles un ziņošanas centrs. Krīzes situācijā varēs pārņemt kaujas operāciju vadību no galvenā komandpunkta.

— Jubilejas reizē noteikti gribas izcelt kādus īpašus sasniegumus...

— Pie mums jau sekmīgi darbojas Pretgaisa aizsardzības apmācības centrs, kur notiek visu pretgaisa aizsardzības jomas speciālistu apmācība — ar mūsu trenāžieriem trenējas ne tikai profesionālā dienesta karavīri, bet arī zemessargi, ārzemju karavīri un rezervisti. Mēs veicam arī viņu sertifikāciju pēc apmācību pabeigšanas. Veicam arī kaujas šaušanas treniņus — pavisam nesen Šķēdes poligonā šāvām gaisa mērķos. Ar pilnu pārliecību varu apgalvot, ka šie speciālisti ir gatavi veikt savus uzdevumus. Pedēja

šaušana ar tuvās darbības pretgaisa aizsardzības raķešu sistēmu RBS-70 notika starptautisko mācību «Baltic Zenith 2017» laikā, un trāpījumu koeficients bija 99%, turklāt sekmīgām rezultātiem atbilstoši prasībām ir jābūt 91%. Tāds limenis prasa vairākus desmitus stundu darba ar trenāžieriem vairāku mēnešu laikā.

Mēs noteikti lepojamies arī ar savu Aviācijas eskadriļu un tās glābšanas un meklēšanas prasmēm. Mūsu rīcībā ir pilnīgi viss nepieciešamais aprīkojums darbam nakts vai dienas laikā, ir infrasarkanie sensori un daudz kas cits. Mūsu spārnoto glābēju darbu cilvēki novērtē.

— Kā pats nonācāt līdz šim amatam?

— Visa mana karjera ir saistīta ar Gaisa spēkiem, ar aviāciju. Esmu no tiem tā sauktajiem nacionālajiem kadriem, kuriem vēl Padomju Savienības laikā bija iespēja armijas rindas padarīt daudz nacionālākas. Sākoties PSRS sabrukumam, baltiešus «brīvlaida», bet Latvijā pamazām sāka veidoties nacionālo bruņoto spēku aizmetņi. Vēlējos iesaistīties un devos uz Aizsardzības spēku štābu — Gaisa un pretgaisa aizsardzības pārvaldi, stādījos priekšā pulkvedim Kārlim Kinam — esmu gatavs strādāt! Viņš prasa — ko māki? Atbildu — dienēju pretgaisa aizsardzībā. Viņš atsaka — tādas nav un nebūs. Gāju trīs reizes, beigās sāku strādāt Gaisa kontroles vadības grupā lidostā. Pa šo laiku esmu mainījis daudzus amatus — esmu bijis Pretgaisa aizsardzības divizionā komandieris, Gaisa spēku štāba priekšnieks, esmu vadījis Latvijas Republikas NBS militāro pārstāvniecību NATO Transformācijas pavēlniecībā Norforkā, ASV.

— Tik tehniskā un spraigā darbā kaut kam citam arī atliek laiks?

— Nav tā, ka mēs tikai par darbu vien, par darbu vien. Varam lepoties ar vairākiem pašdarbības pulciņiem, kurus paši karavīri ir organizējuši. Viņi brīvajā laikā dejo un muzicē. Mūsu māksliniekus varēs redzēt arī Gaisa spēku jubilejas pasākumos.

Pats arī gluži dikā nesēžu — spēļu tenis un katru dienu noskrienu vismaz astoņus kilometrus. Regulāri arī futbolu uz spēlēju.

— Ko gribat novēlēt saviem cilvēkiem jubilejas reizē?

— Mūsu jubilejā es saviem kolēģiem, visiem mūsu cilvēkiem Gaisa spēkos, gribu vēlreiz atgādināt — esiet lepnī par savu darbu, par saviem Gaisa spēkiem. Uzticieties tiem, strādājiet un dzīvojiet ar skatu uz Latvijas kara aviācijas simtgadi, kas būs jau pēc diviem gadiem. ☐

Roberts Canko, Saša Harolds.

Roberts Canko (*Major mag. (FH) Robert Zanko*) un Saša Harolds (*Sascha Harold, MSc, BA*), Austrijas armijas žurnāla «Truppendienst» redaktori, — speciāli «Tēvijas Sargam».

Foto — S. Harolds.

Latvijas Aizsardzības ministrija pērk M-109 tipa haubices no Austrijas. Papildus no 2017. gada janvāra līdz augustam notiek Latvijas karavīru apmācība Austrijas bruņoto spēku 4. izlūku un artilērijas bataljonā Allentšteinā militārajā bāzē.

Ievads

Aprīļa vidū Austrijas armijas Lihtenšteinas kazarmās Allentšteinā vēl putina sniegs. Garāžu vārti stāv plaši vaļā, pašgājēju haubices izbraukušas pagalmā. Motori rūc. Gaisā smaržo dīzeļa izplūdes gāzes, bet nav redzams neviens cilvēks. Te atveras viena M-109 A5Ö haubices lūka. No tās izkāpj karavīrs olīvzaļā ugunsdrošā kombinezonā. Tomēr viņš atšķiras no 4. mehanizētās kājnieku brigādes karavīriem. Viņam pie uniformas ir netipiska uzšuve, uz kuras redzams nevis Austrijas, bet gan tam apbriņojami līdzīgais Latvijas karogs.

Latvijas valdība saprašanās memorandā ar Austrijas valdību ir vienojusies par 47 M-109 sistēmu iegādi. Turklāt Austrijas puse arī piedāvājusi apmācīt Latvijas karavīrus darbā ar iegādājamo kaujas tehniku.

Latvijas karavīru apmācība notiek līdztekus parastajai Austrijas profesionālo karavīru apmācību programmai Nr. 2 Lihtenšteinas kazarmās Allentšteinā — Austrijas bruņoto spēku 4. izlūku un artilērijas bataljonā.

Šai armijas vienībai līdz ar to jātiek galā ar vairākiem jauniem izaicinājumiem.

Bataljona komandieris pulkvežleitnants (OF-4) Reinhards Lempš uzsver, cik svarīga ir laba apmācība. «Latvieši teica, ka ar haubici vien esot par maz — viņiem vajagot arī «vadītāja apliecību» šai kaujas tehnikai. Kad nopērkat automašīnu, jums īsi ierāda paneli — jau esat gatavs braukt. Bet ar kaujas tehniku nav vis tik vienkārši.» Līdz ar to bija skaidrs, ka pircējam vajadzīga vesela mācību programma, nevis tikai īsa aprikojuma ierādīšana. Tikai tā var nodrošināt pareizu kaujas tehnikas lietošanu. Pēc apmācību programmas Austrijā ar M-109 vēl daudz gadu varēs uzticami un droši kalpot Latvijas armijai. Tiklīdz bija noskaidrota vieta, kur mācības notiks, nākamais jautājums bija par šo mācību saturu.

Ieskats mācību programmā

Virsleitnants (OF-1) Jānis Zvirgzds no Latvijas apstaigā haubici. Viņš uzrauga pēdējos priekšdarbus, lai pārliecinātos par kaujas tehnikas gatavību taktiskā uzdevuma izpildei. 19 apmācāmie Latvijas karavīri kopš 2017. gada janvāra aptuveni līdz augusta vidum kopā ar Austrijas armijas 4. mehanizētās kājnieku brigādes 4. izlūku un artilērijas bataljonu (AAB4/4) mīt Lihtenšteinas kazarmās.

Apmācība veidota, lai sasniegtu maksimālo efektivitāti. Tieši tā arī radās ideja par procesa piesaisti Austrijas bruņoto spēku profesionālo karavīru apmācībām. Projekta īstenošana tika uzticēta AAB4 sadarbībā ar Austrijas Militārās akadēmijas Artilērijas institūtu, Armijas loģistikas skolas tehniskā dienesta institūtu un Armijas valodu institūtu (sagatavošanās posmā). Latvijas karavīri Austrijā tiek apmācīti šādās specialitātēs:

- haubiču vadītāji,
- haubices apkalpe,
- komandieri,
- uguns vadības centra apkalpe,
- šasijas (platformas) mehāniķi,
- ieroču (haubices torņa) mehāniķi.

Apmācībai ir gan praktiskā, gan teorētiskā daļa, bet galvenais uzsvars ir tieši uz praktisko iemaņu apgūšanu. Piemēram, komandierim ir jāapgūst ar kaujas tehnikas izmantošanu saistītie uzdevumi gan nacionālo bruņoto spēku ietvaros, gan arī starptautiskās operācijās un miera apstākļos, kā arī jāprot apmācīt un vadīt komandierim padoto haubiču apkalpes. Lai sasniegtu šo mērķi, komandierim jāapgūst prasmes divos mācību moduļos.

Haubices komandiera mācību programma, 1. mācību modulis:

- ieroču, aprikojuma un specializētā apmācība,
- militārā komandiera darba un taktiskā uzdevuma izpildes pamati,
- kartogrāfija un apvidus novērtēšana,
- drošības noteikumi, netiešā šaušana,
- šaušanas apmācība un ballistika,
- munīcijas apmācība,
- uguns vadības sistēma,
- haubices aprikojums,
- haubices noorientēšana dabā un uzdevumu izpilde.

Haubices komandiera mācību programma, 2. mācību modulis:

- haubices komandiera darbs un taktiskā uzdevuma izpilde/organizatoriskā sadaļa,
- kaujas operācijas vadība,
- haubices apkalpes uzdevumi,
- haubices komandiera darbs/vadīšanas uzdevumi,
- haubices komandiera darbs un taktiskā uzdevuma izpilde,
- netiešais uguns atbalsts — artilērijas vienības praktiskās mācības,
- netiešais uguns atbalsts — kaujas šaušana ar netiešā uguns atbalsta kaujas tehniku,
- kaujas vienības uzdevumi tehniskās apkopes jomā.

Haubices taktiskā uzdevuma izpilde nav iedomājama bez uguns vadības centra. Uguns vadības centra apkalpe aprēķina vajadzīgo stobra pacēlumu, pagriezieni un papildlādiņa daudzumu, lai lādiņš trāpītu līdz pat 30 km tālā mērķī. Apmācībās īpašu uzsvāru liek uz uguns pavēles analogo aprēķināšanu, kas ir netiešās šaušanas tehnikas pamats.

Valodas barjeras pārvarētas

Tāpat kā pārējie karavīri, arī virsleitnants Jānis Zvirgzds apmācībās Austrijā

piegalā brīvprātīgi. Viņš lepojas ar to, ka ir viens no pirmajiem Latvijas armijas karavīriem, kurš mācās strādāt ar šo kaujas tehniku. *M-109 A50* būs Latvijā smagākā kaujas tehnika ar lielāko iespējamo šāviena attālumu. J. Zvirgzdam kā virsniekam ir perfekti jāpārzina haubice, lai viņš pēc tam Latvijā spētu vadīt un apmācīt savus vīrus darbā ar to. Daudzas aprikojuma detaļas haubices tornī ir izgatavotas no masīva tērauda — tās ātri vien spētu nocirst neuzmanīga karavīra pirkstu, tādēļ pret darbu tajā jāizturas rūpīgi un atbildīgi. Tā kā haubice spēj transportēt līdz pat 2,8 t munīcijas, no apkalpes tiek prasīta nemainīgi augsta uzmanības koncentrācija un precizitāte. Virsleitnants Jānis Zvirgzds jau ir beidzis tēmētāja, lādētāja un šāvēja apmācību, bet viņu vēl gaida komandiera apmācības bloks. Pret austriešu mācībaspēkiem, kā arī pret sev padotajiem Latvijas kareivjiem viņš izturas ar vislielāko cieņu, un tāda attieksme raksturo arī kareivju savstarpējās attiecības. Visa komandiera un haubices apkalpes mācību programma tiek apgūta angļu valodā. Ņemot vērā, ka bez precīzas specializētās terminoloģijas pārzināšanas te neiztikt, tā nav pašsaprotama attieksme.

«Vissarežģītāk būs atrast visiem specializētajiem terminiem precīzu atbilstību latviešu valodā,» teic virsleitnants Jānis Zvirgzds. Jo īpaši tāpēc, ka pašreiz karavīru galvā visi termini ir ielāgoti angļu valodā.

AAB4 mācībaspēki ir brīvprātīgie, kas jau pirms Latvijas karavīru ierašanās kopā ar Austrijas Armijas valodu institūtu gatavojās Latvijas karavīru apmācības vadīšanai angļu valodā. Ar mācību materiālu pārko-pēšanu «Google Translator» lietotnē nebija līdzēts. Gatavošanās darbā palīgā tika ņemti Austrijas armijas, NATO un ASV armijas reglamenti un instrukcijas, kā arī angļu valodā iznākoši militārie laikraksti un britu literatūra. Militāri tehniskiem un taktiskiem terminiem vācu valodā, kas ir Austrijas bruņoto spēku darba valoda, bija jāatrod atbilstība angļu valodā. Tas var nelikties pārāk sarežģīti, taču jāņem vērā, ka pat vāciski runājošo valstu Austrijas, Šveices un Vācijas militārā terminoloģija atšķiras. «Lai vadītu mācības nevis dzimtajā, bet svešvalodā, katram atsevišķam mācībaspēkam jābūt gatavam darīt vairāk par to, kas parasti no viņa tiek prasīts,» skaidro mācību programmas vadītājs, Austrijas armijas 2. haubiču baterijas komandieris, kapteinis (*OF-2*) Matiass Vimmers, kas jau sākumā optimistiski raudzījās uz valodas barjeras pārvarēšanu. M. Vimmers drīzāk bažījās, vai izdotos mācību programmu izveidot atbilstīgi

Latvijas karavīru zināšanu līmenim. Latvijas bruņotie spēki uz Austriju nosūtīja galvenokārt mīnmetējniekus. Kad kapteinis Vimmers to uzzināja, viņš saprata, ka Latvijas karavīri ieradīsies jau ar priekšzināšanām tādās jomās kā kartogrāfija, ieroči un smagie ložmetēji, un tas ļaus viņam uzreiz ķerties pie specializētās artilēristu apmācības.

Militāro apmācību reforma Austrijā

Līdz šim Austrijā profesionālo karavīru un komandieru apmācība notika militārās mācību iestādēs. Taču pēc reformas šos uzdevumus tagad daļēji veic armijas brigādes (plašāk — Austrijas armijas laikrakstā «*Truppendienst*» Nr. 355, 1/2017, arī tiešsaistē: www.truppendienst.com).

Par mācību programmu kopumā atbild Austrijas Militārās akadēmijas artilērijas institūts. Institūts uzrauga, lai mācības, kas tagad nenotiek vairs tikai tā telpās, notiktu saskaņā ar reglamentu un mācību plāniem. Reformas rezultātā, protams, radušies arī jauni izaicinājumi. Akadēmija ir labi aprikota ar telpām, un tās mācībaspēki ir īpaši sagatavoti mācību procesa vadīšanai, ko nevar teikt par kaujas vienībām. Bet reformai ir arī savi plusi. *AAB7* artilērijas vienība Feldbahā kopā ar *AAB4* deva būtisku ieguldījumu «*Combat Next Generation*» uguns vadības sistēmas izstrādē izlūku un artilēristu vienībām («*Truppendienst*» Nr. 354, 4/2016, «*Digital total vernetzt*»). Tas ir vēl viens piemērs, kā kaujas vienības savu praktisko pieredzi ar moderno kaujas tehniku un aprikojumu var nodot tālāk, atbalstot Militāro akadēmiju tās darbā pie noteikumu un instrukciju izstrādes.

Kaujas šaušana

Nulle grādu aukstums skujkoku mežā un mobilais apgaismojums Austrijas armijas poligonā Allentsteigā. Šeit 2. haubiču baterija pārlaida nakti, bet tagad pienācis laiks nojaukt teltis. Par munīciju atbildīgais virsnieks saviem vīriem gatavo lādiņus, uzspridzinātājus un papildlādiņus kaujas šaušanai. Kapteinis Matiass Vimmers jau vakar deva pavēles katram no saviem vīriem. Munīcijas punktā karavīri uz lādiņiem uzskrūvē uzspridzinātājus un savieto tos haubicē. Šodien paredzēts šaut ar dūmu, apgaismes un šķembu lādiņiem. Latvijas karavīru kustības šķiet pārdomātas un saskatnīgas. Šādos brīžos vislabāk var novērtēt apmācībās apgūto.

Uguns vadības sistēmas apkalpe ieņem paredzēto vietu starp uguns pozīciju un mērķa zonu. Bezpilota lidaparāts, kura

izmantošanu izlūkošanā patlaban testē Austrijas bruņotie spēki, pārlido mērķa zonu.

Latvijas armijas karavīrs uguns vadības centrā ar kaujas vadības sistēmas «*Combat Next Generation*» palīdzību pārliecinās, vai haubices atrodas tām paredzētajās pozīcijās. Neskatoties uz vismodernāko informācijas tehnoloģijas risinājumu pieejamību, Latvijas karavīrs izmanto viņam atvēlēto laiku, lai arī ar karšu un šablonu palīdzību pārbaudītu haubices apkalpei nododamos datus, jo arī modernā tehnika var kādreiz atteikt. Tādēļ uguns vadības centra apkalpei jāprot strādāt arī ar cirkuli, tabulām un rokas kalkulatoru. Latvijas karavīrs šos rīkus neizmanto pirmo reizi. Viņš ir viens no nedaudziem Latvijas karavīriem šajā vienībā,

Latvijas valdība saprašanās memorandā ar Austrijas valdību ir vienojusies par 47 *M-109* sistēmu iegādi.

kurš iepriekš ir strādājis ar mīnmetēju. Austrijā apmācībā gūtās zināšanas karavīram no Latvijas palīdz paredzētajā laikā veikt visus aprēķinus, pa radiosakariem paziņot haubicēm un nodot pavēli ieņemt uguns pozīcijas. Drīz jau seko pati uguns pavēle, un artilērijas vienība atklāj uguni.

Apmācībās no sākuma līdz beigām piedalās arī divi Latvijas karavīri digitālās kamuflāžas kombinezonos — tiesa, ar atšķirīgu uzdevumu. Tā ir kaujas audiovizuālā grupa, kas aprikota ar modernu video un foto aparāturu. Filmēšanas laikā labāko kadru iegūšanai viņi izpilda dažu labu visai akrobātisku vingrinājumu.

«Jo sliktāki laika apstākļi, jo labāki kadri,» priedīgi nosmej kaujas audiovizuālās grupas vīri. Vienības veidoto videomateriālu var apskatīt arī Austrijas armijas laikraksta «*Truppendienst*» mājaslapā.

Noslēdzoties apmācībām Austrijā, Latvijas karavīri spēs patstāvīgi pildīt savus pienākumus haubices apkalpē vai uguns vadības centrā, kā arī paši apmācīt padotos vīrus. Kādi organizatoriskie risinājumi tiks rasti — vai tiks izveidota artilērijas baterija, bataljons vai cita vienība — tas jau ir Latvijas bruņoto spēku kompetencē.

Savukārt Austrijas bruņotajiem spēkiem Latvijas kareivju apmācībā iegūtā pieredze noderēs kā pamats mācību sadarbības programmām arī nākotnē. ■

Tulkojis Mārcis Gobiņš.

Džoanna Eglite

Foto — Gatis Dieziņš.

Edgars Joksts-Bogdanovs, augstākais virsseržants, Nacionālo bruņoto spēku virsseržanta amatā ir tik ļoti savā vietā, ka, pat neko nezinot par viņa darba uzdevumiem, jau pēc īsas sarunas kļūst skaidrs — viņš augstu tur karavīra vērtību latīņu un rūpējas, lai dienestā cilvēki justos iedvesmoti, motivēti un apzinātos savstarpēja pleca sajūtu. NBS štāba virsseržanta vieta tika izveidota, lai karavīra nozīmība un vajadzības bruņoto spēku vadībai būtu tikpat sadzirdētas un vērtas kā virsnieku. Edgars Joksts-Bogdanovs ir pirmais karavīrs Latvijas vēsturē, kurš saņēmis augstākā virsseržanta dienesta pakāpi OR-9. NBS virsseržanta amatā Edgars Joksts-Bogdanovs ir tikai dažus mēnešus — pārāk īss laiks, lai runātu par tajā paveikto. Tādēļ runājam par viņu pašu. Pirmais, ko, raksturojot Edgaru Jokstu-Bogdanovu, min viņa dienesta biedri — ļoti cilvēcis. 25 gadus dienot Latvijas armijā un sasniedzot savas karjeras augstāko punktu, viņš nav zaudējis šo rakstura iezīmi, kas, šķiet, piemītusi viņam kopš bērnības, augot savā lielajā un stiprajā dzimtā Latgalē.

KARAVĪRA DARBS IR SVĒTS DARBS

— Kādēļ rūpes par karavīru jums ir svarīgas?

— Manā uztverē — armijā visa pamatā ir karavīrs. Rūpēties par viņu — tas ir cēls pienākums. Dienestā tu nevari būt labs visiem. Armijā ir vienvadība, un ir lēmumi, kuri jāpieņem kā ar nazi. Arī misijās tev jābūt izlēmīgam un tiešam. Tur nedrīkst pieļaut kļūdas. Bet ir situācijas, kad jautājumus var apspriest un uzklaut dažādas domas un viedokļus. Cilvēcīgums ir būtisks individuālās pārrunās ar karavīru, palīdzot apzināties, ko viņš vēlas, kādi ir viņa karjeras mērķi. Man ir dziļa pārliecība, ja tev izdodas iegrozīt, lai cilvēks dara to, ko ir gribējis, viņš to veiks ar pilnu atdevi. Tāpēc ir svarīgi dzirdēt, ieklausīties, pamanīt un meklēt risinājumus — tas ir ieguvums ar pievienoto vērtību gan karavīram, gan bruņotajiem spēkiem.

— Jūs šīs spējas esat profesionāli attīstījis, mācoties personāla psiholoģiju un vadību. Kā veidojās interese par tāda veida studijām?

— Pēc obligātā dienesta beigšanas esmu dienējis Latvijas armijā vadošos amatos. Nereti mani padotie bija ievērojami vecāki, dienējuši padomju armijā. Man bija jārunā ar viņiem un jāpieņem lēmumi, lai gan es ne vienmēr zināju pareizo atbildi. Pamazām ļoti labi apguvu militāro valodu, bet, ja tu vadi cilvēkus, ar to nepietiek. Jutu, ka man trūkst izglītības, lai runātu ar karavīriem un arī ar savu dēlu vienkārsā, cilvēciskā valodā. Risinājumu atradu, iesākumā Biznesa vadības koledžā studējot personāla psiholoģiju un talantu attīstību, tad Rīgas Starptautiskajā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolā studējot bakalaura programmu biznesa psiholoģijā. Nu man vēl gads atlicis vadības psiholoģijā un supervīzijā. Nākamgad beigšu maģistrantūru un būšu supervizors. Karjeras supervīzijas procesā tu runā ar cilvēku par viņa darbu un palīdzī pašam ieraudzīt risinājumu vai virzību. Kad apkārtējie ir čikstējuši, man vienmēr ļoti lietderīgi licies uzdot jautājumu: «Bet ko tu pats esi darījis, lai būtu citādāk?» Supervīzijā tu būtībā uzdod to pašu jautājumu, tikai profesionālāk un daudzveidīgāk.

— Kas, jūsuprāt, ir tie cilvēki, kuri izvēlas karavīra ceļu?

— Manuprāt, jābūt aicinājumam. Ir gadījumi, kad, rādot un stāstot, tu vari kādu aizraut, un viņš atnāk pamēģināt. Tomēr man šķiet, ka katrā sabiedrībā ir neliels procents cilvēku, kuri piedzimst ar šo aicinājumu. Viņi parasti arī aug vidē, kur karavīru godā.

Latvijā ir profesionāls militārais dienests. Cilvēki tajā dien brīvprātīgi. Tā ir mērķtiecīga, apzināta izvēle. Manī tas raisa cieņu. Tādēļ mums, instruktoriem, virsniekiem un komandieriem, jādara maksimāli daudz, lai šie jaunie karavīri saņemtu visas nepieciešamās zināšanas, iemaņas un morālo atbalstu. Arī pret topošajiem karavīriem ir jāizturas ar lielu cieņu. Kad karavīrs dod svinīgo zvērestu, viņš taču apzinās, ka ir apņēmies aizsargāt šo valsti, pat ja būs jāziedo sava dzīvība.

Man šķiet būtiski, lai tie, kas vienā brīdī saprot, ka karavīra ceļš nav domāts viņiem, aiziet nevis ar attieksmi, ka bruņotajos spēkos bija slikti, bet — bija labi, taču slodzes, dzīvesveida vai vēl kādu iemeslu dēļ viņš nav varējis būt piederīgs. Un šāda attieksme veidojas tad, ja karavīrs, lai arī viņš ir tikko par tādu kļuvis, jūt cieņu pret sevi un darbu, ko veic.

Ar lielu bijību iztuos pret zemessargiem. Tie ir krietni cilvēki, kas, patriotisku jūtu vadīti, ziedo savas brīvās dienas, laiku un spēku. Kamēr citi guļ uz divāna vai labākajā gadījumā spēlē peintbolu, zemessargi kalpo savai valstij. Tas ir svēts darbs. Karavīra darbs vispār ir svēts darbs.

— Simboliski karavīrs sabiedrībā ir vērtību nesējs. Goda cilvēks gan uzvedībā, gan attieksmē, gan stājā. Kā to ir iespējams karavīros izkopt?

— Kad Ādažu militārajā bāzē skolēniem izrādīju teritoriju un stāstīju par karavīra dienestu, vienmēr teicu: «Ja apmaldāties vai kāds jums dara pāri, uzmeklējiet karavīru, ejiet klāt — viņš vienmēr palīdzēs.» Zinu, ka tas atbilst patiesībai. Karavīram nemitīgi māca, ka no viņa viena spriedis par visiem Latvijas bruņotajiem spēkiem. Mums nav tiesību likt sabiedrībai vilties.

Turklāt karavīrs ir profesija 24/7 — gan dienestā, gan mājās, gan atvaļinājumā. Vispārcilvēciskas vērtības, visticamāk, sevi cenšas attīstīt vairākums cilvēku neatkarīgi no profesijas, bet es tomēr uzsveru, ka karavīram ir jākopj sevi vīrišķība, stāja, skats, izpalīdzība, laipnība un godpilna attieksme pret apkārtni.

— Pieaugušā vecumā to ir iespējams iemācīties?

— Esmu pārliecināts, ka — jā. Pat caur ikdienišķām, vienkāršām situācijām. Ja tu esi pie stūres, mācies būt laipns pret apkārtni. Palaid! Necenties pārmācīt kādu citu braucēju! Tā ir nemitīga pašdisciplina. Arī mazās lietās.

Šīs prasmes izkopj arī mācības, kurās karavīrs ir pastāvīgi iesaistīts. Karavīra dzīvē liela loma ir biedriskumam, izpalīdzībai un palāvēšanai vienam uz otru. To apgūst pakāpeniski. Ir, piemēram, tāda nodarbība — maskēšanās. Tavs spogulis ir tavs pārinieks. Viņš tev rāda un palīdz. Atbildību par to, cik efektīvi otram izdevies nomaskēties, prasa no pārinieka.

Arī grupā notiek savi procesi. Piemēram, pēc piecu dienu mācībām mežā katrs neapzināti ieņem savu lomu atkarībā no tā, kā var būt noderīgs citiem, lai visiem kopā būtu vieglāk. Biedri uzņemas savu atbildību, rūpējoties par visu vienību. Tā veidojas saimes princips un pasaules uztvere. Šāda domāšana un vērtības tiek aiznestas tālāk ģimenē.

— Jūs pats nākat no karavīru dzimtas?

— Manā dzimtā ir vairāki karavīri. 19 gadu vecumā iet dienēt armijā man likās goda lieta. Apzinājos, ka citādi es sevi nevarētu saukt par īstu vīru.

Mans tēvs nav gājis šo ceļu. Viņš bija mežzinis. Arī mans dēls neiet manās pēdās, lai gan no bērnības ir bijis tik tuvu militārajai pasaulei, gājis Jaunsardzē. Bet viņš ir mākslinieka gēns, viņš šogad beigs Rīgas mākslas un dizaina vidusskolu.

Kad 1992. gadā Rēzeknē pieteicos kara komisariātā, viņi uz mani skatījās lielām acīm, jo tobrīd visi no obligātā militārā dienesta izvairījās, bet es biju atnācis brīvprātīgi pieteikties. Atceros, mamma par šo apņēmību nebija priecīga. Dienēju 3. Ludzas robežsargu bataljonā. Militārā vide man likās daudz sakārtotāka par to, kas deviņdesmito gadu sākumā risinājās Latvijas sabiedrībā, un es nolēmu tajā palikt. Uzzinājuši par jaunu projektu Latvijas armijā — Baltijas bataljona izveidi, pēc obligātā dienesta beigām mēs, vairāki karavīri, devāmies uz Rīgu, lai pieteiktos.

Šī bataljona sastāvā piedalījās trijās misijās. Baltijas bataljons pārtapa par Latvijas bataljonu — 1. kājnieku bataljonu. Sekoja vēl divas misijas. Dienot virzījās pa karjeras kāpnēm. Kļuva par bataljona virsseržantu, tad par brigādes virsseržantu, un nu esmu NBS štābā.

— Dalība starptautiskajās operācijās parasti maina cilvēka pasaules redzējumu. Kādu pieredzi jūs gūvat?

— Mana pirmā misija bija 1996. gadā uz Bosniju un Hercegovinu. Pirms tās mūs apmācīja britu jūras kājnieku vienība. Braucām bez iepriekšējas pieredzes un pilnīgā neziņā par to, kas mūs sagaida. Izkāpām no lidmašīnas, un, lai kurp tālāk dotos, gaiss visur smaržoja pēc deguma un dūmiem. Zeme bija nopostīta. Es ieraudzīju, ko nozīmē nabadzība un īstas grūtības. Arī nākamās divas misijas dienēju Bosnijā un Hercegovinā.

Ar Balkānu pieredzi devos uz Irāku. Tā bija pilnīgi atšķirīga pasaule, kultūra un attiecības. Mācījos prasmi vienlaikus ļoti rūpīgi klausīties sarunu biedrā, vērot viņu un līdztekus mēģināt sarast, kas no teiktā ir patiesība, jo irākiešiem melošana ir norma. Iedziļinoties pamanīju fundamentālu atšķirību eiropieša un irākieša pasaules uztverē. Mēs domājam lineāri. Šodien mēs darīsim to, rit, kad šis būs izdarīts, mēs darīsim nākamo. Viņi plāno pa apli. Ja gadījumā tu paskrēji kaut kam garām, nevajag satraukties, tu pēc laika atkal tur nonāksi un varēsi atrisināt.

Esmu audzis Latgales katoļu ģimenē. Irāka — Eifratas upe, Babilona ir svētas vietas Bībelē, kur cēlusies dzīvība. Biju to iztēlojies kā paradīzi ar skaistiem dārzem un auglību. Kad reāli nokļuva Bībelē minētajās vietās, redzētais sagrieza manus priekšstatus kājām gaisā. Stāvēju pie Eifratas, un pa to peldēja uzpūties beigtas govju ķermenis. Babilonā, lai kur tu spertu kāju, viss bija salauzts, sapostīts, netīrs.

Četras iepriekšējās misijas bija kā sagatavošanās 2011. gada Afganistānas misijai, kur man ļoti noderēja iepriekš gūtā pieredze. Mūs — nelielu profesionālu un pieredzējušu starptautisku kolēģu grupu — noformēja kā afgāņu apgādes bataljona mentorus. Dzīvojam turpat aiz žoga pie afgāņu apgādes bataljona. Mūsu uzdevums bija iepazīstināt viņus ar savu pieredzi, palīdzot saskatīt tās noderīgumu viņu bruņotajos spēkos. Divus mēnešus meklēju veidu, kā vispār veidot attiecības. Iedziļinājos literatūrā un atklāju, ka ēdiens ir labs veids, ko izmantot, lai risinātu sarunu. Turpmāk uz sapulcēm klāju galdu ar konfektēm, cepumiem un kokakolu.

Gatavoju prezentācijas par to, kas vispār armijā ir instruktors, ko viņš dara manā valstī, un to, kā šo pieredzi varētu izmantot Afganistānas armijā. Biju pat atklājis triku, kā atgūt zaudētu uzmanību sanāksmes laikā. Vienmēr sagatavotu turēju «Prāta vētras» klipu «Welcome to my country», kur vienā no epizodēm redzamas jaunkundzes peldkostimos. Tas vienmēr nostrādāja. Visu skatieni bija pievērsti ekrānam, un es pārgāju pie nākamā prezentācijas slaida. Tikko tika apēsts pēdējais cepums, sanāksmei pienāca dabisks noslēgums. Tomēr pēc šīs misijas mājās braucu ar padarīta darba izjūtu.

Kopumā vērtējot, misijas ir vērtīga pieredze — tās ļoti paplašina pasaules skatījumu un māca sadzīvot un pieņemt atšķirīgo no ierastā.

— Viens no Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta Sociālo lietu nodaļas darbības virzieniem ir karavīru karjeras plānošana civilajā dzīvē pēc atvaļināšanās. Šīs nodaļas cilvēki uzsver, ka karavīram jāapzinās sava dienesta ierobežojums laikā un jādodomā par dzīvi pēc dienesta no pirmajām dienām armijā. Jūs piekrtat šādai pieejai?

— Ja cilvēks izvēlēties kļūt par karavīru, pirmajos gados neviens neko tādu nedoma. Es pats sāku prāt, ko darīšu pēc dienesta laika beigām, kad bruņotajos spēkos bija nodienēti 20 gadi. Beidzot dienestu, iespējams, strādāšu kā supervizors. Tomēr es apzinos, ka atvaļināšanās karavīram var būt sarežģīts brīdis, kam viņš īsti nav gatavs. Un vai tam vispār iespējams pilnībā sagatavoties? Dažkārt vienas pārmaiņas ierosina citas. Dažkārt līdz ar atvaļināšanos cilvēkiem izjūk laulība. Pāris ir pieradis, ka būšana kopā ir reta un tie ir svētki, nevis ikdienas rutīna.

Man šķiet ļoti būtiski, lai par šīm lietām individuālā līmenī runā nodaļas komandieris, lai tiek meklēti veidi, kā karavīru atbalstīt. Tu nevari sagatavot visam, bet, iespējams, ir kādi kursi vai papildu izglītība, ko var apgūt. Arī cilvēciskai sarunai ir nozīme, lai cilvēks nejostos viens ar savu problēmu.

— Manuprāt, zaudējuma sajūta ir pretrunā karavīra profesijai. Iespējams, karavīram ar zaudējuma sajūtu ir daudz grūtāk sadzīvot nekā parastam civilam cilvēkam, kuram neviens nav mācījis, ka viņš nedrīkst zaudēt.

— Pats pēc savas pieredzes zinu, ka visu ārstē laiks. Bet šis laiks ir jādzīvo.

► Turpinājums 15. lpp.

Lai uzlabotu sadarbību apdraudējumu novēršanā

Vitālijs Rakstiņš,

AM Krīzes vadības departamenta direktors.

Foto — Gatis Dieziņš.

Raksta mērķis ir izskaidrot grozījumus Nacionālo bruņoto spēku likumā, Nacionālās drošības likumā un likumā «Ārvalstu bruņoto spēku statuss Latvijas Republikā», kas stājušies spēkā 2017. gada 14. jūnijā. Izmaiņas visos trijos likumos bija nepieciešamas, lai pilnveidotu valsts apdraudējuma pārvarēšanas mehānismus un mazinātu šķēršļus Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) bruņoto spēku operēšanai Latvijas teritorijā.

Nacionālo bruņoto spēku (NBS) funkcijas

Pēc grozījumiem Nacionālo bruņoto spēku likumā NBS, pildot likumā noteiktos uzdevumus, turpmāk būs tiesības:

- veikt militāro izlūkošanu operacionālajā un taktiskajā līmenī (īstenot pasākumu kopumu, lai iegūtu, apstrādātu un izplatītu informāciju par ārvalstu bruņoto spēku aktivitātēm pierobežas, jūras akvatorijas un gaisa telpas operatīvajā un taktiskajā dziļumā);
- nodrošināt uzņemošās valsts atbalstu NATO un Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu bruņotajiem spēkiem;
- veikt citus Valsts aizsardzības plānā noteiktos valsts apdraudējuma situāciju novēršanas un pārvarēšanas pasākumus (pildīt uzdevumus, kas izriet no Valsts aizsardzības plāna);
- sniegt atbalstu Drošības policijai, Satversmes aizsardzības birojam un militārās izlūkošanas un drošības dienestam nacionālās drošības pasākumu veikšanā.

Militārie objekti

Nacionālo bruņoto spēku likums tika papildināts ar aizliegumu personām bez atļaujas iekļūt militārajā objektā. Savukārt atrodoties militārajā objektā, personām ir pienākums ievērot militārajā objektā noteikto uzturēšanās kārtību, pretējā gadījumā tās tiks izraidītas. Tātad turpmāk NBS

varēs izraidīt personas, kuras neievēro uzturēšanās kārtību militārajā objektā, tostarp no teritorijām, kurās notiek militārās mācības un citas militārās aktivitātes.

Lai veicinātu iedzīvotāju informētību par militārajiem objektiem un to robežām, ir paredzēts, ka to apzīmēšanai lieto speciālas informatīvas zīmes. Ministru kabineta noteikumu līmenī tiks noteikts zīmju izskats un kārtība, kādā izvieto un lieto militāro objektu speciālās informatīvās zīmes. Attiecīgais Ministru kabineta noteikumu projekts «Militāro objektu apzīmēšanas kārtība» (VSS-517) jau ir izstrādāts un pašreiz tiek saskaņots ar atbildīgajām ministrijām.

Komandvadības nodošana

Saskaņā ar grozījumiem Nacionālo bruņoto spēku likumā NBS komandieris turpmāk varēs deleģēt atsevišķo NBS vienību nodošanu ne tikai NATO, bet arī ES dalībvalstu bruņoto spēku vadībai vai kopējo militāro vienību militārajai vadībai (piemēram, Apvienotiem reaģēšanas spēkiem — *Joint Expeditionary Forces*). Šajā gadījumā runa ir par komandvadības nodošanu (*Transfer of Authority*) sabiedroto spēkiem gan miera, gan krīzes laikā, gan Latvijas Republikas teritorijā, gan ārvalstīs, tostarp operāciju rajonos.

Rīcība hibrīdas karadarbības gadījumā

Uzdevums izveidot šādu reaģēšanas mehānismu izriet no Valsts aizsardzības koncepcijas 30. un 82. panta, kas nosaka, ka iekšējās nekārtības, nemieri, kas tiek vadīti vai organizēti no ārpusē, izmantojot asimetriskās metodes, specvienības un izlūkdienestus, ir jāskata kā slēptais un nepieteiktais karš. Šādās situācijās lēmumi par apdraudējuma pārvarēšanu jāpieņem nekavējoties, primāri vēršoties pret specvienību un izlūkdienestu aktivitātēm.

Nacionālās drošības likums attiecīgi tika papildināts ar speciālu tiesību normu slēpta militāra apdraudējuma pārvarēšanai miera laikā — 23. panta septīto daļu, kas paredz, ka slēpta militārā apdraudējuma pārvarēšanai miera laikā, ja tiek lietoti militāri līdzekļi, Ministru kabinets (bet, ja MK aizkavēts pildīt savus pienākumus, tad attiecīgi Ministru prezidents vai secīgi

aizsardzības ministrs) var uzdot Aizsardzības ministrijai saskaņā ar Valsts aizsardzības plānu vadīt apdraudējuma pārvarēšanas pasākumus ierobežotā teritorijā.

Regulējuma mērķis ir izveidot operatīvu mehānismu krīzes pārvarēšanai, maksimāli ātri īstenojot speciālo operāciju noteiktajā rajonā, kamēr Ministru kabinets spriestu par turpmākajiem soļiem, tostarp izņēmuma stāvokļa izsludināšanu. Apdraudējuma pārvarēšanas laikā:

- valstī nav izsludināts izņēmuma stāvoklis (ir miera laiks);
- lēmumi balstās uz valsts drošības dienestu izlūkošanas informāciju (t.sk. par to, ka tiek lietoti militāri līdzekļi);
- šīs rīcības mehānisms ir komplektārs un neatceļ pārējos reaģēšanas plānus (kuru aktivizēšana notiktu paralēli);
- joprojām tiek saglabāta civilā kontrole pār NBS: ir jābūt Ministru kabineta vai Ministru prezidenta, vai aizsardzības ministra lēmumam aktivizēt šo plānu;
- ģeogrāfiskie ierobežojumi: NBS vada operāciju noteiktajā teritorijā (Iekšlietu ministrijas dienesti turpina nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību visā pārējā valsts teritorijā);
- operacionālie ierobežojumi: NBS rīcības ietvars ir atrunāts Valsts aizsardzības plānā.

Sabiedroto karavīru tiesības

Likums «Ārvalstu bruņoto spēku statuss Latvijas Republikā» tika papildināts ar 2.² pantu, kas paredz, ka NATO un ES dalībvalstu bruņotos spēkus var iesaistīt atbalsta sniegšanā NBS (konkrētus uzdevumus, to izpildes laiku, vietu un ierobežojumus nosaka NBS komandieris vai viņa norīkota atbildīgā amatpersona). Pats būtiskākais, ko paredz likuma izmaiņas, ir tas, ka sabiedroto karavīriem, sniedzot atbalstu NBS tiem noteikto uzdevumu izpildē, ir attiecīgās NBS un to amatpersonu tiesības.

Tas nozīmē, ka, sniedzot atbalstu NBS, sabiedroto karavīriem tajā brīdī ir tādas pašas tiesības kā mūsu karavīriem, to skaitā tiesības nēsāt, lietot un izmantot šaujamieročus un lietot speciālos līdzekļus un fizisko spēku. Sabiedroto karavīriem, sniedzot atbalstu NBS, ir identiski iesaistišanas noteikumi

(*Rules of Engagement*) ne tikai krīzes laikā, bet arī miera laikā. Sabiedroto spēku iesaistes apjomu noteiks operacionālā nepieciešamība. Protams, sabiedroto karavīriem nevar dot uzdevumus, kuru izpildei ir nepieciešamas citos likumos paredzētās speciālās tiesības (piemēram, Militārās policijas tiesības izmeklēt noziedzīgus nodarījumus u. tml.) vai kuru izpildei nepieciešamas specifiskas zināšanas (piemēram, latviešu valodas prasme).

Jāatzīmē, ka šāda prakse nav nekas jauns, jo līdzīgs regulējums jau bija nostiprināts Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 44. pantā, proti, Latvijas ūdeņos ārpus ostas akvatorijas esošo kuģu kontrolē, pārbaudē un aizturēšanā var iesaistīt NATO un ES dalībvalsts karakuģus. Savukārt Latvijas Republikas valsts robežas likuma 34. pants nosaka, ka NATO ir tiesības veikt Latvijas Republikas gaisa telpas kontroli un apsardzību, bet šī likuma 33. pantā ir minētas konkrētas NBS tiesības iesaistīt valsts gaisa telpā radušās situācijas noskaidrošanā un gaisakuģu identificēšanā NATO institūcijas.

Bruņojuma pārvaldāšana

Lai NATO un ES dalībvalstu bruņotie spēki varētu efektīvi un operatīvi sniegt atbalstu NBS, likumā «Ārvalstu bruņoto spēku statuss Latvijā» ir paredzēts izņēmums attiecībā uz NATO un ES dalībvalstu bruņoto spēku kaujas tehnikas un ieroču pārvaldāšanu. Likums nosaka, ka

sabiedroto spēki kaujas tehniku un ieročus pāri Latvijas Republikas iekšējai robežai un Latvijas Republikas teritorijā drīkst pārvadāt pielādētus, lai nodrošinātu valsts apdraudējuma pārvarēšanas pasākumus un ja tas ir paredzēts to izmantošanas instrukcijā. Tātad — NATO un ES dalībvalstu bruņoto spēku vienībām ir sevišķas tiesības uz kaujas tehnikas un ieroču pārvietošanu, ja to prasa operacionālā nepieciešamība.

Jāņem vērā arī tas, ka saskaņā ar Ieroču un speciālo līdzekļu aprites likumu Aizsardzības ministrija jau pašreiz regulē un nodrošina civilo kontroli pār ārvalstu bruņoto spēku ieroču, munīcijas un speciālo līdzekļu

apriti, saskaņojot sabiedroto spēku ierašanos un bruņojuma ieviešanu. Savukārt, lai īstenotos likumā paredzētais izņēmums uz NATO un ES dalībvalstu bruņoto spēku kaujas tehnikas un ieroču pārvaldāšanu, ir jāpastāv šādiem nosacījumiem: to ļauj īstenot tehniskās drošības prasības (kaujas tehnikas vai ieroču izmantošanas instrukcija ļauj tos pārvadāt pielādētus) un pastāv operacionālā nepieciešamība — tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu valsts apdraudējuma pārvarēšanas pasākumus. Tas var būt gan miera laikā, gan pastāvot noteiktam terorisma draudu līmenim, gan pēc speciālā tiesiskā režīma izsludināšanas valstī. ■

► Sākums 12. un 13. lpp.

Esmu apglabājis abus vecākus un apzinos, ko nozīmē zaudēt. Mēs neviens dzīvē nesam pasargāti no šādas pieredzes, neatkarīgi no profesijas.

— **Man ir vērojums, ka karavīri par sievu nereti izvēlas palidzošo profesiju pārstāves — medmāsas, bērnuārstu audzinātājas, skolotājas.**

— Nepiekritīšu. Karavīru sievas ir arī biznesa sievietes. Ļoti gudras. Ja runāju par savu pieredzi, man ir svarīgi, lai mājās var runāt ar otru par visu, kas ir svarīgs. Lai varu būt atklāts. Un vēl man šķiet, ka ir ļoti svarīgi, lai mājās ir labi un mierīgi.

— **Jūs pieminējāt savu dzimtu, ko varat par to pastāstīt?**

— Mēs sabraucam kopā visos svētkos. Svecīšu vakarā. Ziemassvētkos. Jaungadā. Jāņos. Kapu svētkos. 18. novembrī mums vienmēr ir balts galdauts. Jaungadā šampānieti atveram tikai tad, kad jauns gads ir atnācis un nodziedāta valsts himna.

Kad biju mazs, visi manas dzimtas vīrieši spēlēja kādu mūzikas instrumentu, bet visas sievietes — dziedāja. Un tā mēs pie vecmāmiņas svinējām arī Jāņus un Ziemassvētkus. Es ilgu laiku nemaz nezināju, ka to nedrīkstēja darīt. Nesen manai vecmāmiņai, kas jau ir aizsaulē, būtu palikuši 100 gadi. Māsa tam par godu organizēja radnieku talku viņas mājā. Piedalījās un darbojās daudz cilvēku!

Kā jau latgaļiem, mums dzimtā ir svarīgi kapusvētki. Vienmēr kopā apkopjam kapus, pieminam aizgājušos, pasēžam krusttēva mājās pie galda, un tad visi pārģērbjamies un spēlējam volejbolu. Kad vietējais draudzes mācītājs abrauc visus kapus, dažkārt viņš mums pievienojas.

— **Savās dienesta gaitās esat ļoti daudz sasniedzis. Jūs minējāt, ka karavīram ir jādzīvo tā, lai ar viņu lepotos. Vai jūsu dzimta ar jums lepojas?**

— Teikšu godīgi — man karjera dzīvē bijusi svarīga. Svarīgi bijuši arī apbalvojumi un dienesta pakāpes, bet milzīga nozīme ir arī vienkāršam «paldies!» un cilvēckam

tava darba novērtējumam. Tāpēc arī es vienmēr instruktoriem spiežu roku un uzsitu uz pleca. Viņi katrs dara ļoti vērtīgu darbu, un es to apzinos. Kad biju vada seržants un mēs kopā ar vienību beidzām kārtējo pārgājienu, beigās visi, ieskaitot rotas komandieri, sadevāmies rokās un skaļi pateicām: «Mēs to izdarījām!»

Augstākā virsseržanta pakāpe — tas ir visas mana darba dzīves novērtējums. Es nepiekritīšu, ka vīrietis un jo īpaši karavīrs nekad neraud, nekad nav aizkustināms. Man ir kamols kaklā ikreiz, kad es dziedu himnu, jo es to dziedu tā, it kā pēdējo reizi. Un par katru «paldies!», apbalvojumu un dienesta pakāpi esmu juties ļoti aizkustināts. Tas iekšēji ļoti ceļ, iztaiso plecus un motivē.

Kad man piešķīra pirmo dienesta pakāpi — kaprālis, es zvanīju mammai. Un teicu: «Mamm! Es esmu kaprālis!» Viņa bija priecīga un apjukusi un prasīja: «Ko tas nozīmē?» Es toreiz teicu: «Es vēl nezinu. Bet es esmu kaprālis!»

Zinu, ka mana māsa ar mani lepojas, un domāju, ka daži novadnieki arī. Viņi taču zina, ka esmu viņējais. ■

«GUARDIAN RESPONSE»

CIVILĀS UN MILITĀRĀS SADARBĪBAS PARAUGDEMONSTRĒJUMS

Taivo Trams

Foto — Armīns Janiks.

Gleznainā Kuldīga palēnām vēl tikai mostas. Ir drēgns maija nogales sestdienas rīts, kad klusumu spēji pārrauj sprādziens. Tūlīt pat sprādziena atbalsīm pievienojas ievainoto cilvēku kliegzieni un saucieni pēc palīdzības. Vēl pēc brīža tālumā sāk skanēt operatīvo dienestu mašīnu sirēnas — sākas glābšanas darbi.

Ģenerators sprādzienā cieš teju 20 cilvēki

Tik dramatiski 27. maijā sākas mācību «Guardian Response» Kuldīgas posms, kura laikā tiek izspēlēts scenārijs ar teju 20 cietušajiem, kas savas traumas guvuši, pēkšņi sprāgstot ģeneratoram Kuldīgas stadiona teritorijā. Cietušie ir zemessargi, jo tieši viņi bija aicināti talkā uzstādīt ģeneratoru pirms gaidāmā pasākuma. Kaut kas ir nogājis greizi, un sprādzienā «savainoto» cilvēku

ķermeņi sedz futbola laukumu. Pilsētas atbildīgajiem dienestiem pašu spēkiem vien tikt galā ar šāda mēroga nelaيمي būtu ārkārtīgi grūti, tādēļ talkā nāk Zemessardze un sabiedrotie no Latvijā dislocētajiem ASV spēkiem.

Mācībās «Guardian Response» piedalās ASV 10. kaujas aviācijas brigādes vienības «Phoenix» un ASV armijas 95. civilmilitārās sadarbības brigādes speciālisti, un aptuveni 150 zemessargi (visi Zemessardzes 4. brigādes mediķi, kopskaitā 15, un 20 cietušo atveidotāji, pārējie — mācību nodrošinājumā), kā arī civilie dienesti — mediķi, policijas, ugunsdzēsēji un glābēji. Mācību mērķis ir trenēt civilā un militārā sektora sadarbības prasmes negadījumos, kuros ir liels skaits cietušo. «Guardian Response» norise notiek četrās Latvijas pilsētās — Kuldīgā, Rēzeknē, Daugavpilī un Rīgā.

Iesaistīti visi pieejamie resursi

«Šajā mācību posmā ir iesaistīti diezgan lieli vietējie resursi. Piemēram, visi 16 «cietušie» ir no Zemessardzes 45. bataljona, visi autovadītāji, arī viena mediķu komanda četru cilvēku sastāvā,» stāsta majors Guntars Vilguts, Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljona Plānošanas daļas priekšnieks, mācību Kuldīgas posma galvenais koordinators. Pavisam kopā vingrinājumā piedalās gandrīz 50 zemessargu, no kuriem lielākā daļa nāk no Kuldīgas un apkārtnes, daudz zemessargu ieradušies arī no Jelgavas un citām vietām.

Runājot par vietējās varas iespējām efektīvi rīkoties, ja patiešām notiktu tik liela mēroga nelaime, G. Vilguts atzīst, ka mācībās iesaistītie speciālisti un tehnika arī ir tas resurss, kas tiktu izmantots reālas traģedijas gadījumā. «Te nekas nav izdomāts, šie cilvēki strādātu arī reālā situācijā.» Vērojot pašu mācību sākumu, viņam bijusi sajūta, ka viss nedaudz kavējas — policija ierodas par vēlu, arī ugunsdzēsēji un mediķi nespēdzas. Droši vien tā ir stresa ietekme, jo būtībā viss noritēja ļoti raiti, policija norobežoja negadījuma vietu jau dažas minūtes pēc sprādziena, vēl pēc brīža bija klāt arī pārējie dienesti. «Reālajā situācijā viss noteikti notiktu vēl lēnāk, jo mācībās visi iesaistītie ir iepriekš brīdināti un gatavi rīkoties nekavējoties,» atzīst G. Vilguts. Tomēr mācībās gūtā pieredze un sadarbības prasmes noteikti noderēs, lai nākotnē pēc iespējas samazinātu reaģēšanas laiku.

Kad norises vietā ieradušies visi atbildīgie dienesti un sniegta neatliekamā medicīniskā palīdzība, kā arī notikusi pacientu šķirošana pēc gūto traumu nopietnības, cietušos sāk nogādāt Kuldīgas slimnīcā. Pacientiem ar vieglākām traumām tiek sniegta palīdzība, savukārt smagāk cietušos sagatavo tālākai transportēšanai uz Rīgas Austrumu klīnisko universitātes slimnīcu, ko pazīst arī kā Gaiļezera slimnīcu. Tur viņiem var sniegt jau nopietnāku medicīnisko palīdzību, ieskaitot ķirurģisko iejaukšanos.

No medicīnas telts — uz helikopteru

«Cietušo» transportēšanai tiek izmantots ASV Gaisa spēku helikopters *CH-47 «Chinook»*. «Normālos apstākļos helikopters no Gaisa spēku bāzes Lielvārdē varētu ierasties nedaudz vairāk kā stundas laikā,

ieskaitot lidaparāta sagatavošanas laiku lidojumam. Smagi cietušo pacientu transportēšanai ikdienā nepieciešamības gadījumā tiek izmantoti arī mūsu pašu Gaisa spēku helikopteri *Mi-8*,» teic G. Vilguts.

Pie slimnīcas ir uzstādīta īpaša medicīnas telts, kurā nonāk visi stadionā cietušie pacienti. Tajā notiek cietušo stabilizācija un vitāli svarīgo rādītāju novērošana.

Jau nosacīti mierīgākā gaisotnē tiek pārskatīti ievainotie un gūto ievainojumu veidi. «Smagākie pacienti ir bezsamaņā, daži ir krūškurvja ievainojumi — tas ir tā sauktais sarkanais kods jeb vissmagāk cietušie cilvēki, kuriem palīdzība jāsniedz pirmās stundas laikā. Ar dzelteno kodu apzīmētie var gaidīt maksimāli divas, četras stundas, bet ar zaļo kodu — tie, kam ir viegli ievainojumi, jāaprūpē 24 stundu laikā,» stāsta kaprāle Inese Kinēna, Zemessardzes 52. kājnieku bataljona civilā darbiniece un zemessardze. Vienam zemessargam mācību gaitā jātēlo arī «melns kods» — cilvēks, kura traumas nav savienojamas ar dzīvību.

Medicīnas telti noris nemitīga rosība, katrs «pacients» tiek izklausināts un pārbaudīts atkal un atkal. Mediķi izmanto visus pieejamos resursus — gan īpaši mācībām paredzētos, gan ikdienas darbā izmantojamos. «Mums ir viss nepieciešamais tūlītējai reaģēšanai — žņaugi, saites, folija segas un tamlīdzīgi. Sarežģītākas medicīniskās manipulācijas var veikt medicīnas teltī, stabilizējot pacientu stāvokli, bet nopietna medicīniskā iejaukšanās notiek jau Gaiļezera slimnīcā,» teic I. Kinēna.

Šādas mācības ir vajadzīgas, lai saprastu savas vājās vietas un trenētu nepieciešamās darbības līdz automātismam. «Pašlaik ir tāda sajūta, ka vēl ir jāmacās. Mēs daudz trenējamies un uzlabojam prasmes, tāpēc jau esam arī šeit — lai atkārtotu un vēlreiz atkārtotu. Jo, ja patiešām notiks negadījums ar daudziem cietušajiem, tad arī mediķiem ir stresa situācija, apziņas līmenis sašaurinās, ir grūti loģiski domāt. Tādēļ ir vajadzīgas šādas mācības un nemitīga atkārtošana, lai panāktu automātismu. Lai rokas pašas zina, ko darīt. Tikai tad kaut kas izdosies,» saka kaprāle Inese Kinēna.

Helikoptera gaidīšana

Lielā ASV Gaisa spēku helikoptera *CH-47 «Chinook»* nosēšanas laukumā pie Kuldīgas slimnīcas gaida ne tikai mācību dalībnieki, bet arī daudzi Kuldīgas iedzīvotāji. Gaidīt gan nākas ilgi — helikopters kavējas un ierodas pāris stundas vēlāk. Kad milzīgais lidaparāts ir izslēdzis dzenskrūves un atvēris aizmugures durvis, notiek isa mācību dalībnieku drošības instruktāža. Pēc tās mediķiem parāda, kā činuka lielajā salonā jānostiprina nestuves ar ievainotajiem, tad notiek «cietušo» izvietošanās helikopterā, un tas dodas atceļā uz Rīgu. Gaidīšana ir bijusi krietni ilgāka par pašu ievainoto evakuācijai atvēlēto laiku.

Mācības «*Guardian Response*» ir ASV puses iniciētas, un līdzīgi treniņi notiek gandrīz visās valstīs, kur dislocēti ASV spēki. To mērķis ir pilnveidot iemaņas un sadarbības prasmes dzīvību glābjošo pasākumu veikšanā un pacientu evakuācijā, izmantojot sauszemes transportu un ASV helikopterus — bez «*Chinook*» mācībās piedalās arī helikopteri *UH-60 «Black Hawk»*. «Šādās mācībās mēs vienlaikus gan demonstrējam savas iespējas un pieredzi, gan arī mācāmies no saviem partneriem,» atzīst virsseržants Pols Rodrigess, ASV armijas civilmilitārās sadarbības grupas inženieris.

Mācības tika organizētas sadarbībā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Valsts policiju, SIA «Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca», VSIA «Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca», SIA «Kuldīgas slimnīca», SIA «Rēzeknes slimnīca», SIA «Daugavpils reģionālā slimnīca», Rēzeknes 6. vidusskolu un Valsts robežsardzes koledžu. ■

Pilnveido iemaņas kaujas šaušanā GAISA MĒRĶOS

Diāna Selecka,

virsseržante.

Foto — Armīns Janiks.

No 29. maija līdz 2. jūnijam Šķēdes poligonā, kas atrodas Pāvilostas novada Vērgales pagastā, notika pretgaisa aizsardzības mācības «Baltic Zenith 2017», kurās karavīri un zemessargi pilnveidoja iemaņas kaujas šaušanā ar tuvās darbības pretgaisa aizsardzības raķešu sistēmu RBS-70 gaisa mērķos.

Mācībās piedalījās vairāk nekā 60 karavīru un zemessargu no Gaisa spēku aviācijas bāzes Pretgaisa aizsardzības divizona un Zemessardzes (ZS) 17. pretgaisa aizsardzības bataljona.

31. maijā viesu dienas ietvaros mācības «Baltic Zenith 2017» apmeklēja aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālmajors Leonīds Kalniņš, kā arī citi viesi. Viņu klātbūtnē tika veikti divi kaujas šāvienī gaisa mērķos, ko virs jūras 300 metru augstumā vilka bezpilota lidmašīna. Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis mācību norisi vērtēja pozitīvi: «Pretgaisa aizsardzība ir viena no mūsu galvenajām prioritātēm, vēl jo vairāk tāpēc, ka mēs sadarbojamies ar Lietuvas bruņotajiem spēkiem, un tas ir lielisks piemērs, kā ikdienā notiek šī sadarbība.»

Mācībās Šķēdē ar pretgaisa aizsardzības sistēmām piedalījās arī Lietuvas bruņoto spēku pārstāvji. Lietuvas bruņoto spēku Pretgaisa aizsardzības bataljona komandieris pulkvežleitnants Nerus Kačkauskis sacīja, ka Latvijas un Lietuvas sadarbība pretgaisa aizsardzības jomā ir ilgstoša un veiksmīga.

«Mēs šeit pilnveidojam savus uzdevumus, kas ir saistīti gan ar apmācību sinhronizāciju, gan operacionālo savietojamību starp mūsu spēku veidiem.»

Mācībās tika iesaistīts Jūras spēku flotiles kuģis KA-14 «Astra», kas nodrošināja drošību Baltijas jūrā — mācību norises vietas teritoriālajos ūdeņos. Mācību vingrinājuma mērķus nodrošināja Čehijas speciālisti — (*Military Technical Institute, s.e. Air Force and Air Defence branch*).

Nacionālo bruņoto spēku attīstības plāns 2012.—2024. gadam kā vienu no prioritātēm paredz pretgaisa aizsardzības spēju attīstīšanu. Gaisa spēku aviācijas bāzes Pretgaisa aizsardzības divizons un ZS 17. pretgaisa aizsardzības bataljons ir divas bruņoto spēku vienības, kuras specializētas pretgaisa aizsardzības uzdevumu veikšanā. NBS komandieris ģenerālmajors L. Kalniņš uzsvēra, ka apmācība pretgaisa aizsardzības jomā uzskatāma par veiksmīgu. «Mēs redzējam divus šaušanas operatorus, viens no viņiem ir

karavīrs, otrs — zemessargs, abi veiksmīgi izpildīja uzdevumu. Tādējādi pārliecināties, ka divu gadu apmācība Zemessardzē un mazliet mazāk Gaisa spēku aviācijas bāzē ir bijusi veiksmīga un ir vainagojusies ar sekmīgu uzdevumu izpildi.»

ZS 17. pretgaisa aizsardzības bataljona vecākais zemessargs Didzis Erra Zemessardzē iestājies pirms trim gadiem. Pēc divu gadu apmācības ar simulatoriem viņš pirmo reizi piedalījās praktiskajā šaušanā gaisa mērķos. «Pretgaisa aizsardzība ir viena no pašām svarīgākajām, jo tas, kas kontrolē gaisu, kontrolē kauju.»

Šķēdes mācību bāze ir vienīgā Latvijā, kurā ir iespējams veikt praktiskus šaušanas vingrinājumus gaisa mērķos, izmantojot pretgaisa aizsardzības ieroču sistēmas. Gaisa spēku aviācijas bāzes Pretgaisa aizsardzības divizons kaujas šaušanas mācības ar pretgaisa aizsardzības sistēmām gaisa mērķos Šķēdes poligonā organizē jau kopš 2002. gada.

NATO KARAVĪRI LATVIJĀ — VALSTIS, KURAS PĀRSTĀVĒTAS DAUDZNACIONĀLAJĀ BATALJONĀ

Sabiedrotie no Kanādas, Albānijas, Itālijas, Polijas, Slovēnijas, Spānijas un Latvijas, kas ietilpst Kanādas vadītās daudznacionālās kaujas grupas sastāvā.

Kops šī gada jūnijā Latvijā daudznacionālā NATO kaujas bataljona sastāvā dien vairāku valstu karavīru kontingenti.

«Tēvijs Sargs» sniedz nelielu ieskatu šajā bataljonā pārstāvēto valstu bruņotajos spēkos.

Kanāda

Kanādu kā vienotu valsti pasaule pazīst kopš 19. gadsimta. Pirmie eiropiešu kolonisti mūsdienu Kanādas teritorijā ieradās 16. gadsimtā. Pārsvārā tie bija angļu un franču valodā runājošie pārceļotāji no Francijas un Lielbritānijas. Abas šīs valodas arī šodien ir oficiālās valsts valodas Kanādā. Līdzīgi Kanādas bruņotajos spēkos ir divas komandvalodas — angļu un franču, komandējošajam sastāvam ir jāpārvalda abas. Taču vēstures gaitā Kanādas teritorijā bija daudz bruņotu konfliktu un sadursmju starp abās valodās runājošajiem. Turklāt arī Francija un Lielbritānija karoja par šo zemi gan ar savu armiju, gan vietējo kolonistu rokām un ieročiem. Jācinās bija arī pret ārējo invāziju no dienvidu kaimiņa — Amerikas Savienotajām Valstīm (18. gs. beigās un 19. gs. sākumā notika vairāki kari starp ASV un Lielbritāniju par ietekmi Kanādas provincēs Kvebekā un Ontārio) — un gandrīz vairākus gadsimtus jākaro pret šīs zemes pirmajām tautām. Tā pagāja 17. un 18. gadsimts, Francija no Ziemeļamerikas bija izdzīta, Kanāda nonāca Lielbritānijas varā, un 19. gadsimtā teritorija ieguva mūsdienu valsts ģeogrāfiskās aprises. Sekoja vairākas lielas sacelšanās, un pēc cēstieniem atbrīvoties no britu valdīšanas 1867. gadā tika izveidota Kanādas konfederācija, kas ieguva autonomas kolonijas statusu Lielbritānijas sastāvā. Līdz konfederācijas izveidošanai angļu un franču valodā runājošie vietējie iedzīvotāji, kā arī pirmo tautu pārstāvji dienēja Lielbritānijas un Francijas koloniālo armiju sastāvā, lokālo konfliktu laikā izveidojot zemessargu — miliču vienības pēc nacionālā principa. Par vienotas Kanādas

bruņoto spēku aizsākumu uzskatāmas 1812. gada ASV — Lielbritānijas kara laikā izveidotās pirmās kanādiešu paš aizsardzības milicijas vienības britu armijas sastāvā. Pēc 1867. gada bija izveidota Aktīvā milicija (ang. val. *Permanent Active Militia*) — pēc teritoriālā principa organizēta zemessardze, kurā daļa no personālsastāva jau bija profesionāli karavīri. Šī milicija drīz vien pārtapa par regulārām karaspēka vienībām, bet paralēli turpināja darboties Neaktīvā milicija (*Non-Permanent Active Militia*) jeb neregulārie formējumi. Oficiāli šīs Kanādas zemessardzes vienības skaitījās Lielbritānijas bruņoto spēku sastāvā esošas, un Aktīvās milicijas virspavēlnieks bija britu monarhs.

19. gadsimta beigās Kanādas militārās vienības pirmo reizi darbojās ārpus savas teritorijas: Lielbritānijas armijas sastāvā dažas kanādiešu vienības piedalījās abos angļu — būru karos Dienvidāfrikā (1880.—1881., 1899.—1902.).

1906. gadā Lielbritānijas karaliskā kara flote pārtrauca Kanādas jūras teritorijas apsardzību, ko pārņēma Kanādas jūras dienests, kuru nosauca par Kanādas Karalisko jūras kara floti (*The Royal Canadian Navy*), nedaudz vēlāk tika izveidoti arī Kanādas gaisa spēki. Kanādiešu bruņotie spēki Lielbritānijas armijas sastāvā piedalījās arī Pirmajā pasaules karā Eiropas kaujas laukos. 1914. gada nogalē Eiropā ieradās Kanādas Ekspedīcijas spēki (*Canadian Expeditionary Force*). Pirmā pasaules kara laikā kanādiešu bruņotajos spēkos kopā dienēja ap 600 000 karavīru, no kuriem apmēram 40 000 krita kaujas laukos Eiropā.

Līdz pat 1940. gadam kanādiešu militārie formējumi netika dēvēti par armiju, bet iepriekšējā nosaukumā — par miliciju. Tikai 1940. gadā šo struktūru oficiāli sāka dēvēt par Kanādas armiju. Otrā pasaules kara laikā kanādiešu karavīrus varēja sastapt gandrīz visās pasaules frontēs, jo Kanāda kā Lielbritānijas domīnija (faktiski neatkarīga valsts

ar britu monarhu kā valsts galvu) un Lielbritānijas Sadraudzības dalībniece bija iestājusies Otrajā pasaules karā antihitleriskās koalīcijas pusē. Kanādiešu karavīri cīnījās Normandijas pludmalēs, Francijā, Dienvidītalijā, piedalījās kaujās pret Japānas armiju Klusajā okeānā. Kanādas militārie pārstāvji bija klāt brīdī, kad Japāna parakstīja kapitulācijas aktu un Otrais pasaules karš bija pasludināts par izbeigtu.

Pēc Otrā pasaules kara beigām Kanāda bija viena no Apvienoto Nāciju Organizācijas dibinātājām, savukārt Kanādas armija piedalījās visās ANO misijās. Kanāda bija arī viena no pirmajām Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) dalībvalstīm, un Kanādas bruņotajiem spēkiem bija ievērojama loma NATO miera uzturēšanas misijās bijušās Dienvidslāvijas teritorijā, Irākā, Afganistānā, kā arī citos pasaules karstajos punktos.

Šīs valsts bruņoto spēku interesanta iezīme — tās vadības organizācija atšķiras no citu valstu armiju klasiskās komandēšanas sistēmas. 1968. gadā militārās reformas rezultātā Kanādas militāri politiskā vadība atteicās no klasiskā triju ieroču šķiru dalījuma, apvienojot sauszemes, jūras kara un gaisa spēkus vienotā centralizētā nacionālo bruņoto spēku vadības sistēmā.

Tomēr Kanādas bruņoto spēku organizācijas sistēmu mainīja ne tikai pagājušajā gadsimtā. 2006. gadā notika nākamā militārā reforma, saskaņā ar kuru armijas struktūra bija būtiski mainīta, izveidojot septiņas atsevišķas funkcionālas vadības institūcijas: trīs spēku veidu — sauszemes, jūras un gaisa spēku vadība; Kanādas vadība (CANCOM) — atbildīga par triju minēto spēku veidu darbības koordināciju; Kanādas ekspedīcijas spēku vadība (COMFEC) — atbildīga par Kanādas bruņoto spēku kontingentu ārpus valsts robežām; Kanādas speciālo operāciju spēku vadība (CANSOFCOM) un Operatīvā atbalsta vadība (COMSOCAN).

► Turpinājums 20. un 21. lpp.

► Sākums 19. lpp.

Itālija

Lai arī Itālijas teritoriju mēs uzskatām par vienu no Eiropas civilizācijas šūpuļiem un dažādi valstiski veidojumi tur pastāvējuši kopš vissenākajiem laikiem, Itālijas valsts mūsdienu izpratnē izveidojās 1861. gadā, vienotā Itālijas karalistē apvienojot daudzas Apenīnu pussalā esošās nelielās valstiņas. Šo gadu par savu sākumu uzskata arī Itālijas bruņotie spēki. Turpmāk Itālijas armija piedalījās koloniālajos karos Āfrikā (Abesīnijā, Lībijā, Somālijā) un Bokseru jeb Inhetuanas dumpja apspiešanā Ķīnā. 1882. gadā Itālija pievienojās Vācijas un Austroungārijas politiski militārajai savienībai (t. s. Trejsabiedrībai), kura 1914. gadā uzsāka karu pret Antantes jeb Trejsavienības valstīm (resp. Franciju, Lielbritāniju un Krieviju). Šo militāro konfliktu mēs pazīstam kā Pirmo pasaules karu. Tomēr jau drīz pēc kara sākuma Itālija paziņoja par politisku un militāru neitralitāti, bet 1915. gadā iestājās karā Antantes pusē. Lai arī šis valsts bruņotie spēki Pirmā pasaules kara kaujas laukos neguva militāras uzvaras, globālo konfliktu Itālija pabeidza kā viena no uzvarētājvalstīm, iegūstot teritoriālus pieaugumus uz sabrukusās Austroungārijas impērijas rēķina.

1922. gadā par Itālijas valdības vadītāju kļuva fašistu politiskās kustības «*Fasci di combattimento*» («Cīņas savienība») līderis Benito Musolīni, iedibinot valstī autoritāru diktatūru. Neilgi pirms Otrā pasaules kara sākuma Itālija noslēdza t. s. Tērauda savienību — militāro paktu ar hitlerisko Vāciju. 1940. gadā Itālija pieteica karu Lielbritānijai un Francijai, sākot karadarbību pret antihitlerisko koalīciju. Karš Itālijai nebija veiksmīgs, armija cieta vienu sakāvi pēc otras, līdz 1943. gada 25. jūnijā Musolīni režīms tika gāzts, bet Itālija kapitulēja antihitleriskās koalīcijas valstu priekšā, piesaistot karu Vācijai. Pēc Otrā pasaules kara

beigām Itālijas karaliste pārtapa par republiku. 1949. gada 4. aprīli Itālija iestājās Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (NATO), tās bruņotie spēki iekļāvās vienotā kolektīvās aizsardzības sistēmā. Šobrīd Itālijas militārais potenciāls ir viens no lielākajiem NATO organizācijā — Itālija ir liela valsts ar lielu iedzīvotāju skaitu un samērā stabilu politisko sistēmu, tās bruņoto spēku rīcībā ir daudz pašmāju ražojuma kaujas tehnikas, Itālijas militāri rūpnieciskais komplekss ir spējīgs apgādāt savus bruņotos spēkus ar visiem nepieciešamajiem karāmateriāliem, turklāt norakstītā kaujas tehnika pārsvarā netiek utilizēta, bet saglabāta kā apmācības materiāls ar iespējām to atkal mobilizēt valsts aizsardzības vajadzībām. Itālijas armijas vienības piedalījās un arī šobrīd piedalās dažādu starptautisku organizāciju vadītājās miera uzturēšanas un pretterorisma misijās daudzviet pasaulē: bijušās Dienvidslāvijas teritorijā, Irākā, Afganistānā, Lībijā, Somālijā, Eritrejā, Austrumtimorā, Kongo, Namībijā, Albānijā un daudzviet citur.

Šobrīd Itālijas bruņoto spēku sastāvā ir četri spēku veidi: sauszemes, jūra kara un gaisa spēki, kuriem 2001. gādā pievienojās karabinieri (militārā policija) kā atsevišķs spēku veids. 2013. gadā aizsāktā Itālijas bruņoto spēku reorganizācija paredz, ka līdz 2018. gadam sauszemes spēki pilnībā pāries uz brigāžu struktūru un sastāvēs no deviņām kājnieku un motorizētajām brigādēm. 2016. gadā Itālijas sauszemes spēkos dienēja vairāk nekā 90 000 militārpersonu. Jūras spēkos dien vairāk nekā 30 000 militārpersonu, un tie sastāv no krasta apsardzes dienesta, kara flotes (kuras sastāvā ir divi flotes aviācijas bāzes kuģi, trīs desantkuģi, četri minikuģi, septiņas zemūdenes, 14 fregates, vairāki desmiti dažādu kaujas, krasta apsardzes, pretraķešu un palīgdienesta karakuģu)

un dažādiem palīgdienestiem (*Marina Militare*). Gaisa spēkos dien vairāk nekā 43 000 militārpersonu, un to bruņojumā ir pāri pār 500 bruņojuma vienībām, no kurām apmēram 200 ir kaujas lidmašīnas — pārsvarā Eiropas ražojuma iznīcinātāji «*Eurofighter Typhoon*», triecienlidmašīnas AMX un bumbvedēji iznīcinātāji «*Panavia Tornado*».

Polija

Polijas valstiskums ir aizsācies agrajos viduslaikos. Kopš 14. gadsimta ilgu laiku Polijas valsts, būdama personālūnijā ar Lietuvu, bija lielākais valstiskais veidojums Eiropā un spēcīgākā militārā vara Austrumeiropā. Polijas valsts un tās militārās varēības noriets sākās ar tās kaimiņvalstu iestotajām trijām Polijas teritorijas dališanām 17.—18. gadsimtā. Rezultātā Polija uz diviem gadsimtiem zaudēja savu valstiskumu un bija sadalīta starp Krievijas, Austrijas un Prūsijas (vēlāk Vācijas) impērijām. Modernā Polijas valsts savu vēsturi sāka 1918. gadā — vienā laikā ar Latvijas Republikas proklamēšanu. 1920. gada sākumā savienībā ar Polijas armiju jaunizveidotajiem Latvijas bruņotajiem spēkiem izdevās atkarot Latgali un pabeigt mūsu valsts teritorijas atbrīvošanu no visiem ienaidniekiem, pateicoties tam Latviju kā valsti atzina pasaulē. Tātad — par mūsu valstiskumu mēs varam pateikties arī Polijas armijai. Starpkaru periodā Polijai bija viens no lielākajiem un spēcīgākajiem karaspēkiem Eiropā, taču Otrā pasaules kara sākumā pēc hitleriskās Vācijas un staļiniskās Padomju Savienības kopējā uzbrukuma tai 1939. gada septembrī, Polija zaudē savu neatkarību, un tās vārds no politiskās kartes kārtējo reizi pazūd. Pēc kara beigām Polijas valstiskums ir atjaunots, tiesa, Polija salīdzinājumā ar 1939. gadu ir krietni zaudējusi no savas teritorijas, un valsti ir izveidojusies komunistu partijas diktatūra. 20. gadsimta 80. gados tieši ar notikumiem Polijā aizsākās padomju balstīto Austrumeiropas valstu sociālistisko režīmu sabrukums.

Polija ir viena no lielākajām Eiropas Savienības un NATO dalībvalstīm. Polijas Republikas bruņotie spēki sastāv no sauszemes spēkiem, jūras spēkiem, gaisa spēkiem un speciālo uzdevumu spēkiem. Polijas bruņotie spēki ir pilnībā nokomplektēti ar profesionālā dienesta karavīriem. Polijas sauszemes spēki sastāv no trijām divīzijām ar dažādu veidu un mehanizācijas pakāpju vienībām, kā arī astoņām atsevišķām brigādēm, kurās ietilpst dažādu karaspēka veidu vienības. Bez šīm vienībām sauszemes spēkos ietilpst arī sešas teritoriālās aizsardzības

brigādes un vairāki desmiti atsevišķas pulka un bataljona lieluma karaspēka daļas. Sauszemes spēku skaitliskais sastāvs kopā ir vairāk nekā 75 000 militārpersonu.

Polijas gaisa spēki sastāv no militārās aviācijas, pretgaisa aizsardzības un radio-tehniskā karaspēka vienībām. Gaisa spēku personālsastāvs ir apmēram 25 000 karavīru. Polijas jūras spēkos ietilpst jūras operāciju centrs, karakuģu flotile, krasta aizsardzības kuģu flotile, jūras aviācijas brigāde un divas jūras spēku bāzes. Flotes sastāvā ir piecas zemūdenes un vairāki desmiti dažādu tipu karakuģu. Skaitliski jūras spēkos dien ap 8000 kara jūrnieku. Speciālo uzdevumu spēku sastāvā ir vairākas vienības, kas, spriežot pēc nosaukuma, paredzētas dažādu speciālo operāciju veikšanai.

Polija un tās bruņotie spēki ļoti aktīvi piedalās dažādu starptautisku organizāciju, tai skaitā NATO (dalībvalsts kopš 1999. gada) starptautiskajās operācijās pasaules karstajos punktos.

Spānija

Spānija ir viena no lielākajām Eiropas Savienības un NATO valstīm. Tā ir valsts ar gadsimtiem senu vēsturi — vienotā Spānijas karaliste nodibinājās 15. gadsimtā, un arī Spānijas bruņotie spēki savas vēstures sākumu saista ar to pašu gadsimtu. Spānijas koloniālā impērija pletās visā pasaulē, ietverot daudzas zemes Āfrikā, gandrīz visu Dienvidameriku (izņemot Portugāles koloniju Brazīliju), Spānijai bija lielākā armija un jūras kara flote pasaulē. 20. gadsimtā Spāniju satricināja vairāki valsts apvērsumi un revolūcijas, kā arī asiņains pilsoņu karš (1936—1939), pēc kura valsti nodibinājās autoritārs režīms militārā diktatora Fransisko Franko vadībā. Diktatūra Spānijā valdīja līdz 1975. gadam, kad sākās pāreja uz demokrātisko valsts pārvaldes formu. Abos pasaules karos Spānija bija saglabājusī neitralitāti un bija viena no nedaudzajām Eiropas valstīm, kas šajos globālajos konfliktos nepiedalījās.

Šobrīd Spānijas Karalistes bruņotie spēki ir vieni no lielākajiem Eiropā un NATO sastāvā. Spānijas bruņotajos spēkos ir vairāki spēku veidi, un tie iedalās tradicionāli: sauszemes spēki, gaisa spēki un jūras spēki. Spānijas sauszemes spēki sastāv no vairākām ieroču šķirām: četras mehanizētās brigādes un piecas kājnieku brigādes. Šīs brigādes organizatoriski ietilpst divās divīzijās. Sauszemes spēku atbalsta dienests sastāv no aeromobilām, pretgaisa aizsardzības, lauka artilērijas, inženieru, sakaru karaspēka un speciālo operāciju vienībām. Bez nosauktajām vienībām sauszemes spēkos ietilpst arī

teritoriālo spēku vienības: seši teritoriālie apgabali, Spānijas Āfrikas anklāvu garnizoni Seutā un Meliljā, Baleāru un Kanāriju salu militāro apgabalu spēki, kā arī apgādes dienesta vienības. Pēc Spānijas bruņoto spēku pārejas uz profesionālo dienestu sauszemes spēku skaitliskais sastāvs ir 75 000 personu (2016.), kam jāpieskaita Spānijas Aizsardzības ministrijas pārraudzībā esošās Civilās gvardes aptuveni 80 000 personu. Spānijas gaisa spēkos dien ap 20 000 militārpersonu (2016.). Spānijas jūras spēkos ietilpst ne tikai kara flote, bet arī jūras kājnieku brigāde — jūras spēkos dien 4800 kara jūrnieki.

Kā atsevišķi spēku veidi Spānijas bruņotajos spēkos ietilpst arī Militārās palīdzības dienests — speciālas vienības dabas un tehnoloģisko katastrofu likvidēšanai, visa veida palīdzības sniegšanai (ap 4000 militārpersonu); kā arī Spānijas Karaliskā gvarde — izveidota, lai nodrošinātu karaspēka ceremoniālās darbības un karaļa apsardzi, bet mūsdienās gvarde bez militāro ceremoniju funkcijām ir arī motorizēto kājnieku karaspēka vienība. Gvardē dien ap 2000 militārpersonu (2016.).

Slovēnija

Neatkarīgā Slovēnijas valsts ir izveidojusies 1991. gadā, un tieši Slovēnija bija pirmā, kas atdalījās no Dienvidslāvijas, aizsākot tās sabrukumu. Slovēnijas gadījums bija īpašs, jo atšķirībā no pārējām Dienvidslāvijas teritorijām, Slovēnijas atdalīšanās izdevās bez lielas asinsizliešanas — pēc desmit dienu militāra konflikta Dienvidslāvijas armija Slovēnijas teritoriju atstāja. Slovēnijas armija sāka veidoties tūlīt pēc neatkarības pasludināšanas, pārņemot valsts teritorijā esošās Dienvidslāvijas armijas bāzes un karamateriālu noliktavas. Militārajos konfliktos un karos bijušās Dienvidslāvijas teritorijā Slovēnija nav bijusi iesaistīta, bet kopš 2004. gada tā ir NATO dalībvalsts. Slovēnijas bruņotajos spēkos nav dalījuma tradicionālajos spēku veidos, bet tajos ir pārstāvēti deviņi karaspēka veidi pēc to funkcijām: kājnieki, mehanizētās vienības, aviācija, kara flote, artilērija, pretgaisa aizsardzība, inženieru karaspēks, aizsardzība pret masu iznīcināšanas ieročiem (ķīmiskā, bioloģiskā, radiācijas un kodolaizsardzība). Organizācijas ziņā Slovēnijas bruņotie spēki sastāv no kaujas vienībām (vienu kājnieku brigāde, divas rezerves brigādes, mehanizētās un artilērijas vienības), kaujas nodrošinājuma un apgādes vienībām. Slovēnijas bruņotajos spēkos dien profesionālā dienesta karavīri, un to skaitliskais sastāvs ir aptuveni 7000 militārpersonu.

Albānija

Senā iliriešu zeme Albānija ilgus gadsimtus atradās Osmaņu impērijas pakļautībā, bet neatkarību ieguva 1912. gadā. Pēc militārās vēstures ekspertu ieskatiem, starpkaru posmā Albānijas armija ar sevišķām kvalitātēm neizcēlās. Albānija bija viena no ekonomiski visvājākajām Eiropas valstīm, kur bieži notika valsts apvērsumi un varas iekārtas maiņas. Otrā pasaules kara sākumā Albāniju okupēja Itālija, pēc tam hitleriskā Vācija. Pēc Otrā pasaules kara beigām Albānijā pie varas nāca komunisti Envera Hodžas vadībā, iedibinot valsti īsteni staļinistisku režīmu ar savu personības kultu. Savā būtībā E. Hodžas vadītie albāņu komunisti bija vēl kreisāki par partijas biedriem Padomju Savienībā un Ķīnā: pēc padomju diktatora J. Staļina nāves Albānijas līderis paziņoja, ka tikai viņa valsts palikusi uzticīga komunistiskajiem ideāliem un uzticīgi tiem seko. Albānija tika pasludināta par «pasaulē pirmo nerelīģiozo valsti» (jebkura reliģija šeit bija aizliegta). Jau 20. gadsimta 50. gadu vidū Albānija kļuva par pilnīgi militarizētu, no visas pasaules politiski izolētu teritoriju (politiskās attiecības tika uzturētas tikai ar Ķīnu — vienīgi tāpēc, ka tā atradās konfrontācijā ar PSRS un Rumāniju). Komunistiskās diktatūras beigas pienāca 1990. gadā, kad sabruka sociālistiskie režīmi Austrumeiropā. Albānijā sākās strauja politiskās un sabiedriskās dzīves demokratizācija. 90. gados un pēc 2000. gada Balkānos notikušo starptautisko konfliktu un karu laikā Albānija kļuva par svarīgu bāzi starptautiskajiem miera uzturēšanas spēkiem. Nostiprinājās arī paši Albānijas bruņotie spēki. 2009. gadā Albānija kļuva par Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) locekli.

Šodien Albānijas Republikas bruņotie spēki sastāv no sauszemes spēkiem (trīs kājnieku bataljoni, vairāki speciālo uzdevumu bataljoni un palīgvienības), kā arī gaisa spēkiem un jūras kara flotes (divas flotiles un apgādes bataljons). Armijas personālsastāva lielums ir 13 000 cilvēku, darbojas jauktais komplektēšanas princips: paralēli profesionālajam dienestam pastāv arī obligātais militārais dienests (12 mēneši). Līdz 2020. gadam Albānijā plāno pabeigt ieviest profesionālo dienestu. Albānijas bruņoto spēku karavīri ir piedalījušies ANO un NATO vadītajās starptautiskajās operācijās Afganistānā, Kosovā, Bosnijā un Hercegovinā, Irākā, Libērijā un Kotdivuārā.

Pēc ārzemju preses materiāliem sagatavojis

Dr. hist. Juris Ciganovs.

Foto — Gatis Dieziņš.

BEZPILOTA SAUSZEMES TRANSPORTLĪDZEKĻU ATTĪSTĪBAS TENDENCES NĀKOTNES KARADARBĪBAS KONTEKSTĀ

Zdzislavs Sliva,

Dr. atv. pulkvedis.

Turpinājums. Sākums žurnāla maija nummurā.

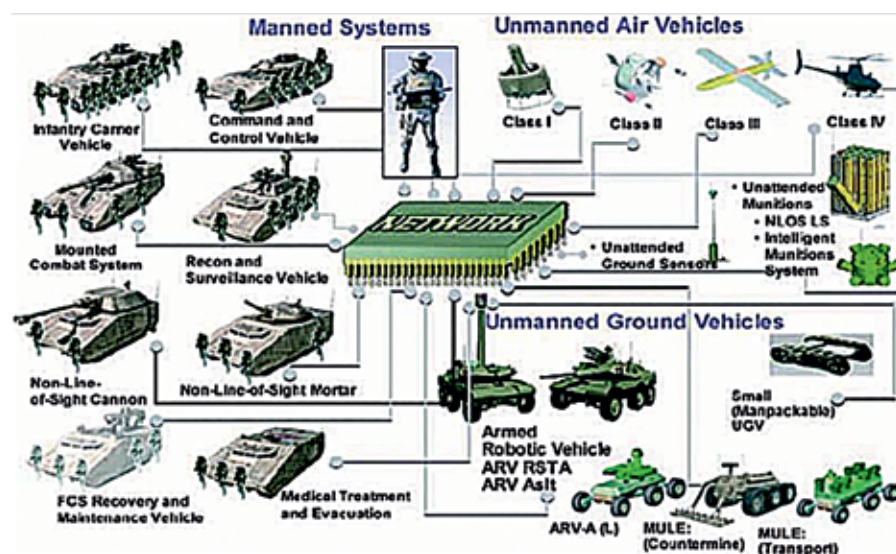
UGV — klasifikācija un raksturojums

Mūsdienu UGV vairs nav lēnas ierīces ar vadības kabeli, ko var lietot ierobežotam uzdevumu skaitam. Šobrīd tās attālināti vada operatori, kuri atrodas drošā vietā; ierīces ir bruņotas un gatavas darboties ilgstoši, saglabājot pilnu reaģēšanas gatavību. UGV ir daudzfunkcionālas platformas, ko ļoti ātri var konfigurēt specifiska uzdevuma vajadzībām. Tām nepiemīt karavīriem raksturīgās īpašības, kas tām liktu apturēt jebkuru riskantu misiju izpildi. To variantu skaitu ierobežo tikai cilvēku iztēle un tehnoloģiskās robežas, kas zūd ar katru jaunu atklājumu. Varšavas Militāro tehnoloģiju universitātes pētnieki nodala šādus UGV uzdevumus: aizsargātas infrastruktūras un loģistikas sistēmu iznīcināšana; ienaidnieka teritorijas, piesārņotu zonu, ūdensšķēršļu un mīnu lauku izlūkošana; operācijas pilsētvidē, aizsargātu vietu un ieroču sistēmu novērošana un iznīcināšana (iekļaujot improvizēto sprāgstvielu izpēti un iznīcināšanu asimetriskā vidē); operācijas piesārņotās zonās pat tad, ja karavīriem pastāv minimāli draudi; municijas, aprīkojuma, medicīnas līdzekļu un pārtikas piegāde vienībām priekšējās līnijās; ievainoto evakuācija, ļaujot karavīriem turpināt kauju.¹ Saskaņā ar ASV Nākotnes kaujas sistēmu (FCS) metodoloģiju UGV tiek grupēti pēc to masas: mazi/viegli (14—180 kg), mazi/vidēji (181—1130 kg), mazi/smagi (1131—9000 kg) un smagi (13 500 kg).

Cita klasifikācija, kas ir izstrādāta, lai virzītu nozares attīstību, iedala UGV pēc to lietojuma:² karavīru UGV (nelieli karavīru pārnēsājami izlūkošanas un novērošanas roboti); kurjeri UGV (vienas tonnas transportlīdzeklis, kas ir paredzēts RSTA vai transporta/apgādes misijām) un bruņoti izlūkošanas transportlīdzekļi (sešu tonnu transportlīdzekļi RSTA misijām, kā arī kaujas misijām, kas ir aprīkoti ar bruņu torņiem ar raķešu un ieroču sistēmām) — daži piemēri ir apskatāmi 1. attēlā.

1. attēls. Apvienotajā robotikas programmā izvēlētie UGV. Avots: Rob Maline, 'Joint Ground Robotics Enterprises' (Arlington, National Defence Industrial Association, March 22, 2012).

2. attēls. UGV kā nākotnes kaujas sistēmu daļa (Future Combat Systems (FCS), Global Security.org.).

Armijas UGV Tehnoloģiju komiteja ir veidojusi savas kategorijas attiecībā uz daudz autonomāku transportlīdzekļu izveidošanas attīstību. Šajā klasifikācijā UGV iedala četrās grupās³:

- tālvadības sauszemes transportlīdzeklis (TGV) — operators cilvēks no attāluma kontrolē robotizētu transportlīdzekli un vada visus kognitīvos procesus. TGV ir aprīkots ar sensoriem un komunikācijas savienojumu, kas vizualizē tā atrašanās vietu un pārvietošanos. TGV var būt jebkuri izmēri;
- pusautonomi priekšgājēji/sekotāji (SAP/FUGV) — tiem var būt jebkuri izmēri un forma, tie ir aprīkoti ar progresīvām navigācijas spējām, kas mazina operatora iejaukšanos. Šie transportlīdzekļi spēj veikt kognitīvos procesus un izvēlēties labāko maršrutu, lai izpildītu uzdevumu;

3. attēls MAARS (modulārā uzlabotā bruņotā robotizētā sistēma — «Modular Advanced Armed Robotic System», QinetiQ North America (QNA) Company, <https://www.qinetiq-na.com/products/unmanned-systems/maars/> (aplūkots 2016. gada 21. septembrī).

- uz platformu centrēti autonomi sauszemes transportlīdzekļi (PCAGV) — tos var norīkot sarežģītās uzdevumos/misijās. Izpildes gaitā iegūst informāciju no citiem avotiem, un bez papildu norādēm spēj reaģēt uz vadītāja papildu komandām. Tie spēj piegādāt letālus ieročus, un tiem ir nepieciešami kļūdu droši apturēšanas mehānismi; PC/AGV izpilda uzdevumus ienaidnieka teritorijā, to izdzīvošanas un paš aizsardzības spējas ir aptuveni līdzīgas tām, kas ir cilvēka vadītiem transportlīdzekļiem, kuri ir nosūtīti tādā pašā uzdevumā;

- uz tiklu centrēti sauszemes transportlīdzekļi (NCAGV) — to autonomijas līmenis ir pietiekams, lai darbotos neatkarīgos mezglos uz tiklu centrētas karadarbības modeli, pamatojoties uz informāciju, kas ir saņemta no komunikāciju tīkla. Uzdevuma izpildē tie var iekļaut datus un reaģēt uz attiecīgas informācijas pieprasījumiem un rīcības komandām, kas ir saņemtas no tīkla, turklāt atšķirot pretrunīgas komandas. Tie darbībā var būt līdzvērtīgi cilvēku vadītajām sistēmām ar līdzīgiem uzdevumiem.

Dažādās valstīs šīs kategorijas ir atšķirīgas, taču tās tiek intensīvi ieviestas. Vienīgā atšķirība ir militārās industrijas tehnoloģiskā attīstība un kopējā līgumu vērtība. ASV bruņotie spēki Nākotnes kaujas sistēmu (FCS) programmā, kas tika īstenota no 2003. līdz 2009. gadam, ir sasnieguši būtisku progresu. Programmā bija iekļautas dažādas UGV koncepcijas, kas ir parādītas 2. attēlā, un dažādas kaujas un atbalsta platformas. Tās ir integrētas kompleksā cilvēka vadītu un bezpilota sistēmu tīklā, lai palielinātu kopējo visu sistēmu efektivitāti. Šādas apvienotas pieejas mērķis ir izveidot operāciju zonā nāvējošu sintēzi, kas nodrošinās sabiedroto spēku pārākumu pār konvencionālajiem un asimetriskajiem ienaidniekiem.

Robotikas izpētes programma DARPA cieši sadarbojās ar Armijas izpētes laboratoriju (ARL). Lai gan FCS tika atcelta, vairāki tās projekti tiek turpināti. Galvenā vē-

4. attēls. Francijas izstrādātais kaujas robots SYRANO. (Pierwszy francuski autonomiczny robot militarny Syrano (The first French Autonomous military robot Syrano), Asimo.pl Polish Robotics Portal (2010), <http://www.asimo.pl/modele/syrano.php> (aplūkots 2016. gada 27. septembrī).

riba ir pievērsta tādiem primārajiem parametriem kā izturība, mobilitāte un kravnesība, tālāk seko iespēja desantēšanai no gaisa; izturība pret bojājumiem; uzticamība; pamanāmība un izmaksas.⁴ Veicot jaunu ieroču sistēmu ieviešanu bruņojumā, RAND «Talon Sword» robots, kas ir aprīkots ar ložmetēju, tika testēts Irākā un Afganistānā. Tā uzlabotā versija MAARS (modulārā uzlabotā bruņotā robotizētā sistēma — 3. attēls) ir pats labākais bruņotais robots (M240B ložmetējs, četri 40 mm granātmetēju stobri). 2016. gada jūlijā to testēja ASV Jūras kājnieku korpuss. Viena no tā priekšrocībām ir vienkāršā darbība un tas, ka «karavīri var uzturēties drošā atālumā no ienaidnieka uguns».⁵ Jūras kājnieku korpuss «Gladiator Tactical UGV» ir letāls ierocis, kam ir iespējams pārvietot arī neletālas pūļa kontroles sistēmas. Populārais «Boston Dynamics» izstrādātais «Big Dog» ar mākslīgo intelektu un labi izveidoto navigācijas sistēmu spēj atbalstīt karavīrus vai «Lockheed Martin MULE» (daudzfunkciju loģistika un aprikojums), dažādos veidos ietekmējot kaujas laukā notiekošo. Visus projektus, tostarp smago UGV versiju ar tankiem un citām kaujas mašīnām, finansē DARPA.

Eiropā UGV piemērs ir pirmais Francijas kaujas robots SYRANO (Système Robotisé d'Acquisition pour la Neutralisation d'Objectifs), kas paredzēts mērķu atrašanai un iznīcināšanai. Tas tapis konsorciā, kurā apvienojušies «CAP Gemini Corporation», «SAGEM Company» un «GIAT Industries», pēc Francijas valdības Aizsardzības iepirkumu un tehnoloģiju aģentūras (Direction générale de l'armement) pieprasījuma. Robots ir veidots uz kaujas mašīnas «Wiesel» AWC bāzes (skat. 4. att.). Tas lielākoties ir paredzēts pilsētvidei, jo tam ir nelieli izmēri, laba bruņu aizsardzība un dažādi sensori, kas ļauj veikt efektīvu apvidus novērošanu. SYRANO ir rezultāts tam, ka «roboti un droni tika piedāvāti Francijas politiskajiem un militārajiem līderiem kā lētāki, izturīgāki līdzekļi, kas uzlabo militāro efektivitāti. Tādēļ nav pārsteigums, ka Francija ir pasaules lielāko robotu un bezpilota lidaparātu ražotāju mājvieta».⁶ Turklāt nesenajos militārajos konfliktos daudzi no gadījumiem bija saistīti ar kaujām pilsētvidē, piemēram, Vjetnamā vai Irākā⁷, ko izmantoja asimetriskie ienaidnieki, meklējot iespējas, kā nodarīt zaudējumus un mazināt Rietumu bruņoto spēku tehnoloģisko pārākumu.

¹ Krzysztof Baszuk, Leszek Szczęch, «Rozwiązania pojazdów bezzałogowych», Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej (Research Papers of Naval Academy) Year LI No 4 (183), Gdynia (2010): 7-8.

² RSTA — reconnaissance, surveillance, and target acquisition (angļu val. — izlūkošana, novērošana un mērķu noteikšana). Technology Development for Army Unmanned Ground Vehicles, (Washington, National Academy of Sciences, the National Academies Press 2003), 2.

³ Klasifikācija pamatojas uz: Ibid., 2.

⁴ «Future Combat Systems (FCS)», Global Security.org, July 7, 2011, <http://www.globalsecurity.org/military/systems/ground/fcs-ugv.htm> (aplūkots 2016. gada 27. septembrī).

⁵ «Modular Advanced Armed Robotic System», QinetiQ North America (QNA) Company Website, <https://www.qinetiq-na.com/products/unmanned-systems/maars/> (aplūkots 2016. gada 21. septembrī).

⁶ Springer, Military Robots and Drones: A Reference Handbook, 72.

⁷ Par karadarbību pilsētvidē lasiet arī: Zdzisław Sliwa, «Facing the Complex Battleground: Urbanized Terrain», Baltic Security and Defence Review, Vol. 11 ed. 2, (2009): 130-142.

Militārais žurnāls skaitļos un faktos

Gluži nemanot ir paskrējis gadsimta ceturksnis, un šogad militārais izdevums «Tēvijas Sargs» svin savas pastāvēšanas 25. gadskārtu. Izdevumam ir mainījušās formas un veidols, mainījušies veidotāji, bet tas ir bijis klāt mūsu aizsardzības sistēmas pirmsākumos, bijis mūsu bruņoto spēku veidošanas liecinieks un dokumentētājs, un tie, kas nākotnē rakstīs mūsu valsts karavīru vēsturi, darīs to, lūkojoties «Tēvijas Sarga» lappusēs, kuras jau tagad ir nenovērtējams vēstures avots.

Šoreiz — retrospektīvs pārskats par notikumiem izdevuma dzīvē šajā laika posmā.

1992. gada jūnijs

Iznāk Aizsardzības ministrijas laikraksta «Tēvijas Sargs» pirmais numurs. Papīrs blāvs, poligrāfiskā kvalitāte zema, fotogrāfijas miglainas. Pirmos eksemplārus drukāja turpat, kur savulaik iespieda padomju armijas Baltijas Kara apgabala laikrakstu «*Za roģinu!*». Jaunā laikraksta pirmais redaktors — Gaitis Grūtups, metiens — 16 000 eksemplāru (nākamajam numuram — 10 000, vēlāk — 7000 eksemplāru). Iznākšanas periodiskums — reizi mēnesī.

1993. gada janvāris

«Tēvijas Sargam» jauns redaktors — Bruno Ozoliņš.

1993. gada maijs

Laikrakstā pirmo reizi atspoguļotas triju Baltijas valstu (Lietuvas, Latvijas un Igaunijas) bruņoto spēku strēlnieku rotu kopējās taktiskās mācības.

1993. gada jūnijs

Par galvenā redaktora vietas izpildītāju atkal kļūst Gaitis Grūtups.

1995. gada jūnijs

Laikrakstam «Tēvijas Sargs» ir jauna galvenā redaktore — Līga Lakuča. Jau nākamajam numuram ir arī citāds vizuālais noformējums, tāds tas paliek līdz «Tēvijas Sarga» pārtapšanai par žurnālu. «Šo laikraksta numuru Jūs saņemat, jau pilnībā jaunās redakcijas veidotu! Līdz ar to avīzē gaidāmas pārmaiņas, svarīgākās no tām: avīzes logo maiņa, kā arī tas, ka turpmāk laikrakstu varēsiet lasīt divas reizes mēnesī,» — tā ievadrakstā raksta jaunā galvenā redaktore. Parādās jaunas rubrikas: «Vadības viedoklis», «Apbruņojums», «Apmācības» un «Psiholoģija».

1996. gada janvāris

Laikrakstā parādās jauninājums — vēlāk tik pierastie pielikumi, pagaidām vēl melnbalti, kopā četras lappuses.

1996. gada jūnijs

Pirmā reportāža no Latvijas karavīru pirmās starptautiskās misijas Bosnijā un Hercegovinā.

1997. gada jūnijs

Laikrakstam piecu gadu jubileja.

1997. gada septembris

Laikrakstā pirmo reizi parādās krāsains pielikums.

1998. gada marts

Iznāk laikraksta 100. numurs.

1998. gada septembris

Laikraksts kļūst krāsains.

1999. gada jūlijs

Beidz pastāvēt laikraksts «Tēvijas Sargs», bet savu gaitu sāk militārais žurnāls «Tēvijas Sargs». Iznākšanas regularitāte nemainās — reizi mēnesī. Jaunā žurnāla devīze: «Tiem, kas gatavi iet caur uguni un ūdeni!». Par neatņemamu žurnāla sastāvdaļu kļūst plakāti ielikumā.

2000. gads

Žurnāla «Tēvijas Sarga» redakcijai mainās juridiskais statuss — tā tiek pārveidota par Aizsardzības ministrijas pakļautībā un pārraudzībā esošu bezpeļņas organizāciju valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību «Tēvijas sargs» (BOV SIA «Tēvijas sargs»). Pirmo reizi žurnāls pilnībā veltīts vienai bruņoto spēku vienībai — Latvijas Republikas Zemessardzei tās 10 gadu jubilejā.

2001. gada augusts

2002. gada jūnijs

«Tēvijas Sarga» iznākšanas 10. gadadienas jubilejas izdevums.

2004. gada marts

Latvija kļūst par pilntiesīgu NATO dalībvalsti.

2004. gada novembris

BOV SIA «Tēvijas sargs» reorganizācijas rezultātā pārtop par valsts aģentūru «Tēvijas sargs». Cita starpā aģentūra veidoja TV raidījumu «Laiks vīriem?» un kopā ar nevalstiskajām organizācijām īstenoja dažādus ar valsts aizsardzības jomu saistītus projektus.

2009. gads

Valsts aģentūra «Tēvijas sargs» sāka sadarbību ar NATO TV.

2009. gada

31. decembris

Reorganizācijas gaitā likvidēta valsts aģentūra «Tēvijas sargs», tās funkcijas un militārā žurnāla izdošanu pārņemot Rekrutēšanas un jaunsardzes centram.

2011. gads

Militārā žurnāla «Tēvijas Sargs» galvenā redaktore Līga Lakuča ievēlēta par Eiropas Militārās preses asociācijas (*The European Military Press Association — EMPA*) prezidenti uz četriem gadiem.

2016. gada 1. janvāris

Militārais žurnāls «Tēvijas Sargs» kļūst par Jaunsardzes un informācijas centra struktūrvienību.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

Jubilāra godā «Tēvijas Sargs»

Edīte Sondoviča

Foto — no «Tēvijas Sarga» arhīva.

Jā, divdesmit pieci gadi arī avīzei, vēlāk — žurnālam «Tēvijas Sargs». Mūsu armijas vienību gadsimta ceturksņa jubilejas notikumi šogad it plaši atspoguļoti žurnāla lapaspusēs.

1992. gada 20. jūnijā iznāca avīzes «Tēvijas Sargs» pirmais numurs.

Daudzo darbu virpulī radās un nostiprinājās doma par speciālu izdevumu karavīriem. Tā kā maijā izveidotajā Kultūras nodaļā strādāja bijušās darbinieces no Latviešu strēlnieku muzeja — Inga Peika, Maija Line un Edīte Sondoviča, tad padoms tika meklēts latviešu strēlnieku laika preses izdevumos un strēlnieku atstātajās atmiņās. Strēlnieki reizēm mēdza jokot, ka katrā pulkā bijuši savi rimju kalēji un rakstnieki. Atceroties reiz lasītos žurnālus, kas iznāca kauju laukos zem šāviņu uguns, varēja vien apbrīnot vēlmi pārdzīvoto izteikt dzejas rindās, tēlojumos, nenosūtītās vēstulēs māmuļai vai līgavai. Toreiz rakstītajam nenoliedzami ir vērtība kā liecinājumam par karavīru dzīvi, par viņu pārliecību taisnības uzvarai. No atmiņas neizgaist rindas: «Un saļima nākotnes vērtos/ Zēns ar ziedīņu zilu pie krūts...» Drosmīgi un tomēr romantiķi — tādi bija latviešu strēlnieki. Tādi bija arī Brīvības cīņu dalībnieki. Arī viņu vidū bija dzejnieki, kas atstāja savas pārdomas dzejā un prozā.

1992. gada pavasarī Kultūras nodaļā ciemojās Ēriks Priedītis no ASV, kam kā kara lietu pārzinātājam bija padoms, kas atbalstīja mūsu iecerī par savu avīzi armijai. Viņš iedeva izlasīt Aleksandra Plensnera atmiņu grāmatu «Pret vētrām un negaisiem» (Grāmatu draugs, 1982.). Piebīdīšu, ka lasītais bija kārtējais atklājums mūsu valsts vēsturē.

Šoreiz par to, kā tapa laikraksts «Latvijas Kareivis», kas iznāca, līdz valsti okupēja sarkanā armija. Atgādināšu, ka laikraksta izdošanas iniciators toreiz bija pieredzējušais un izglītotais pulkvedis Pēteris Radziņš. Laikraksta pirmais numurs iznāca ar viņa ievadvārdiem, kas nav zaudējuši nozīmību arī šodien, 21. gadsimtā: «[...] neviena tauta

nav nākusi pie brīvības bez karaspēka, un neviena tauta nav varējusi paturēt savu brīvību bez karaspēka. Karaspēks ir tautas spēks. No tā, kāds ir tautas karaspēks, vieglāk zināt, kāda ir pati tauta. Trīs ceturtdaļas armijas sekmju atkarājas no morāliskiem un tikai viena ceturtdaļa no materiāliem spēkiem. Armijas morālo spēku pavairošanā liela loma ir laikrakstam. Tādēļ «Latvijas Kareivja» galvenam mērķim jābūt morālo spēku pavairošana kā armijā, tā visā tautā.»

Ar laiku «Latvijas Kareivis» kļuva populārs ne tikai armijā, bet to lasīja tauta. Tur bija vispusīgi atspoguļotas arī kultūras dzīves norises, sasniegumi zinātnē un ražošanā. Un, protams, tas, kas interesēja karavīrus.

Arī pirms 25 gadiem ceļu pie lasītājiem uzsākušais laikraksts, vēlāk žurnāls «Tēvijas Sargs», savās slejās atspoguļojis pamatā to, kas notiek bruņotajos spēkos, neaizmirstot savus lasītājus iepazīstināt ar jaunākajām grāmatām,

īpašu vērību veltot notikumiem Pirmajā un Otrajā pasaules karā. Laba sadarbība gadu gaitā izveidojusies ar Dailes teātri, kas regulāri informē par savu repertuāru un diezgan bieži aicina uz izrādēm, turpinot to tradīciju, ko pirms 25 gadiem aizsāka toreizējais teātra direktors Bērtulis Pizičs.

Kopš 1995. gada jūnija laikraksta, vēlāk žurnāla galvenā redaktore ir Līga Lakuča, kas pratusi izveidot labu komandu. Ik mēnesi iznāk interesants žurnāls ar labām fotogrāfijām un plašu informatīvo materiālu.

Nākotne esot elektroniskajai presei... Neesmu pārliecināta, vai vajadzētu žurnālu izdot tikai elektroniski, sevišķi tagad, kad internetā ieplūst nepārbaudāma informācija par visu ko. Nesen kāds paziņa atzina, ka joprojām izlasot «Tēvijas Sargu» no vāka līdz vākam. «Tur atrodo visu, kas mani interesē par bruņotajiem spēkiem, par vēsturi.»

Ir steidzīgais IT laikmets. Bet kurp tad mēs steidzamies? Izlasisim kārtējo «Tēvijas Sargu» un padomāsim. Es palieku pie pārliecības, ka cilvēkam ir svarīgi turēt rokās vienu no lielākajām vērtībām — grāmatu, žurnālu un arī avīzi — attiecīgā laikmeta liecību apkopojumu.

Lai nu kā, bet pirms 25 gadiem Raiņa bulvārī 4, kur strādāja Aizsardzības ministrija un Aizsardzības spēku štābs, bija svētki, jo uz vien-

kārša avīžu papīra ar ne visai kvalitatīvām fotogrāfijām bija iznācis pirmais «Tēvijas Sarga» numurs. Pēc tam tapa buklets par Jūras spēkiem, jo Latvijā ieradās pirmie ārvalstu karakuģi. Darbs turpinājās, un jau nākamajos «Tēvijas Sarga» numuros karavīrs, sargājot savu valsti, brīvajā brīdī lasīja par augsto ārvalstu viesu vizītēm, par Varoņu piemiņas dienu 22. jūnijā un citiem aktuālajiem notikumiem. ■

Vidzemes jaunsargi izcīna kausu

Sports veido raksturu un iemāca strādāt komandā

Atklājot sporta spēles, Jaunsardzes un informācijas centra direktors majors Aivis Mīrbahs atgādināja, ka sports ir nozīmīga veiksmīgas personības veidošanas daļa: «Fiziskā sagatavotība ir viens no Jaunsardzes stūrakmeņiem, sports ir tas, kas veido raksturu, iemāca jaunieši strādāt komandā.»

Spēļu atklāšanas dienā, 14. jūnijā, jaunsargi devās uz Sauleskalnu, kur notika piemiņas brīdis, lai godinātu Komunistiskā genocīda upuru piemiņu.

15. jūnijā jaunsargi kārtēja vispārējās fiziskās sagatavotības testus, startējot tādās disciplīnās kā roku saliekšana un iztaisnošana, pievilkšanās pie vingrošanas stieņa, bumbuņas vai granātas mešana, sprints un kross. Vienlaikus ar testiem ikvienam bija pieejamas alternatīvās aktivitātes. Pēc sprāgās dienas jauniešiem Mālpils kultūras centrā bija iespēja noskatīties mākslas filmu «Sapņu komanda 1935».

16. jūnijā jaunsargi startēja komandu un individuālajās sacensībās — strītbolā, pludmales volejbolā, minifutbolā, florbolā, orientējās, piedalījās vasaras biatlona stafetē un spēka izturības testā. Diena noslēdzās ar diskotēku stadionā.

Noslēgumā tie jaunsargi, kuri nokārtoja vispārējās fiziskās sagatavotības testus, saņēma nozīmītes, bet spēļu uzvarētāji — kausus. Komandu kopvērtējumā trešo vietu ieguva Jaunsardzes 2. novada nodaļa, otro vietu — 1. novada nodaļas sportisti, bet pirmo — Jaunsardzes 3. novada nodaļa.

Diāna Selecka,

virsseržante.

Foto — vsrž. Gatis Indrēvics.

Četras dienas — no 14. līdz 17. jūnijam — Mālpils sporta centrā septiņās komandu disciplīnās un arī individuālajos sporta veidos sacentās gandrīz 500 jaunsargi vecumā no 12 līdz 19 gadiem no visām Jaunsardzes vienībām Latvijā.

Sporta spēles organizēja Jaunsardzes un informācijas centrs sadarbībā ar Mālpils novada pašvaldību. To mērķis ir veicināt fiziskās sagatavotības un sporta attīstību Jaunsardzē, noskaidrot labākās komandas un noteikt spēcīgākos sportistus jaunsargu vidū.

JAUNSARDZES SPORTA SPĒLĒS

Jaunsargi tiekas ar prezidentu, ministru un olimpiešiem

Jaunsardzes sporta spēļu noslēguma pasākums 17. jūnijā noteikti paliks atmiņā visiem jaunsargiem, jo ne jau katru dienu viņiem ir iespēja tikt ar valsts pirmajām personām un olimpisko spēļu dalībniekiem. Sporta spēļu dalībniekus sveica Valsts prezidents Jaunsardzes patrons Raimonds Vējonis, aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Latvijas Viegatlētikas savienības prezidente Ineta Radēviča, Latvijas Volejbola federācijas prezidents Atis Sausnītis, modernās piecīņas sportists Deniss Čerkovskis un spēkavīrs Dainis Zāģeris.

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis savā uzrunā sacīja:

«Lai kaut ko dzīvē sasniegtu, no daudz kā jāatsakās, un tas reizēm ir ļoti grūti. Izvēle iestāties Jaunsardzē parāda jūsu nopietno attieksmi, jo izdarīt izvēli šādā vecumā nav viegli. Paldies jums, jūsu vecākiem, instruktoriem, videi, kurā jūs dzīvojat. Novēlu jums rūpēties par sevi, pilnveidot ne tikai ķermeni, bet arī garu, apgūstot zināšanas. Aizsardzības nozare strauji attīstās, tāpēc mums vajadzīgi zinoši cilvēki. Es lepojos ar to, ko jūs jau esat sasnieguši, jūs pārstāvējāt ne tikai sevi, bet savu komandu, savu novadu. Ar šo vēlēšanos būt labākiem jūs rādāt paraugu arī visiem pārējiem.»

Latvijas Viegatlētikas savienības prezidente Ineta Radēviča intervijā žurnālam «Tēvijas Sargs» atzina, ka Jaunsardzi vērtē ļoti pozitīvi: «Man ļoti patīk tas, ka šiem jauniešiem dzīvē parādās ideja, tā ir iespēja izvirzīt mērķus un tiekties, lai tos izpildītu. Šādu iespēju sniedz

arī sports, bet Jaunsardze dod iespēju domāt ne tikai par sevi, bet arī par savu komandu un savu valsti. Šādā veidā Jaunsardze audzina labus savas valsts pilsoņus.»

Arī spēkavīrs Dainis Zāģeris bija priecīgs par iespēju tikt ar sportiskajiem jaunsargiem. «Ļoti pozitīvi, ka jaunieši tik daudz sporto, dara to svaigā gaisā un labā kolektīvā, jo aizraušanās ar mūsdienu tehnoloģiskajām ierīcēm un mazkustīgs dzīvesveids ir ļoti liela problēma.»

Jaunieši bija patiesi priecīgi un nelaida garām iespēju saņemt autogrāfu un nofotografēties kopā ar viesiem.

Atjaunota tradīcija organizēt sporta spēles

Nometnes vadītāja Judīte Suharevska pastāstīja: «Krīzes laiks ieviesa savas korekcijas, bet tagad tradīcija organizēt sporta spēles ir atjaunota. Pērn Gulbenē mēs bijām 390, šogad jau 492. Bērni bija sajūsmā par to, kas notiek, jo nometne nav tikai sporta spēles. Katru vakaru tika organizēta atpūtas programma, bet vienlaikus ar vispārējās fiziskās sagatavotības testiem notika arī alternatīvās aktivitātes.

Organizējot nometni tik lielam dalībnieku skaitam, ļoti svarīga ir infrastruktūra — lai var izmitināt bērnus telpās, nodrošināt ēdināšanu, lai būtu pietiekami daudz vietas sporta aktivitātēm. Kad meklējām iespējas, kur organizēt sacensības, Mālpils bija viena no tām vietām, kas varēja nodrošināt visas šīs prasības. Mālpilieši bija sajūsmā, jo nometnes ar lielu jauniešu skaitu redzot pirmo reizi.

Jaunsardzes darbība notiek četros novados, un nometnes ir lieliska iespēja visu novadu jaunsargiem un arī darbiniekiem sabraukt kopā, satikties, iepazīties, sadraudzēties. Protams, mums ir citi republikas līmeņa pasākumi, piemēram, 4. līmeņa testu nometnes, bet tajās netiek organizēta atpūtas un kultūras programma.

Lai organizētu nometni, tiek ieguldīts liels darbs. Kā pērn spēles beidzās, tā sākām plānot nākamo nometni. Lai nodrošinātu visu vajadzīgo, strādāja liels cilvēku skaits — 77 darbinieki no JIC, kā arī tiesneši, mediķi un ēdināšanas firmas pārstāvji.»

Jaunsargi — sportiski aktīvāki par saviem vienaudžiem

Sacensību galvenais tiesnesis Gatis Berdinskis secina, ka jaunsargi noteikti ir sportiski aktīvāki par saviem vienaudžiem. «Vispārējās sagatavotības testi parādīja, ka jaunsargi ir fiziski labi sagatavoti, lielākā daļa no viņiem ikdienā aktīvi sporto. Vērtīgākais, ko jaunieši iegūst šādās sporta spēlēs, ir pieredze, savstarpēji komunicējot, iepazīstot draugus citos novados. Tāpat viņi mācās, kā sadalīt savus spēkus, lai tie pietiktu aktivitātēm četrus dienu garumā, sportojot karstā laikā. Sporta veidi tika izvēlēti, lai saliedētu jauniešus un lai stiprinātu komandas garu.»

Jaunsardzes sporta spēles ir ļoti foršs pasākums, kurā var iepazīt jaunus draugus un labi pavadīt savu brīvo laiku, saka Viktorija Leščinska no Ludzas, kura Jaunsardzē darbojas jau septiņus gadus. «Atnācu uz Jaunsardzi pēc vecākā brāļa ieteikuma un drīz vien sapratu, ka šeit mani viss ļoti interesē. Pērn piedalījās sporta spēlēs Gulbenē, bet tagad — Mālpilī.»

Kristers Kalniņš no Ērgļu Jaunsardzes vienības Jaunsardzē darbojas jau trīs gadus un domā par militāro karjeru. «Jaunsardzē apgūtās iemaņas ir ļoti noderīgas dzīvē. Jaunsardze — tā ir iespēja iegūt jaunus draugus un labi pavadīt laiku.»

Arī Monta Simona Štrāle no Ērgļiem Jaunsardzē ir trīs gadus. «Apsveru domu par militārās karjeras izvēli. Jebkuram jauniešim vajadzētu pamēģināt iestāties Jaunsardzē, jo viss, ko šeit var apgūt, dzīvē noderēs, nebūs jānožēlo ne mirkli. Sporta spēles bija interesantas, man patika. Ērgļu novada jaunieši ir ļoti spēcīgi sportisti, tā ka mūsu uzvara nebija pārsteigums. Protams, tas ir mūsu instruktores Kristīnes Puziņas nopelns.»

Mums visiem jāaižstāv sava zeme

Diāna Selecka,

virsseržante.

Foto — Armīns Janiks, Diāna Selecka un no ZS 31. AMII BN arhīva.

Zemessardzes 31. kājnieku bataljons ir dibināts 1991. gada decembrī Balvos. 2003. gadā tas tika apvienots ar Alūksnes 24. kājnieku bataljonu, līdz ar to bataljona atbildības teritorija aptver gan Balvu, gan Alūksnes novadu. 2005. gada janvārī bataljonam tika pievienota Aizsardzības pret masveida iznīcināšanas ieročiem (AMII) rota, izveidojot Zemessardzes 31. AMII bataljonu.

2009. gada decembrī bataljona štābs tika pārvietots no Balviem uz Alūksni, un šobrīd tam ir vienas telpas ar NBS (Nacionālo bruņoto spēku) Kājnieku skolu. Tuvākajā laikā atkal gaidāmas pārmaiņas, jo vienības štābs tiks pārvietots uz Strautiņiem, bet bataljons atkal kļūs par kājnieku vienību.

Šobrīd bataljonam ir divi galvenie uzdevumi. Tas sniedz aizsardzības no MII atbalstu citām NBS vienībām gan apmācību, gan operāciju jomā, kā arī pilda Zemessardzes vispārējās funkcijas savā atbildības teritorijā.

Bataljons ir vienīgā NBS vienība, kas nodarbojas ar aizsardzības no MII jautājumiem. Vienības karavīri un zemessargi aktīvi piedalās gan vietējā mēroga, gan starptautiskajās mācībās — «Summer Shield», «Brave Beduin», «Agile Spirit» un «Orange Knight». Tāpat tiek organizētas kolektīvās apmācības, pamatapmācība, speciālistu — zentitlielgabalu un bezatgrūdes lielgabalu apkalpju — apmācība.

Bataljona komandieris **pulkvežleitnants Jānis Ritenis** stāsta, ka jau trīs gadus vienībā norit ļoti aktīvs rekrutēšanas darbs. «Pirms tam bija zināma stagnācija, bet 2015. gadā tika uzņemti 116 zemessargi, 2016. gadā — 81 zemessargs. Šogad uzņemti jau 33 un 30 kandidātiem uzsākts rekrutēšanas process. Šobrīd vienībā ir 350 zemessargi. Lielais jaunuzņemto zemessargu skaits ir pēdējo gadu rekrutēšanas darba rezultāts. Diemžēl bataljona atbildības teritorijā ir maz skolu, tāpēc mēs cenšamies potenciālos zemessargus uzrunāt dažādos pasākumos, piemēram, pilsētas svētkos.

Tā kā vienība atrodas pie robežas ar Igauniju un Krieviju, notiek aktīva sadarbība ar Valsts robežsardzes Viļakas pārvaldi. Robežsargi apmāca zemessargus par robežas nostiprināšanu, robežpārkāpēju aizturēšanu, bet mēs apmācām robežsargus — stāstām par mūsu ieročiem. Pierobežā sadarbība ar Valsts robežsardzi ir ļoti svarīga.

Kā jau katrā vienībā mums ir aktīvāko zemessargu kodols, kas iesaistās visos pasākumos. Mums ir arī daudz tādu zemessargu, kas aktīvi darbojas Zemessardzē kopš tās izveidošanas. Jaunajiem zemessargiem dzīves plāni ne vienmēr sakrīt ar sākotnējām iecerēm, un tie, kas dodas mācīties uz augstskolām Rīgā vai atrod darbu citos novados vai ārzemēs, spiesti apturēt savu darbību Zemessardzē.»

Pirms 25 gadiem bija vairāk patriotisma

Seržants **Vilnis Stradiņš**, kas Alsviķu bērnudārzā atbild par saimnieciskajiem jautājumiem, ir zemessargs kopš 1992. gada sākuma, kad viens no pirmajiem iestājās 24. Alūksnes kājnieku bataljonā. «Uzskatu, ka toreiz domājotam cilvēkam, latvietim, nebija cita varianta kā stāties Zemessardzē. Pirms 25 gadiem bija vairāk patriotisma, bija jāaižstāv sava valsts. Zemessardzē pavadītie 25 gadi bijuši ļoti interesanti, ir, ko atcerēties. Nevar salīdzināt progresu apgādes jomā, jo tagad mums ir formas, teltis, transports — apgāde ir lieliska.»

Atnāk vesela dinastija

Bērzipilietis **Aldis Odumiņš** Zemessardzē dien 10 gadus, un tagad uz mācībām kopā ar tēti dodas arī dēls Mareks un meita Linda. «Rotas komandieris piezvina vienam Odumiņam, atnāk vesela dinastija — es, bērni, brālēns. Meitas bērnam, manam mazbērnam, ir gadiņš, vecmamma pie-skata, lai meita arī var tikt uz mācībām. Esam gatavi sakārtot sadzīvi, atrast, kas pieskatīs mazbērnu un kops saimniecību, lai varētu

doties uz mācībām. Zemessargi mūsu pusē aktīvi apmeklē mācības. Cilvēki stājas Zemessardzē, patriotisma vadīti. Pats esmu daudzus rekrutējis. Runāju ar sava pagasta cilvēkiem, skaidroju, pārliecinu, kādus desmit esmu atvedis.»

Dot padomu jaunajiem

Virsseržants Andris Keiselis ar militārajām struktūrām saistīts kopš 1992. gada, gan kā zemessargs, gan kā karavīrs. «Iesākumā stājāmie Zemessardzē, patriotisku jūtu vadīti, jo apzinājāmie, ka blakus ir «lielais brālis». Toreiz valdīja patriotisms, bet apmācības nebija tik intensīvas un interesantas, ekipējums bija nabadzīgs. Lai mežā maskētos, izmantojām plēvi, virsū likām eglu zarus.

Arī tagad aktīvi apmeklēju mācības, dodos uz tām kopā ar dēlu Ediju. Motivācija — lai nezaudētu iegūtās iemaņas, turklāt gribas dot padomu jaunajiem. Attiecības ar jaunajiem ir ļoti labas, viņi ar interesi un cieņu uzklausā pieredzējušos zemessargus, savukārt es uztveru jaunus zemessargus kā bērnus, gribas balstīt un palīdzēt.»

Būtu kauns atteikties doties uz mācībām

Virsseržants Imants Jurkāns Zemessardzē dien jau 25 gadus. «Pirmie zemessargu zvēresti norisinājās pagastos, uz ceremonijām brauca bataljona vadība. Zvēresta ceremonijas bija ļoti svinīgas un nozīmīgs notikums visa

pagasta dzīvē, atceros, ka vecākas kundzes pat nāca ar puķēm, sveica mūs ar iestāšanos Zemessardzē.

Stājāmie Zemessardzē, jo gribējās palīdzēt sargāt tikko atgūto neatkarību. Apģēde kliboja, zābakus pirkām par savu naudu. Dežurējām uz meža ceļiem, uz robežas Vientuļos, uz 10 cilvēkiem bija viens ierocis, bet bijām gatavi rīkoties.

Aizvadīto gadu laikā esmu piedalījies 90% mācību. Uzskatu — ja reiz esmu iestājies, tad vajag dienēt. Domāju, ka Zemessardzē pavadītais laiks man devis disciplīnu. Mācības, kas visvairāk palikušas atmiņā, ir vadu komandiera kurss Ančupānos. Bija smagi — dziļa ziema, ar lielu daudzumu sniega. Taču es spēju uzdevumus izpildīt, neskatoties uz grūtībām. Arī tagad apmeklēju mācības.

Žēl, ka zemessargu skaits Bērzpili kļūst mazāks — agrāk bija 30, tagad tikai desmit zemessargi.

Uzskatu, ka zemessargu aktivitāte ļoti lielā mērā atkarīga no rotas komandiera darba, tāpēc gribu uzteikt mūsu rotas komandieri Guntaru Mežalu, kurš ir sasniedzams jebkurā diennaktī laikā — viss ir atkarīgs tieši no viņa. Citās rotās uz mācībām atnāk 30—40 cilvēki, bet mūsu rotas komandieris mūs motivē un savāc 100 zemessargus. Būtu kauns atteikties doties uz mācībām, ja Guntars prasa.»

Lai neatkārtotos pagātnes notikumi

Vecākais zemessargs

Jānis Zvejnieks Zemessardzē dien kopš 1995. gada, bet viņa brālis pulkvežleitnants Pēteris Zvejnieks dien jau kopš pašiem pirmsākumiem. Ģimenes tradīcijas turpina

Jāņa dēls kaprālis Artis Zvejnieks, kas ir 1. kājnieku rotas nodaļas komandieris. Sasniedzot 55 gadu vecumu, Jānis devās uz medicīnas komisiju Rīgā un pagarināja līgumu līdz 60 gadiem. «Tā ir mana ideja, tik daudz ietu un darītu, Zemessardzi izveidoja paši cilvēki, jo vēlējās aizstāvēt savu zemi, neviens viņus nespieda to darīt. Manu vectēvu nobendēja komunisti, tāpēc ir jāaizstāv sava zeme, lai neatkārtotos pagātnes notikumi. Zemessardzes prestižs pēdēja laikā ir palielinājies, tādēļ jaunieši aizvien vairāk izrāda vēlmi pievienoties brīvprātīgajiem dzimtenes aizstāvjiem.

Agrāk nebija tādu skaistu formastērpu un ekipējuma, kāds ir tagad. Uz apmācībām

► Turpinājums 30. lpp.

► Sākums 28. un 29. lpp.

gājām kedās, paši savā apģērbā. Pirmos gadus paši pirkām zābakus, tagad viss ir lieliski, ir formas, transports. Kad esam mācībās Alūksnē, Kājnieku skolā, ēdināšana ir ļoti labā līmenī, tiek nodrošinātas teltis. Salīdzinot ar pirmsākumiem, viss mainījies uz labo pusi. Mācības ir ļoti daudzveidīgas un interesantas, pēc mācībām seko ieskaite, tā ka jābūt aktīviem, jāgatavojas.

Jaunie un vecie — sadzīvojam labi. Palīdzam jaunajiem, meitenēm reizēm ir ļoti grūti tikt galā ar automātiem, tie ir smagi. Komunicējam arī saliedēšanas pasākumos.

Iespējams, ka mana dzīve būtu veidojusies savādāk, ja es nebūtu Zemessardzē, tas disciplinē, zinu, kas man jādara.»

Zemessargi ir labākie mūsu novada iedzīvotāji

Kājnieku rotas komandieris **kapteinis Guntars Mežals** sāka savas militārās gaitas kā zemessargs, tagad jau četrus gadus ir rotas komandieris. Bieži tiek uzteikts kā viens no labākajiem rotu komandieriem, jo rotā ir ļoti labi rādītāji — gandrīz 100 procentu aizpildījums, no jauna noslēgti līgumi ar visiem zemessargiem.

«Rota ir ļoti aktīva, cenšamies piedalīties visās aktivitātēs — gan mācībās, ganursos, gan sporta sacensībās,» stāsta kapteinis Guntars Mežals. «Sazinās ar zemessargiem arī brīvdienās, mājās esot. Ja visu laiku nebūšu iesaistīts darba procesā, nebūs atdeves, rota nebūs tik aktīva.

Pēc manām domām, vislabākie zemessargi, kurus rekrutēt, ir 35—40 gadus veci, ģimenes cilvēki, kam ir stabila mājvieta šajā teritorijā. Viņi, visticamāk, nekur prom nebrauks, arī aktīvāk nāks uz mācībām.

Mēs, protams, priecājamies par katru jauni, kurš izvēlas kļūt par zemessargu, taču gadās arī problēmas. Jaunieši iestājas Zemessardzē, bet pēc tam aptur savu dalību, jo dodas studēt vai arī strādāt uz ārzemēm. Jauniešus interesē arī dažādi citi pasākumi, tāpēc ne vienmēr atliek laiks dalībai mācībās.

Būdam rotas komandiera amatā, pirmos gadus pat īsti neatļāvos doties atvaļinājumā, jo zemessargiem nebija kontakta ar aizvietotāju — cilvēku, kuru viņi redzēja tikai mēnesi, tāpēc viss iepriekš paveiktais darbs ar zemessargiem varēja iet zudumā. Tagad ir rotas virsseržants Guntis Pauliņš un varu viņam uzticēt rotu.

Esam izveidojuši tradīciju, kas visiem ļoti patīk, — rotas saliedēšanas pasākumus.

Sanākam kopā, parunājam brīvā atmosfērā par to, kas patīk, kas nepatīk. Organizējam vismaz četrus pasākumus gadā — katrā no mūsu administratīvajiem novadiem, zālē, ar dzīvo mūziku, kopā ar ģimenēm. Telpas mums piešķir pašvaldības, mūzikai savācam naudu, galdus klājam paši. Vecākie zemessargi iepazīstas ar jaunākiem, parunājas, viens otru motivē aktīvāk apmeklēt mācības. Šādi pasākumi satuvina cilvēkus, arī dzīvesbiedri nāk un iepazīstas. Cenšos aicināt augstākas amatpersonas. Nesen pie mums bija mūsu bijušais rotas komandieris pulkvedis Jānis Gailis. Viņam bija prieks satikties ar saviem bijušajiem zemessargiem, bet zemessargiem bija ļoti patīkami, ka bijušais rotas komandieris, kas tagad ir Zemessardzes 4. brigādes komandieris, atceras viņus.

Vismaz reizi gadā cenšamies organizēt ekskursijas, bijām Ligatnes bunkurā, Ligatnes dabas takās, iegriežamies arī kādā alus darītavā. Cilvēki, īpaši laukos, reizēm ir iestīguši ikdienas rutīnā, un izrauties nav viegli. Pateicoties labajai sadarbībai, transportu mums piešķir pašvaldība, mēs tikai apmaksājam degvielu.

Zemessargi ir ļoti motivēti, patriotiski, īpaši Bērzpils apkaimē, varbūt tāpēc, ka esam pie robežas. Disciplinēti. Katram ir sava profesija, darbu dara ar atdevi. Domāju, ka zemessargi ir labākie mūsu novada iedzīvotāji. Vairs nav tādu, kas apsola ierasties uz mācībām, bet neatnāk. Ļoti draudzīgi, paši piedāvā palīdzēt, rekrutē cilvēkus.»

«Nacionālā sardze» Stūra māja

Uldis Neiburgs,

Dr. hist., Latvijas Okupācijas muzeja pētnieks.

Foto — no Latvijas Okupācijas muzeja krājuma.

1940.—1941. gadā Padomju Savienības okupācijas varas represijās tika arestēti, nogalināti vai izsūtīti ap 26 000 Latvijas pilsoņu. Politiskām apsūdzībām izmantoja KPFSR Kriminālkodeksa 58. pantu par «kontrevolucionāriem noziegumiem», un Latvijas pilsoņiem inkriminēja «Dzimtenes nodevību» — pret Padomju Savienību vērsta darbības neatkarīgajā Latvijas Republikā. Apcietināto 3353 cilvēku vidū bija liela daļa bijušo Latvijas Republikas amatpersonu, arī Valsts prezidents un citi valdības locekļi. Represijas savu kulmināciju sasniedza 1941. gada 13. un 14. jūnijā, kad vienas nakts laikā uz PSRS aizveda 15 443 Latvijas iedzīvotājus: vīriešus, sievietes un bērnus. No viņiem 5263 tika arestēti un ieslodzīti nometnēs, bet pārējie — nometināti Krasnojarskas, Tomskas, kā arī citos Krievijas ziemeļu apgabalos. Represijas skāra arī daudzus bijušās Latvijas armijas karavīrus un virsniekus. Ap 550 latviešu militārpersonu 14. jūnijā apcietināja 24. teritoriālā strēlnieku korpusa vasaras nometnēs Litenē, «Ostroviešos» un citur, no kurienes viņus pirms tam speciāli sagatavotos vilcienu vagonos deportēja uz ieslodzījuma vietām Krievijā, kur vai nu noslepkavoja, vai lēma nāvei ne-cilvēcisko darba un sadzīves apstākļu dēļ. Cilvēku masveida slepkavības notika Rīgas centrālcietumā, Dreiliņos, Stopiņos, Balt-ezerā, Katlakalnā un citās Latvijas vietās.

Stūra māja

Par komunistiskā režīma noziegumu simbolu kļuva t.s. Stūra māja — ēka Rīgā, Brīvības ielā 61, kur PSRS okupācijas laikā atradās galvenā padomju represīvā organizācija — tautā pazīstama kā čeka (saīsinājums no tās sākotnējā nosaukuma krievu valodā — *Чрезвычайная комиссия*) jeb PSRS Iekšlietu tautas komisariāta (NKVD) un Valsts drošības tautas komisariāta (NKGB) iestādes. Arhitekta Aleksandra Vana projektētajā un 1912. gadā uzbūvētajā ēkā sākotnēji atradās īres nams ar veikaliem, bet 20. gadsimta 30. gados tajā izvietojās Latvijas Robežsardzes brigādes štābs un dažādas nevalstiskas organizācijas. Pēc padomju okupācijas šo namu 1940. gada rudenī sāka piemērot čekas vajadzībām. Ēkas pagrabā izbūvēja kameras un pagalma vērtos

ielika masīvas dzelzs durvis. Vienai no sētas puses ieejām paplašināja durvju aili un iekš-telpu, lai tur varētu iebraukt kravas automašīna. Namā ierīkoja autonomu elektrības centrāli, bet augšējos stāvos izbūvēja vairākas privātas telpas čekas vadošajiem darbiniekiem. Lielākajai daļai ēkas logu pielika restes, lai novērstu apcietināto bēgšanas un pašnāvības iespējas. 1940. gada 9. novembrī čekas namu oficiāli nodeva ekspluatācijā.

Čekas mērķis bija izolēt reālus un potenciālus pretošanās organizētājus un ar jauno režīmu neapmierinātos, kā arī iebiedēt sabiedrību. Vadošos amatos Iekšlietu un Drošības komisariātā, Prokuratūrā un Augstākajā tiesā bija uzticami vietējie pagrīdes komunisti vai arī no PSRS atsūtīti pieredzējuši darbinieki (arī Krievijas latvieši), kas prasmīgi izmantoja 20. gadsimta 30. gados PSRS attīstītās efektīvās izsekošanas un spīdzināšanas metodes. Būtisku ieguldījumu represīvajā sistēmā sniedza slepeno aģentu darbība un iedzīvotāju denunciacijas. Pēc Vācijas un PSRS kara sākuma un okupācijas varu maiņas Rīgā 1941. gada 1. jūlijā čekas ēkā sāka ierasties cilvēki, kas meklēja savus piederīgos. Vienā no kamerām atrada kādu ievainotu un noasiņojošu cilvēku bezsamaņā, citā kamerā — kādu vīrieti sarkanarmieša formā, kurš bija sajucis prātā un atkārtoja tikai to, ka drīz tiks nošauts. Bēgošie čekisti steigā šo baidīto namu biju pamezuši, iznīcinot vai aizvedot līdzī arī lielāko daļu savu dokumentu. Tomēr ēkā palika liecības par padomju okupācijas režīma noziegumiem.

Čekas noziegumu izpēti nacistu okupācijas laikā

Gan padomju, gan nacistu okupācijas varu kopīga iezīme bija savu noziegumu noklusēšana, tā vietā nekautrējoties izmantot bojāgājušo un represēto cilvēku ciešanas propagandā, kas bija vērsta uz pretējās puses veikto noziegumu atklāšanu un nēreti arī pārspīlēšanu. Sistemātiska padomju okupācijas laika, t.sk. represiju dokumentēšana Latvijā sākās pēc okupēto austrumu apgabalu reihsministra Alfrēda Rozenberga ierosmes, kurš uzskatīja par nepieciešamu savākt materiālus viņa pārvaldītās teritorijas vēstures rakstīšanai. Saskaņā ar nacistu direktīvām 1941. gada 21. novembrī topošās Latvijas Zemes pašpārvaldes Iekšējās pārvaldes un personāllietu ģenerāldirektorija izdeva oficiālu paziņojumu, ka visām Latvijas pilsētām un pagastiem jāraksta boļševiku valdīšanas gada vēsture

Čekas nams Brīvības un Stabu ielas stūrī Rīgā. 1940. gada oktobris.

un jāvāc oriģināldokumenti. Vēlāk šīs akcijas īstenošana nonāca Iekšlietu ģenerāldirekcijas Sabiedrisko lietu departamenta Informācijas nodaļas pārziņā.

Jau 1941. gada jūlija otrajā pusē Latvijā tika uzsākta arī parakstu vākšanas akcija, kuras mērķis bija informēt ASV dzīvojošos latviešus par padomju okupācijas varas noziegumiem 1940.—1941. gadā un aicināt Franklina D. Rūzvelta valdību neatbalstīt Padomju Savienību. Jau kara laikā šis vēstījums spēja radīt zināmu satraukumu Latvijas PSR valdībā Krievijā, bet Amerikas latviešus sasniedza tikai pēc Otrā pasaules kara beigām. Vispirms savāktie 200 000 parakstu nonāca Zviedrijā, bet 1953. gadā kā dokumentāra liecība tika iesniegti Čārlza Dž. Kerstena vadītajai ASV Kongresa izmeklēšanas komisijai. Vēlāk ilgu laiku tie glabājās Latvijas sūtniecībā Vašingtonā. Jau pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas astoņi bieži sējumi ar parakstiem un Baigā gada upuru fotogrāfijām atgriezās dzimtenē un nonāca Latvijas Valsts vēstures arhīva krājumā.

Ar padomju režīma dokumentu apzināšanu, izpēti un izmantošanu propagandā

► *Turpinājums 32. un 33. lpp.*

► Sākums 31. lpp.

nacistu okupētajā Latvijā nodarbojās vairākas institūcijas. Pēc vācu civilās pārvaldes ieviešanas šī darba izpildei tikai nozīmēts speciāls vācu ierēdnis Ostlandes reihskomisāra galvenajā mītnē Rīgā. Līdzīgas funkcijas pildīja arī Ģenerālkomisāra Rīgā kultūras un propagandas nodaļu vadītāji. No latviešu iestādēm ar padomju okupācijas gada pētniecību visnopietnāk nodarbojās Vēstures krātuve, kuras paspārnē kara gados tapa trīs darbi «Latvijas padomju republikas valsts institūciju iekšējā struktūra», «Latvijas PSR tiesu sistēma» un «Latvijas PSR valsts iekārtas izveidošanās. Īss vēsturisks pārskats». Svarīgu komunistu upuru apzināšanas darbu kara gados veica Latvijas Statistikas pārvalde un Latvijas Sarkanais Krusts (vēlāk — organizācija «Tautas palīdzība»). Tās savākie dati 1943. gadā iznāca grāmatā «Lielā sāpju draudze». Mazāk ar pētniecību, bet vairāk ar propagandu nodarbojās šim nolūkam speciāli izveidotais Antisemitisma institūts. Daļēji propagandiskas, daļēji faktos balstītas bija arī kopskaitā deviņas grāmatas un brošūras, kas iznāca nacistu okupētajā Latvijā un bija veltītas komunistu valdīšanas laikam Latvijā 1940.—1941. gadā.

«Nacionālās sardzes» darbība

Čekas pamesto dokumentu apzināšanā un izpētē, kā arī komunistiskā režīma represijās cietušo un viņu ģimenes locekļu sniegto liecību pierakstīšanā 1942.—1944. gadā bija iesaistīta arī jauniešu patriotiskā organizācija «Nacionālā sardze». Šo 16 un nedaudz vecāku ģimnāzistu un studentu vadītājs bija skolotājs Jūlijs Bračs, kurš sākotnēji atradās vācu Drošības policijas un SD dienestā, bet 1943. gada vasarā kļuva par Sabiedrisko lietu departamenta informācijas nozares vadītāju. «Nacionālās sardzes» dalībnieki veica 1940.—1941. gada padomju terora upuru apzināšanu un ar to saistītu liecību vākšanu un eksponēšanu bijušajā čekas namā Stabu un Brīvības ielas stūrī Rīgā. Laikā no 1941. gada decembra līdz 1943. gada aprīlim bijušās čekas telpās Stūra mājā notika vairākas vēsturisko liecību skates, kuras, pēc aptuvenām aplēsēm, apmeklēja ap 12 000 cilvēku. Mūsdienās apzinātie dokumenti liecina, ka «Nacionālās sardzes» darbības galvenie virzieni bija: «1. Cīņa pret bolševismu, savācot sarkanā terora liecības un darot tās pazīstamas, reizē noskaidrojot arī tos mūsu tautas locekļus, kas bija izrādījušies raksturā vāji. 2. Cīņa par nacionālismu, saliedējot konfidencialu organizāciju, brīvu no vācu kontroles,

audzinot jaunatni tirā nacionālisma garā, apmācot to disciplinā un organizatoriskā darbībā, kā arī izsargājot to no vācu politiskās ietekmes un provokācijām.»

Organizācijas struktūra un uzbūve laika gaitā mainījās, taču pamatā tā aptvēra vēsturiskās, kriminālās, idejiskās un aktuālās informācijas darba nozares. 1942.—1943. gadā darba labākai organizācijai papildus vēl izveidoja komandanta, sardzes, instrukciju un vispārējo darbu nozares. Līdz mūsdienām saglabātajā «Nacionālās sardzes» dokumentu kolekcijā ir atrodami dažādi LPSR Iekšlietu tautas komisariāta un Valsts drošības tautas komisariāta dienesta dokumenti un oficiālā sarakste, ziņojumi par iedzīvotāju pretpadomju izpausmēm (it īpaši

Padomju Savienību un komunistisko režīmu». Citādās domās ir vēsturnieks Kārlis Kangeris, kurš uzskata, ka bez vācu augstāko iestāžu akcepta nekāda šāda veida darbība nebūtu bijusi iespējama. Vācu okupācijas varas klātbūtni netieši apliecina arī tas, ka čekas dokumentu apzināšana Stabu ielas pagrabos un pagalmā tika uzsākta tikai 1941. gada decembrī, un arī pašu «Nacionālās sardzes» dalībnieku kara laikā rakstītajās piezīmēs ir atrodami ieraksti, ka «drusku jau «spēlējām zaldātiņus», taču tajos apstākļos tas likās nepieciešami». Turklāt atsevišķos pēc Otrā pasaules kara izdotajos memuāros ne visai glaimojoši ir vērtēta arī «Nacionālās sardzes» vadītāja J. Brača persona un viņa sakari ar vācu drošības iestādēm. Pazīstamais

«Nacionālās sardzes» dalībnieki bijušā čekas nama pagalmā Rīgā. 1943. gada 19. aprīlis. 1. rindā vidū — Jūlijs Bračs.

1941. gada 12. janvāra PSRS Augstākās padomes vēlēšanu laikā), padomju drošības iestāžu dokumenti par represētajiem Latvijas iedzīvotājiem un iedzīvotāju vēstules padomju okupācijas varas institūcijām. To papildina vācu okupācijas laikā «Nacionālās sardzes» dalībnieku pierakstītās bijušo ieslodzīto atmiņas, represēto un izsūtīto cilvēku tuvinieku sniegtās liecības, čekas struktūras un Stūra mājas telpu shēmas un zīmējumi, 1940.—1941. gadā čekas pagrabos ieslodzīto uz sienām atstāto uzrakstu noraksti, ekshumācijas apraksti un citi vērtīgi materiāli.

«Nacionālās sardzes» dalībnieki savās pēc kara rakstītajās atmiņās ir uzsvēruši savu pakļautību Latvijas Zemes pašpārvaldei. Viņi uzskatījuši, ka dokumentējuši Baigā gada liecības paši pēc savas ierosmes, jo vācu okupācijas varas iestādes sākotnēji par tām nav izrādījušas nekādu interesi. Tas darīts, «saprotot, kāda nozīme šiem materiāliem būs vēlākos laikos Latvijas aneksijas apstākļu noskaidrošanai un apsūdzībai pret

publicists Oļģerts Liepiņš viņu raksturo kā cilvēku, kurš «pārzinājis» čekas spīdzināšanas pagrabus vācu laikā un bijis labi ieredzēts no vāciešiem kā antibolševiks, kuram vēlāk Berlīnē bijis savs «centrs». Bijušais Noiengammas koncentrācijas nometnes ieslodzītais Manfreds Zichmanis pat izsakās, ka par nacionālu darbību vācu okupācijas laikā vācu drošības iestādēm viņu denuncējis neviens cits kā J. Bračs. Tomēr bijušo «Nacionālās sardzes» dalībnieku sniegtās liecības apliecina arī vācu okupācijas varas vērsanos pret šo organizāciju. Ir zināms, ka 1943. gada 15. aprīlī «Nacionālās sardzes» telpās ieradās grupa vācu drošības policijas darbinieku, kas arestēja J. Braču, Romānu Braču, Nikolaju Namnieku, Jāni Bērziņu, kā arī L. Kuzinu, V. Popovu un Edgaru Rutkovski un nogādāja viņus Drošības policijas un SD galvenajā mītnē Reimersa ielā. «Nacionālās sardzes» vadībai inkriminētie pārkāpumi bija: «1. Pretestības kadru organizācijas nodibināšana, kuras mērķis ir Latvijas suverenitāte. 2. Aktuālās informācijas

vākšana latviešu vadošiem centriem. 3. Kriminālās informācijas vākšana par kolaborantiem abās okupācijās». Pēc trim dienām apcietinātos atbrīvoja, taču «Nacionālās sardzes» darbību daļēji ierobežoja. Novērst tās pilnīgu aizliegšanu izdevās, pamatojot tās darbību kā pretboļševistisku un vācu propagandai noderīgu.

Organizācijas turpmāko pastāvēšanu ietekmēja arī frontes līnijas aizvien straujāka tuvošanās Latvijas robežām, jo 1944. gada vasarā daudzus «Nacionālās sardzes» jauniešus skāra mobilizācija latviešu leģionā vai gaisa spēku izpalīgos. 1944. gada 30. septembrī J. Bračs ar saviem darbiniekiem no Rīgas devās uz Liepāju, bet 18. oktobrī uz Berlīni. 1945. gada 8. martā rakstītā pārskatā viņš atzina, ka «svarīgākie Informācijas nodaļas un Čekas kameru pārvaldes vēsturiskie boļševiku laikmeta materiāli» tika pārvesti no Rīgas uz Liepāju, daļa vēlāk uz Berlīni. Daudzi no tiem aizgāja bojā 1945. gada 21. aprīlī, kad Informācijas nodaļas darbinieki steigā centās izkļūt no Sarkanās armijas ielenktās Berlīnes. Tomēr 20. gadsimta

90. gados no Vācijas dzimtenē atgriezās un Latvijas Okupācijas muzeja krājumā nonāca vairāk nekā 1000 savulaik «Nacionālās sardzes» un Sabiedrisko lietu departamenta informācijas nozares savākto liecību par komunistiskā režīma noziegumiem Latvijā. Tikai laimīgas nejaušības dēļ savulaik izdevās atrast arī daļu no 1944. gada 10. oktobrī «Nacionālās sardzes» dalībnieku Liepājā zemē apraktās Latvijas Statistikas pārvaldes un organizācijas «Tautas palīdzība» sastādītās Baigā gada upuru kartotēkas. Jau 1972. gadā Liepājas Centrālajos kapos tika atrastas divas metāla kastes ar padomju okupācijas varas represijās cietušu personu uzskaites kartītēm, ko gan tūlīt konfiscēja LPSR Valsts drošības komitejas darbinieki. Vienu no šīm kastēm 1989. gadā gan izdevās atgūt, un tā nonāca Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumā. 1995. gada 11. jūlijā Liepājas Centrālajos kapos tika atrasta un LR SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centram nodota vēl viena cinka kaste ar represēto personu kartītēm, kas, domājams, ir jau iepriekš atrastās kartotēkas sastāvdaļa.

Pēc PSRS sabrukuma un LPSR Valsts drošības komitejas likvidēšanas no 1991. līdz 2008. gadam Stūra mājā saimniekoja Latvijas Valsts policija, bet tad vairākus gadus šī ēka stāvēja tukša. 2003. gada 14. jūnijā, komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienā, pie nama tika atklāta tēlnieka Gļebs Panteļejeva veidotā piemiņas zīme «Melnais sliekis». Tās ir puspavērtas tērauda durvis, melns granīts un cauršautiem burtiem veidots uzraksts uz metāla sienas — aptuveni desmit metru attālumā no vietas, kur reiz atradās vārti apcietināto un nogalināto cilvēku ieviešanai un izvešanai no šīs baidās ēkas. 2014. gadā lielu sabiedrības interesi izraisīja programmas «Rīga — Eiropas kultūras galvaspilsēta» ietvaros Stūra mājā apskatāmās vairāku Latvijas muzeju izstādes. Latvijas Okupācijas muzeja ekskursijas pa čekas kamerām (to laikā gida pavadībā var izstaigāt Stūra mājas iekšējā cietuma kameras, gaitenī, pagrabu un pagalmu) un izstāde «Čekas vēsture Latvijā» apmeklētājiem ir pieejamas joprojām. ■

SAGATAVOTIES CIVILAJAI DZĪVEI LAIKUS

Džoanna Eglīte

«Karavīram jāapzinās, ka viņa dienests ir uz ierobežotu laiku. Tās var beigties jebkurā brīdī, tādēļ ir laikus jādomā, ko cilvēks darīs pēc atvaļināšanās,» iesaka Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta Sociālo lietu nodaļas vadītājs Andris Jaško. Jau ceturto gadu viņa nodaļas cilvēki, pieaicinot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) un Valsts nodarbinātības aģentūras (VNA) speciālistus, ar praktisku semināru viesojas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībās, lai klātienē izglītotu karavīrus par viņu tiesībām un iespējām, beidzot dienestu. Vienību personāldaļu pārstāvjiem ir iespēja aicināt Sociālo lietu nodaļas komandu pie saviem karavīriem.

Semināra mērķis ir skaidrot un iztirzāt ikvienu karavīru skarošus praktiskus jautājumus — izdienas pensijas aprēķināšanu, dokumentu iesniegšanas kārtību, nosacījumus, kad pensiju var saņemt, kā arī integrācijas ceļus civilajā darba dzīvē. Karavīriem šādās tikšanās reizēs parasti ir virkne personīgu, savā pieredzē balstītu jautājumu, tādēļ arī Andris Jaško uzsver — tikšanās klātienē,

nevis rakstiskā veidā nodota informācija ir visvērtīgākā un produktīvākā.

Ko var darīt jau dienesta laikā?

Pagājušā mēneša nogalē, 30. maijā, Nacionālajā aizsardzības akadēmijā noritēja NBS vienību personāldaļu speciālistu tikšanās, kuras ietvaros vienu no prezentācijām sniedza arī Andris Jaško, īsi izstāstot par iespējām karavīriem un atgādinot personāldaļu cilvēkiem, ka viņi ir laipni aicināti organizēt Sociālo lietu nodaļas tikšanās ar karavīriem savās vienībās.

Andris Jaško norādīja, ka aptuveni 70% atvaļināto karavīru dažu mēnešu laikā uzsāk darbu civilajā sektorā, un vērtēja šo rādītāju kā labu. Tomēr, lai pāreja no ierastās dienesta vides un pienākumiem uz citu darbības jomu noritētu veiksmīgi, viņš iesaka jau laikus interesēties par darba tirgu, domāt par savām iespējām un izglītību un papildināt to vēlamojā virzienā, apmeklējot kursus, vai apgūt jaunu specialitāti.

Vērtīgi ir būt informētam

Kad Sociālo lietu nodaļa tiekas ar karavīriem, līdzī dodas arī VSAA un VNA pārstāvji, kuri no sava skatpunkta un pieredzes iezīmē

raksturīgas tendences valstī un palīdzības iespējas, ko var piedāvāt atvaļinātu karavīru atbalstam. Pieprasītākie speciālisti Latvijā pašreiz ir būvniecības sektorā, IT nozarē un veselības aprūpes jomā. Pārpildīts darba tirgus savukārt ir humanitāro zinātņu specialitātēs. Lai modelētu savu nākotni civilajā sektorā, iespējams, ir vērtīgi izvēlēties karjeras konsultanta palīdzību, ko piedāvā VNA.

«Starp labu karavīru un labu civilo speciālistu automātiski nav liekama vienādības zīme. Ārpus dienesta ir atšķirīga pasaule, ar citiem noteikumiem un prasībām. Lai tajā iekļautos, ir jāpielāgojas un jāmeklē savs ceļš,» uzsver Arnis Jaško.

Viena no vienībām, kur nesen viesojās Sociālo lietu nodaļas cilvēki kopā ar VSAA un VNA pārstāvjiem, bija Latvijas Jūras spēku flotile Liepājā.

«Tikšanās izvērtās ļoti izzinoša, bagātīga un praktiska. Tā atklāja risinājumus un iespējas, kuras nezinātājs neizmantos, bet kuras zinātājam ir ļoti noderīgas. Plānojam organizēt šādu tikšanos rudenī arī Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienestā, un iesaku šo semināru kā vērtīgu arī saviem kolēģiem citās vienībās,» ar gūto pieredzi dalās kapteinleitnante Rima Zaka, Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta vecākā juriste. ■

JAUNS SABIEDRISKĀ VIEDOKĻA PĒTĪJUMS DROŠĪBAS JOMĀ

Pēc Aizsardzības ministrijas pasūtījuma socioloģisko pētījumu kompānijas «*Turu-uuringute*» jaunākajā pētījumā ir noskaidrots sabiedrības viedoklis pavisam 12 jomās. Respondenti iztaujāti arī par drošības riskiem, valsts aizsardzības spējām, NATO lomu un sākotnējo militāro apmācību skolās. Šāds sabiedrības vispārējās drošības uztveres monitorings tika veikts jau 41. reizi, bet pirmais notika 2000. gadā.

Respondentu vidū bija gan igauņi, gan krieviski runājošie iedzīvotāji, kuru viedokļi būtiski atšķiras vairākos jautājumos. Apkopojot igauņu valodā runājošo nostāju, tika konstatēts, ka policijai pilnībā vai gandrīz pilnībā uzticas 85%, Aizsardzības spēkiem — 92%, NATO — 78%. Jautāti par kopējo drošības situāciju pasaulē, 58% pāuda viedokli, ka drošība pasaulē, visticamāk, pasliktināsies. Par drošību Igaunijā — 28% respondentu pāuda pārliecību, ka pēc 10 gadiem igauņi dzīvos drošākā valstī, 26% — nedrošākā, bet 32% uzskata — drošības situācija palikšot nemainīga. Respondenti tika aicināti sarindot

pašlaik aktuālos drošības draudus pasaulē. 64% igauņu drošības apdraudējumu saraksta pirmajā vietā minēja teroristiskā grupējuma *ISIS* aktivitātes, 61% — teroristu tiklu draudus, 57% — bēgļu straumes un patvēruma meklētājus, 43% — militāro konfliktu Sirijā. Krievijas agresīvos centienus atjaunot lielvaras statusu un ieilgušo konfliktu Ukrainā respondenti šogad visbiežāk ievietoja sestajā un septītajā vietā drošības risku sarakstā.

67% aptaujas dalībnieku atzina, ka Igauniju apdraud plānots uzbrukums valsts informācijas tīkliem, bet 61% norādīja, ka kāda naidīga valsts savu interešu īstenošanai varētu iejaukties Igaunijas politiskajos un ekonomiskajos procesos.

Aptaujas ietvaros respondenti varēja saviem vārdiem izteikt viedokli par drošības jomā viņiem aktuāliem izaicinājumiem. 48% pāuda vēlmi laikus iegūt informāciju, kad valsts nokļūs reāla apdraudējuma apstākļos, 36% vēlējas būt informēti, kā civilpersonām pareizi rīkoties apdraudētajos rajonos uzbrukuma gadījumā; 36% vēlējas, lai tiktu informēti, kā notiks civiliedzīvotāju evakuācija no konflikta zonām. Liela daļa aptaujā iesaistīto vīriešu vēlējas zināt, kā notiks mobilizācijas pasākumi, kāda būs viņu atbildība un uzdevumi aktīvai dalībai valsts aizsardzībā.

88% igauņi runājošo respondentu pāuda pilnīgu atbalstu tam, ka nacionālā aizsardzība nav tikai militāro struktūru atbildība, bet gan visu valsts institūciju un sabiedrības kopumā solidāra atbildība. 85% aptaujāto izteica atbalstu idejai, ka pamatizglītības un vidējās izglītības valsts programmās ir nepieciešams iekļaut arī militārās pamatapmācības kursu.

NATO BATALJONS LIETUVĀ GATAVS AIZSARDZĪBAS UZDEVUMU IZPILDEI

No 12. līdz 24. jūnijam Lietuvā norisinājās starptautiskās militārās mācības «*Iron Wolf 2017*», kurās piedalījās 5300 karavīru no Lietuvas un deviņām citām NATO dalībvalstīm — ASV, Beļģijas, Lielbritānijas, Luksemburgas, Norvēģijas, Nīderlandes, Portugāles, Polijas un Vācijas. Divos BS poligonos — Ruklā un Pabradē, kā arī visā valsts teritorijā (arī apdzīvotajās vietās) mācību dalībnieki veica aizsardzības un uzbrukuma operāciju dažādās fāzēs, iesaistot arī militāro tehniku. Galvenais mācību mērķis bija novērtēt Vācijas vadībā izveidotā NATO starptautiskā bataljona (*NATO enhanced Forward Presence (eFP) Battalion Battle Group*) kopējo kaujas gatavības līmeni Lietuvas aizsardzības pastiprināšanai, kā arī testēt sabiedroto valstu vienību savstarpējo savietojamību. Vienlaikus tika

NEBAIDĀS NO KRIEVIJAS, BET UZLABO DROŠĪBU

Norvēģijai tuvākajā laikā būs jāpieņem lēmums, kādā veidā atbalstīt NATO pretraķešu aizsardzības (PRA) sistēmas izveidi Eiropā. Drošības situācijas kontekstā Norvēģijas premjerministre Erna Sūlberga nesen sniedza interviju TV kanālam «*Deutsche Welle*». E. Sūlberga uzsvēra, ka Norvēģija nebaidās no Krievijas, taču, atrodoties NATO ziemeļu flangā, Norvēģijai ir jāstiprina aizsardzības spējas pret potenciāliem konfliktiem. NATO pretraķešu aizsardzības sistēma varētu garantēt Norvēģijas militāro bāzu aizsardzību, ņemot vērā Krievijas ģeogrāfisko tuvumu un šīs valsts militārā potenciāla pārspēku. Intervijā premjerministre vairākkārt atzīmēja, ka Norvēģija neuzskata, ka Krievijai ir nodomi uzbrukt karalistei.

Visas Eiropas mēroga PRA shēma — ar sarkanu krāsu atzīmēta pretinieka palaistās raketes trajektorija. PRA sensoru un pārtveršanas elementu sinhronas darbības rezultātā tā tiek laikus atklāta un iznīcināta lidojumā.

Jautāta, vai Norvēģijā jau tiek apspriesta dalība NATO PRA sistēmā, E. Sūlberga paziņoja, ka konkrētu lēmumu vēl nav, bet turpinās iespējamo scenāriju izvērtēšanu. Pēc premjeres teiktā, Norvēģija, iespējams, neizvieto alianses PRA elementus savā teritorijā, bet nodrošinās cita veida atbalstu. Pašlaik Norvēģija veido nacionāla līmeņa pretgaisa aizsardzību ap savām militārajām bāzēm, it sevišķi ziemeļos.

«*Deutsche Welle*» intervijā tika lūgts komentēt Krievijas puses izteiktos brīdinājumus Norvēģijai atturēties no pievienošanās NATO PRA sistēmai. «Norvēģija pirms vairākiem gadiem nolēma atbalstīt NATO projektu par jaunas PRA izveidi, un Oslo nostāja netiks mainīta. Tas nenozīmē NATO PRA sistēmas aktīvu elementu dislocēšanu karalistē, bet gan Norvēģijas Karalisko bruņoto spēku pretraķešu elementu iespējamo integrēšanu kopējā alianses sistēmā. NATO PRA sistēmai ir vienīgi aizsardzības raksturs, tā nav vērstā pret Krieviju, un lēmums par šādas sistēmas izveides nepieciešamību Briselē tika pieņemts jau pirms vairāk nekā 10 gadiem.»

Intervijas noslēgumā E. Sūlberga pāuda, ka, no vienas puses, Krievija nerada tiešus draudus Norvēģijai, taču, no otras puses, nevarot noliegt, ka Maskavas politika ir kļuvusi neprognozējamāka. Pret Krieviju ieviestu sankciju jautājumā Norvēģija pilnībā atbalsta visu Eiropu, jo nav pieļaujama citas valsts teritorijas okupācija un nepakļaušanās starptautiskajām tiesību normām.

testētas Lietuvas bruņoto spēku apakšvienību sadarbības spējas ar Polijas kolēģiem, risinot drošības izaicinājumus, kas saistīti ar Suvalku koridoru.

Mācības «*Iron Wolf 2017*» vadīja ASV BS pavēlniecības štābs Eiropā (*United States European Command*). «*Iron Wolf 2017*» ir daļa no ikgadējām Baltijas valstu un Polijas militārajām mācībām «*Saber Strike*».

Kā zināms, NATO multinacionālo bataljonu izvietošana Lietuvā, Latvijā, Igaunijā un Polijā ir daļa no ASV un NATO veiktajiem atbalsta pasākumiem agresijas atturēšanai Eiropā. Šo multinacionālo NATO spēku operāciju komandvadības (*command and control, C2*) elements ir nodots Ščecinā (Polija) dislocētajai Ziemeļaustrumu pavēlniecībai — *The Multinational Corps North East (MNC-NE)*.

Mācību «*Iron Wolf 2017*» logo.

PIRKS MODERNĀKOS IZNĪCINĀTĀJUS F-35

Aizsardzības ministra vietnieks Tomašs Šatkovskis paziņojis par Varšavas plāniem aptuveni 2025. gadā uzsākt piektās paaudzes iznīcinātāju *F-35* «*Lightning II*» iegādi. Jaunos iznīcinātājus pirks un vairākas citas iegādes notiks programmā «*Harpia*», tās atsevišķu punktu izpildi uzsākot jau 2018. gadā. Maijā beigās Polija publicēja militārā resora izstrādāto jauno aizsardzības attīstības koncepciju, kā arī paziņoja, ka notiek darbs pie militāro iegāžu plāna 2017.—2026. gadam. *F-35* iegāde ir iekļauta šajos plānos, un tas kļuvis iespējams sakarā ar Polijas nodomiem tuvākajos gados palielināt nacionālo militāro budžetu līdz 2,5% no iekšzemes kopprodukta. Saskaņā ar pašreizējiem plāniem Polija varētu pasūtīt divas *F-35* eskadriļas (32 lidaparāti).

Iepriekš Polija ilgstoši plānoja pirkt aptuveni 100 lietotus iznīcinātājus *F-16* no ASV BS krājumiem, lai aizvietotu novecojušos Polijas Gaisa spēku (GS) iznīcinātājus *Su-22* un *Mig-29*. Lietoto *F-16* remontu un modernizāciju bija iecerēts veikt Polijā. Pēc kompleksas izdevumu pozīciju analīzes militārais resors atzina, ka *F-16* modernizācija izmaksās ļoti dārgi, turklāt šo lidaparātu kaujas spējas nebūs pietiekamas. Zināmos apstākļos lietoto *F-16* modernizācija un ekspluatācija varot izmaksāt pat dārgāk nekā jaunas

Polijas GS F-16.

kaujas aviācijas iegāde, tāpēc Varšava ir pilnībā atteikusies no sākotnējiem plāniem.

Tagad aizsardzības jomas eksperti izvērtē tikai jaunu iznīcinātāju (*F-35* vai *F-16*) iegādes nianses. Polijas GS ierindā pašlaik ir 48 iznīcinātāji *F-16* «*Block.52 C*» (vienvietīgs) un *F-16* «*Block.52 D*» (divvietīgs).

NEATTEIKSIES NO PADOMJU RAŽOJUMA MILITĀRĀS AVIĀCIJAS

Bulgārijas GS Su-25.

Bulgārijas premjerministrs Boiko Borisovs paziņojis, ka Gaisa spēki pēc nepieciešamo remontdarbu veikšanas turpinās ekspluatēt iznīcinātājus *Mig-29* un *Su-25* vismaz vēl 11 gadus. Tādējādi jaunu iznīcinātāju iegāde tiek atlikta, kaut gan iepriekš izsludinātajā konkursā par jaunu iznīcinātāju piegādi jau bija pasludināts uzvarētājs — zviedru kompānija «*Saab*», kas ražo *JAS-39* «*Gripen*». Ar Zviedriju šajā konkursā konkurēja Portugāle un Itālija, kuru piedāvājumi atzīti par mazāk izdevīgiem. Jāatzīmē, ka jautājumu par Gaisa spēku tuvināšanu NATO standartiem un jaunu iznīcinātāju iegādes nepieciešamību vērtēja vairāku pēdējo valdību laikā, taču neviens no līdzšinējiem Ministru kabineta sasaukumiem nepieņēma pozitīvu lēmumu. Aprīlā beigās izveidotais pagaidu Ministru kabinets nobalsoja par potenciālā sadarbības partnera — kompānijas «*Saab*» atzīšanu par uzvarētāju konkursā.

Pēc B. Borisova teiktā, patlaban augstāka prioritāte ir piešķirta bruņutehnikas un patruļkuteru iegādēm Sauszemes un Jūras spēku modernizācijai. Komentējot NATO prasību līdz 2021. gadam Eiropas valstīm palielināt nacionālos militāros budžetus līdz 2% no IKP, B. Borisovs norādīja, ka laika vēl ir pietiekami, lai konsolidētu nacionālo budžetu un attiecīgi pārdalītu līdzekļus par labu nacionālajai aizsardzībai.

Līdzīgi Bulgārijai Krievijas ražojuma aviācijas tehniku turpinās ekspluatēt arī Ungārija. Nesen Ungārijas valdība pieņēmusi lēmumu piešķirt līdzekļus novecojušo un lidojumiem jau vairākus gadus nederīgo Gaisa spēku triecienhelikopteru *Mi-24* remontam, atsakoties no līdzšinējiem plāniem pirkt jaunus helikopterus. Izpildot valdības lēmumu, ekonomikas ministrs Mihajs Varga ieviesis izmaiņas nacionālajā budžetā, novirzot 36 miljonus dolāru *Mi-24* remontam.

Turklāt maijā beigās Ungārija saņēma atpakaļ četrus modernizētus daudzvērpju helikopterus *Mi-17*. Modernizācijas un ekspluatācijas resursa pagarināšana par 10 gadiem notika Krievijā, kas par veiktajiem darbiem no Ungārijas saņēma 14 miljonus dolāru.

Pirms Eiropa ieviesa sankcijas pret Maskavu, Ungārija bija plānojusi iegādāties 30 jaunus Krievijas ražojuma helikopterus.

**Ungārijas
GS Mi-24.**

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **majore Vizma Kaļčeva.**

Foto — <http://www.kaitseministeerium.ee>; www.lka.lt;

<http://www.nato.int>; <http://far-maroc.forumpro.fr>;

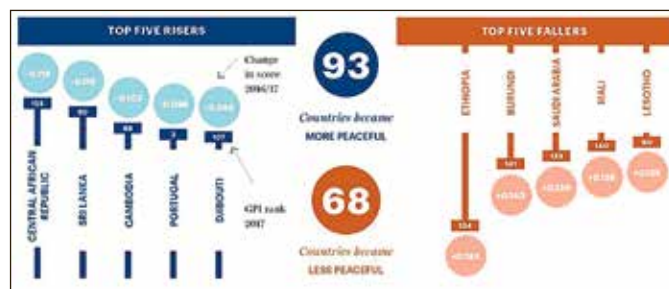
<http://www.czechairspotters.com>; <http://www.aviator.nl>.

Globālais miera indekss — 11. pētījums

Globālais miera indekss (GMI) ir izstrādāts Sidnejas universitātes paspārnē, sadarbojoties socioloģijas un ekonomikas ekspertiem miera izpētes jomā. GMI ir zinātnieku un ekspertu kopīgs projekts, lai sarindotu pasaules valstis pēc iedzīvotāju dzīves drošības līmeņa kritērijiem. Starptautiskās bezpeļņas organizācijas Ekonomikas un miera institūta pirmais pētījums tika publicēts 2007. gada maijā, aptverot 163 neatkarīgas valstis un teritorijas un analizējot 23 dažādus kvantitatīvus un kvalitatīvus rādītājus, tostarp sabiedrības drošību, aktuālos iekšējos un ārējos konfliktus, kā arī valstu militārizācijas pakāpi.

iedzīvotāju piespiedu pārvietošanas dēļ. Pētot globālā terorisma tendences, pētījumā atzīts, ka 60% no visām reitingā iekļautajām valstīm šogad fiksēts augstākais terorisma draudu līmenis pēdējo 10 gadu laikā. Tuvo Austrumu reģions jau piekto gadu pēc kārtas atzīts par kopumā nemierīgāko reģionu pasaulē.

2017. gada GMI pētījumā galvenās atziņas liecina, ka Sīrija jau otro gadu ir ierindojama visnemierīgākā valstu vidū. Turklāt Sīrijas kritums valstu miera reitinga tabulā ir vislielākais (par 64 pozīcijām) no

GMI 2017. gada dati — 93 valstis kļuvušas mierīgākas, 68 — nemierīgākas.

Aiz Islandes mierīgākā valstu vidū šogad ir Jaunzēlande un Portugāle (abas pakāpušās par divām pozīcijām), Austrija (vienu pozīciju zemāk nekā pērn), Dānija (noslidējusi par trim vietām salīdzinājumā ar 2016. gadu). Pirmajā GMI desmitniekā ir arī Čehija, Slovēnija, Kanāda, Šveice, Īrija un Japāna (tumši zaļā krāsā kartē ir pirmās 20 valstis reitinga tabulā).

Nemierīgāko valstu vidū aiz Sīrijas šogad seko Afganistāna, Irāka, Dienvidsudāna, Jemena, Somālija un Lībija (vietas reitingā starp 162. un 157.). Būtiskas reitinga izmaiņas (kritums par 11 pozīcijām) piedzīvojušas ASV, kur situācija kopumā saasinājusies rasu saspīlējuma un ienākumu nevienlīdzības dēļ, kā arī sakarā ar sabiedrības sašķeltību 2016. gada prezidenta vēlēšanu kampaņas laikā un pēc Donalda Trampa ievēlēšanas.

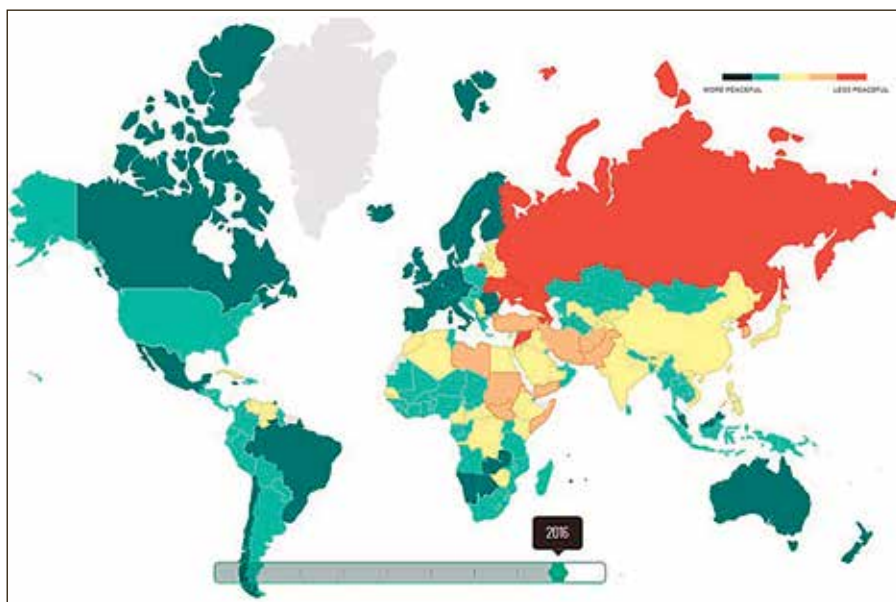
Vērtējot ES valstis, kā visnemierīgākā valsts šogad atzīta Grieķija (73. vieta), kas pērn atradās astoņas pozīcijas augstāk reitingā. Kopumā Eiropa joprojām tiek uzskatīta par mierīgāko reģionu pasaulē, kaut gan ir pasliktinājusies situācija Turcijā, kā arī notikuši upuru skaita ziņā lieli terorakti (Briselē, Nicā, Parīzē u.c.).

Savukārt lielvalstis Ķīna un Krievija ierindotas attiecīgi 116. un 151. vietā. Ukraina noslidējusi par divām pozīcijām un atzīta par 154. mierīgāko valsti pasaulē — iekļūtot pasaules 10 visnemierīgāko valstu vidū.

Kopumā miera rādītāji pasaulē salīdzinājumā ar 2016. gadu šogad uzlabojušies par 0,28%. GMI autori secinājuši, ka no 163 izpētītajām valstīm 93 ir novērota situācijas uzlabošanās, bet 68 tā pasliktinājusies.

*Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
majore Vizma Kalčeva.*

Foto — <http://visionofhumanity.org>.

GMI 2016. gada datu karte — tumši zaļās ir 20 mierīgākās, sarkanās — nemierīgākās valstis.

Šogad Ekonomikas un miera institūts publicējis GMI jau 11. gadu pēc kārtas. Pētījuma autori uzsver, ka ilgtspējīgu mieru nevar vērtēt vienīgi pēc vardarbības rādītājiem kādā no valstīm. Svarīgi priekšnoteikumi ilgtspējīgam miera ir saistīti ar iedzīvotāju attieksmi, kā arī institūciju un dažādu struktūru darbības rādītājiem, kas spēj nodrošināt vai — tieši otrādi — apdraudēt miermīlīgu sabiedrību eksistenci ilgtermiņā. Kopumā pēdējo 10 gadu laikā globālie pasaules miera rādītāji liecina, ka situācija ir pasliktinājusies par vidēji 2,14%, galvenokārt saistībā ar Tuvo Austrumu konfliktu, saspīlējumu Ziemeļāfrikas reģionā, kā arī

visām 163 valstīm, aptverot pēdējo desmitgadi. 2017. gada GMI pētījumā par vismiermīlīgāko valsti joprojām atzīta Islande. Zīmīgi, ka šī valsts spējusi saglabāt pirmo vietu reitingā visus gadus, kopš GMI tiek apkopots. Vislielākās ilgtermiņa indeksa izmaiņas ir fiksētas Āfrikā, kur Etiopija ir noslidējusi 16 pozīcijas uz leju (vērtējot 134 valstis).

Attiecībā uz trim Baltijas republikām 2017. gada GMI pētījums liecina, ka Latvijai ir piešķirta 32. vieta, Lietuvai — 36., bet Igaunijai — 37. vieta reitingā. Šīs pozīcijas ir saglabājušās nemainīgas kopš 2016. gada.

ĢENERĀLIS Nikolajs DŪZE

Viens no mazāk zināmajiem Latvijas ģenerāļiem, kurš izgājis cauri padomju soda iestādēm un atgriezies reālajā dzīvē, ir Nikolajs Dūze. Viņš dzimis 1891. gada 1. augustā Rīgā, amatnieka ģimenē. Beidzis Rīgas pilsētas reālskolu. 1911. gadā sācis dienēt cariskās Krievijas armijā — 27. artilērijas brigādē Viļņā. 1913. gadā nokārtojis rezerves praporščika pārbaudījumus.

Pirmajam pasaules karam sākoties, tika mobilizēts, dienējis kā virsnieks 259. kājnieku pulkā. Piedalījies kaujās Galicijā un Karpatos. Divas reizes ievainots. Par kaujās izrādīto varonību apbalvots ar Sv. Jura ordeni un Sv. Jura zobenu. Bijis rotas komandieris. Pakāpeniski viņam uzticēta bataljona komandēšana, pulka komandiera palīga pienākumi un arī pulka komandiera vietas izpildītāja pienākumi. Tā viņš ticis līdz kapteiņa dienesta pakāpei. 1918. gada

11. Dobeles kājnieku pulka komandieris pulkvedis Nikolajs Dūze. 20. gs. 30. gadu sākums.

februārī atvaļinājies no armijas. Tā paša gada martā sācis dienestu Ukrainas hetmaņa armijā. Mācījies Kijevas virsnieku instruktoru skolā, kuru gan nav beidzis. Iecelts par rotas komandieri.

1919. gadā N. Dūze atgriezies Latvijā un piedalījies Latvijas Brīvības cīņās. Kā labs militārais speciālists jūlija tiek iecelts par jaundibinātās Liepājas karaskolas priekšnieku, bet no 1919. gada 8. oktobra — par Rīgas Instruktoru bataljona komandieri. 1919. gada decembrī sāk dienestu kā pulka komandieris Grobiņas kājnieku pulkā (1920. gadā pulku nosauc par 11. Dobeles kājnieku pulku). 1920. gada martā N. Dūzi paaugstina par pulkvežleitnantu. 1924. gadā N. Dūze beidz vecāko virsnieku kursus un 1925. gadā tiek paaugstināts par pulkvedi. 1929. gadā viņš beidz kara akadēmiskos kursus, bet 1936. gadā tiek paaugstināts

par ģenerāli un iecelts par Zemgales divīzijas komandiera palīgu, 1939. gadā — par Kurzemes divīzijas komandiera palīgu.

Nikolajs Dūze bijis aktīvs sabiedriskais darbinieks. Dienot Daugavpils garnizonā, bijis Daugavpils latviešu biedrības valdes loceklis un Hipotēku bankas padomes loceklis. Likvidējoties Latvijas armijai 1940. gada oktobrī, atvaļināts. Vācu okupācijas laikā ģenerālis Dūze bija Latvijas Invalidu kooperācijas savienības priekšsēdētājs. Otrā pasaules kara beigās nonācis Čehoslovākijā, no kuras brīvprātīgi 1945. gada vasarā atgriezies Latvijā. 1946. gada janvārī apcietināts. Rīgas kara tribunāls piesprieda Nikolajam Dūzem sešus gadus ieslodzījumā. Viņš spriedumu pārsūdzēja augstākai tiesu instancei Maskavā, kura Dūzi atļāva, un viņš tika atbrīvots 1946. gada 30. decembrī. N. Dūze miris samērā jauns, tikko sasniedzis pensijas vecumu, — 1951. gada 14. decembrī, apbedīts Rīgas II Meža kapos. Latvijas valdība augstu novērtēja N. Dūzes militāro darbību. Viņš ir apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa II, III un IV šķiru.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

DAILES TEĀTRIS

ABONEMENTU MAIŅA UN PĀRDOŠANA 2017./2018. GADA SEZONAI

ABONEMENTS 5 IZRĀDĒM:

TOMASS VINTERBERGS, MOGENSS RUKOVŠ

SVINĪBAS

/ traģikomēdija /

(režisors Aleksandrs Morfovš)

Pirmizrāde 2017. gada 20. septembrī

JASMĪNA REZĀ

ART

/ franču izklaide /

(režisors Dž.Dž.Džilindžers)

Pirmizrāde 2017. gada 17. novembrī

DŽEZS BATERVORTS

JERUZĀLEME

/ cilvēka drāma /

(režisore Laura Groza - Ķibere)

Pirmizrāde 2018. gada 26. janvārī

AINA RENDA

BŪT KEJAI GONDĀI

/ romantiska drāma /

(režisors Dž.Dž.Džilindžers)

Pirmizrāde 2018. gada 23. martā

ANTONS ČHOVS

IVANOVŠ

/ dziļa komēdija /

(režisors Regnārs Vaivars)

Pirmizrāde 2018. gada 18. maijā

ABONEMENTA CENA 5 IZRĀDĒM:

1.-10. RINDA 75 €

11.-17. RINDA 65 €

Abonementus var mainīt vai iegādāties Dailes teātra kasē
Informācija pa tālruni 67294444, www.dailesteatris.lv

WWW.FACEBOOK.COM/ZURNALSTEVIJASSARGS

WWW.TEVIJASSARGS.LV

WWW.SARGS.LV

